

T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

MESLEKİ VE TEKNİK ORTAÖĞRETİM
OKULU ÖĞRENCİLERİNİN DEVAMSIZLIK
NEDENLERİNİN İNCELENMESİ
(KASTAMONU İLİ ÖRNEĞİ)

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

AZMİ SÖNMEZ

DANIŞMAN

Doç. Dr. Ergün RECEPOĞLU

KASTAMONU - 2019

**T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**MESLEKİ VE TEKNİK ORTAÖĞRETİM
OKULU ÖĞRENCİLERİNİN DEVAMSIZLIK
NEDENLERİNİN İNCELENMESİ
(KASTAMONU İLİ ÖRNEĞİ)**

Azmi SÖNMEZ

**Danışman Doç. Dr. Ergün RECEPOĞLU
Kastamonu Üniversitesi**

**Jüri Üyesi Dr. Öğretim Üyesi Ali Osman ABDURREZAK
Kastamonu Üniversitesi**

**Jüri Üyesi Dr. Öğretim Üyesi Selçuk TURAN
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi**

KASTAMONU – 2019

TEZ ONAYI

Azmi SÖNMEZ tarafından hazırlanan "Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Okulu Öğrencilerinin Devamsızlık Nedenlerinin İncelenmesi (Kastamonu İli Örneği)" adlı tez çalışması aşağıdaki jüri üyeleri önünde savunulmuş ve oy birliği / oy çokluğu ile Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman	Doç. Dr. Ergün RECEPOĞLU Kastamonu Üniversitesi	
Jüri Üyesi	Dr. Öğretim Üyesi Ali Osman ABDURREZZAK Kastamonu Üniversitesi	
Jüri Üyesi	Dr. Öğretim Üyesi Selçuk TURAN Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	

09/01/2019

Enstitü Müdürü Prof. Dr. Cevdet YAKUPOĞLU

TAAHHÜTNAME

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada tarafıma ait olmayan her türlü bilgi ve ifadenin kaynağına eksiksiz olarak atıf yaptığımı bildirir ve taahhüt ederim.

Azmi SÖNMEZ

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET	viii
ABSTRACT	ix
ÖNSÖZ	x
ŞEKİLLER DİZİNİ	xi
TABLolar DİZİNİ	xii
KISALTMALAR DİZİNİ	xiv
1. GİRİŞ	01
1.1. Problem Durumu	01
1.2. Araştırmanın Problemi	09
1.3. Alt Problemler	09
1.4. Araştırmanın Amacı ve Önemi	09
1.5. Kavram ve Terimler	10
1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları	11
2. KURAMSAL ÇERÇEVE	13
2.1. Eğitim	13
2.2. Akademik Başarı	14
2.3. Devamsızlık	15
2.3.1. Okul Kaynaklı Nedenler	18
2.3.2. Öğretmen Kaynaklı Nedenler	19
2.3.3. Aile Kaynaklı Nedenler	20
2.3.4. Ekonomik ve Sosyal Nedenler	21
2.3.5. Çevre Kaynaklı Nedenler	22
2.3.6. Bireysel Nedenler	23
2.3.7. Sistem Kaynaklı Nedenler	24
2.4. Okul Terki	25
2.5. Mesleki ve Teknik Eğitime Bakış	26
2.5.1. Türkiye’de Eğitim Sistemi	26
2.5.2. Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitim	27
2.5.2.1. Türkiye’de mesleki ve teknik eğitimin tarihi	27
2.5.2.2. Meslekî ve teknik eğitim genel müdürlüğü	28
2.5.2.2.1. Meslekî ve teknik eğitim genel müdürlüğü’nün görevleri	28
2.5.2.2.2. Meslekî ve teknik eğitim genel müdürlüğü’nün amacı ve öncelikleri	29

2.5.2.2.3. Mesleki ve teknik eğitimde okul türleri ve programlar	29
2.5.2.2.4. Mesleki ve teknik eğitim veren ortaöğretim okul/kurumlarından mezun olanlara verilen belgeler ve mezunların elde ettikleri haklar	31
2.5.2.3. Türkiye'deki ortaöğretim sisteminde mesleki ve teknik eğitimin payı	31
2.5.3. Uluslararası Alanda Mesleki ve Teknik Eğitime İlişkin Değerlendirmeler	34
2.6. Yasal Mevzuat	38
2.6.1. 6287 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun	38
2.6.2. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu	38
2.6.3. Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği	39
2.7. MEB tarafından Yürütülen ve Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Okullarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Okula Devamını Sağlamada Katkı Sağladığı Düşünülen Çalışmalar	42
2.7.1. Ortaöğretime Uyum Programı	42
2.7.2. Müdahale Modeli Programı	44
2.7.3. Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü Devamsızlık Takip Çalışmaları	45
2.8. İlgili Araştırma ve Çalışmalar	48
2.8.1. Ulusal Alanda Öğrenci Devamsızlığı Konusunda Yapılmış Araştırma ve Çalışmalar	48
2.8.1.1. İlköğretim seviyesinde yapılmış araştırmalar	48
2.8.1.2. Ortaöğretim seviyesinde yapılmış araştırmalar	51
2.8.1.3. Ulusal alanda yayımlanmış raporlarda öğrenci devamsızlığı	57
2.8.1.4. MEB tarafından yayımlanan plan, rapor ve programlarda öğrenci devamsızlığı	59
2.8.2. Uluslararası Alanda Öğrenci Devamsızlığı Konusunda Yapılmış Araştırma ve Çalışmalar	65
3. YÖNTEM	78
3.1. Araştırmanın Yöntemi	78
3.2. Araştırmanın Modeli	78
3.3. Araştırmanın Çalışma Grubu	79
3.4. Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması	80
3.5. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması	80

4. ARAŞTIRMA BULGULARI	81
4.1. Devamsızlık Nedenlerine İlişkin Genel Bulgular	81
4.2. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	81
4.2.1. Öğrenci kaynaklı devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşler	81
4.2.2. Aile kaynaklı devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşler	82
4.2.3. Öğretmen kaynaklı devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşler	83
4.2.4. Okul ve okul yöneticisi kaynaklı devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşler	84
4.2.5. Sağlık problemi kaynaklı devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşler	85
4.2.6. Arkadaş çevresi kaynaklı devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşler	86
4.2.7. Çevresel faktör kaynaklı devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşler	87
4.3. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	87
4.3.1. Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre devamsızlık yapma eğilimleri	87
4.3.2. Öğrencilerin sınıf seviyesi değişkenine göre devamsızlık yapma eğilimleri	88
4.3.3. Öğrencilerin babanın öğrenim durumu değişkenine göre devamsızlık yapma eğilimleri	88
4.3.4. Öğrencilerin annenin öğrenim durumu değişkenine göre devamsızlık yapma eğilimleri	89
4.3.5. Öğrencilerin ailede okula giden kişi sayısı değişkenine göre devamsızlık yapma eğilimleri	90
4.3.6. Öğrencilerin aylık gelir değişkenine göre devamsızlık yapma eğilimleri	91
4.3.7. Öğrencilerin okul dışında iş yapma değişkenine göre devamsızlık yapma eğilimleri	91
4.4. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	92
4.4.1. Devamsızlık nedenlerinin cinsiyet değişkeni açısından değerlendirilmesi	92
4.4.2. Devamsızlık nedenlerinin okul dışında maddi gelir sağlayacak bir işte çalışma değişkeni açısından değerlendirilmesi	93
4.4.3. Devamsızlık nedenlerinin sınıf tekrarı değişkeni açısından değerlendirilmesi	94
4.4.4. Devamsızlık nedenlerinin anne babanın birlikte yaşayıp yaşamama durumu açısından değerlendirilmesi	94
4.4.5. Devamsızlık nedenlerinin kardeşler dışında aynı evde yaşayan birisi olup olmaması açısından değerlendirilmesi	95
4.4.6. Devamsızlık nedenlerinin sınıf düzeyi değişkeni açısından değerlendirilmesi	96

4.4.7. Devamsızlık nedenlerinin ailede okula giden kişi sayısı değişkeni açısından değerlendirilmesi.....	97
4.4.8. Devamsızlık nedenlerinin öğrencinin yaşadığı yer değişkeni açısından değerlendirilmesi.....	99
4.4.9. Devamsızlık nedenlerinin ailenin gelir düzeyi değişkeni açısından değerlendirilmesi.....	101
4.4.10. Devamsızlık nedenlerinin evdeki kardeş sayısı değişkeni açısından değerlendirilmesi.....	102
4.4.11. Devamsızlık nedenlerinin babanın öğrenim durumu değişkeni açısından değerlendirilmesi.....	104
4.4.12. Devamsızlık nedenlerinin annenin öğrenim durumu değişkeni açısından değerlendirilmesi.....	106
4.4.13. Devamsızlık nedenlerinin babanın mesleği değişkeni açısından değerlendirilmesi.....	108
4.4.14. Devamsızlık nedenlerinin annenin mesleği değişkeni açısından değerlendirilmesi.....	110
4.4.15. Devamsızlık nedenlerinin okula ulaşım değişkeni açısından değerlendirilmesi.....	112
4.4.16. Devamsızlık nedenlerinin sosyal-kültürel-sportif etkinlik değişkeni açısından değerlendirilmesi.....	114
4.4.17. Devamsızlık nedenlerinin ailede çalışan sayısı değişkeni açısından değerlendirilmesi.....	116
5. TARTIŞMA	118
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	126
6.1. Sonuç ve Uygulayıcılar İçin Öneriler.....	126
6.2. Araştırmacılar İçin Öneriler.....	132
KAYNAKLAR.....	134
ELEKTRONİK KAYNAKLAR.....	148
EKLER.....	151
EK A. Anket İzni.....	152
EK B. Devamsızlık Nedenleri Formu.....	154
EK C. Devamsızlık Nedenleri Formu İzin Mailleri	156
ÖZGEÇMİŞ.....	158

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

MESLEKİ VE TEKNİK ORTAÖĞRETİM OKULU ÖĞRENCİLERİNİN
DEVAMSIZLIK NEDENLERİNİN İNCELENMESİ (KASTAMONU İLİ ÖRNEĞİ)

Azmi SÖNMEZ

Kastamonu Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Ergün RECEPOĞLU

Öğrencilerin okula devamının ülkelerin ekonomik ve sosyal gelişimini etkilediği bilinmektedir. Okulun ve öğretmenlerin öğrencilerin bilgi ve becerilerini geliştirmeleri için, öğrencilerin okulda hazır bulunmaları ve eğitim öğretim faaliyetlerine katılmaları gerekmektedir. Öğrenci devamsızlığı okullar için büyük bir sorundur, çünkü devamsızlık, öğrencilerin önemli öğrenme ve gelişim fırsatlarını kaçırmalarına neden olmaktadır. Öğrencilerin okula devamının sağlanması konusunda hazırlanacak planların başarılı olması, onları okuldan uzak tutan faktörlerin anlaşılmasına bağlıdır.

Ülkemizde ilkokul ve ortaokullarda ve ayrıca liselerde devamsızlık konusunda yapılmış pek çok araştırma olmasına rağmen, mesleki ve teknik ortaöğretim okullarındaki devamsızlık problemi konusunda yeterli araştırma bulunmamaktadır. Türkiye’deki mesleki ve teknik ortaöğretimde var olan devamsızlık sorununun henüz derinlemesine analiz edilmediği düşünülmektedir.

Bu çalışmanın amacı mesleki ve teknik ortaöğretim okullarındaki öğrenci devamsızlığı hakkında bilgi sahibi olmaktır. Bu amaçla, önce öğrenci devamsızlığının nedenlerini ele alan makaleler, raporlar ve tezler derinlemesine incelenmiştir. Daha sonra mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilere devamsızlık nedenleri sorulmuştur. Araştırma verileri ‘Devamsızlık Nedenleri Formu’ kullanılarak elde edilmiş olup örneklem grubu 864 mesleki ve teknik ortaöğretim okulu öğrencisinden oluşmuştur.

Çalışma, nicel araştırma yöntemi kullanılarak tasarlanmış olup mesleki ve teknik ortaöğretim okulu öğrencilerinin devamsızlık nedenlerini araştırmak için betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular incelendiğinde sağlık problemi kaynaklı alt boyut haricinde diğer alt boyutların ortalama değerlerinin birbirine yakın olduğu görülmüştür. En yüksek ortalamaya sahip alt boyut sağlık problemi kaynaklılar iken, en düşük olan arkadaş çevresi kaynaklılardır. Elde edilen sonuçlara göre, mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında devamsızlığı azaltmak için çözüm ve öneriler ortaya konulmuştur.

Anahtar kelimeler: Devamsızlık, Devamsızlık Sebepleri, Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Okulu Öğrencileri

2019, 157 sayfa

Bilim Kodu: 10213

ABSTRACT

MSc. Thesis

**AN EXAMINATION OF THE REASONS OF VOCATIONAL SCHOOL
STUDENTS' ABSENTEEISM (KASTAMONU SAMPLE)**

Azmi SÖNMEZ

Kastamonu University
Institute of Social Sciences

Department of Educational Sciences

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Ergün RECEPOĞLU

It's known that, students' participation in school affect economic and social development of the countries. For teachers and schools to help students develop knowledge and skills, students have to be present and engaged at school. Student absenteeism is a major concern for schools, because absenteeism causes students miss important learning and developmental opportunities. The success of the plans to encourage students to attend school depends on an understanding of the factors that keep them away from school.

Although there are lots of researches on absenteeism in elementary and secondary schools, and also high schools, there aren't enough researches on vocational school students' absenteeism problem in our country. It's believed that absenteeism in technical and vocational education hasn't been deeply analyzed and so not as well understood yet in our country.

The purpose of this study was to gain insight into student absenteeism in vocational schools. For this purpose, articles, reports and dissertations dealing with the causes of student absenteeism were deeply analyzed first. Then, vocational school students were asked about reasons of their absences from school. In this study, data were collected through 'Absenteeism Reasons Form'. Sample group was consisted of 864 vocational school students.

This study was designed using quantitative research method. In order to investigate the absenteeism reasons of vocational school students, descriptive-scanning model was used. When the findings obtained from the research were examined, it was seen that the average values of the other sub-dimensions were close to each other except for the health problem-induced sub-dimension. The highest mean sub-dimension was caused by health problems, while the lowest was the source of friends. According to the obtained results, ideas and solutions for improving attendance and reducing absenteeism at vocational schools were revealed.

Key Words: Absenteeism, Absenteeism Reasons, Vocational School Students**2019, 157 pages****Science Code: 10213**

ÖNSÖZ

Eğitimin amacı, bireylerde istendik yönde davranış değişikliği meydana getirmektir. Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında verilen eğitimde ise amaç, özetle öğrencileri hem genel bilgi ve kültür dersleri, hem de alan dersleri ile tam donanımlı bireyler olarak yetiştirerek, kendileri ve toplum açısından yaralı kişiler olarak geleceğe hazırlamaktır.

Bu maksatla mesleki ve teknik eğitim-öğretime ayrılan sürecin etkili kullanımı, ulaşılmak istenilen hedefler için büyük önem taşımaktadır. Öğrenci başarısı ile eğitim-öğretime devam etme süresi arasında pozitif bir ilişki olduğu bilinmektedir. Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin devamsızlık oranlarının diğer okul türlerine göre daha yüksek olduğu göz önünde bulundurulduğunda, mesleki ve teknik eğitim sürecinde harcanan emeğin karşılığını bulması için öncelikle atılması gereken adımın öğrencilerin devamsızlık yapmasına neden olan etkenlerin belirlenmesi olduğu ortaya çıkmaktadır.

Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin devamsızlık nedenleri ortaya konulduktan ve konu ile ilgili gerekli analiz çalışmaları yapıldıktan sonra devamsızlığı öneyici tedbirler almak üzere harekete geçilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir. Bu araştırma mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin devamsızlık nedenlerini öğrenci görüşlerinden yola çıkarak ortaya koymak amacıyla yürütülmüştür.

Araştırma sonucunda elde edilen bulguların, mesleki ve teknik eğitim sürecinde ortaya çıkan öğrenci devamsızlığı sorununun çözülmesine yönelik yapılabilecek çalışmalara katkı sağlayacağı umulmaktadır.

Yüksek lisans öğrenimim boyunca kendilerinden ders aldığım ve bilgi ve tecrübeleriyle bana bana çok şey katan Kastamonu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalındaki değerli hocalarıma, yüksek lisans derslerini birlikte gördüğümüz sınıf arkadaşlarıma, veri toplama sürecinde desteklerini esirgemeyen Kastamonu merkez ve ilçelerinde bulunan mesleki ve teknik Anadolu lisesi ve çok programlı Anadolu lisesi müdürlerine, veri analiz çalışmalarında yardımlarını esirgemeyen Kastamonu İl Millî Eğitim Müdürlüğü Ölçme Biriminde görev yapan değerli öğretmen arkadaşlarım Çağrı AVAN, Ramazan UYSAL ve Vedat AKBAŞ'a, yüksek lisans eğitimim ve araştırmam sürecinde bana destek olan saygıdeğer hocam ve tez danışmanım Doç. Dr. Ergün RECEOĞLU'na ve yüksek lisans derslerim süresince ve tezimi hazırladığım süre boyunca beni motive eden ve desteğini esirgemeyen çok değerli eşime ve çocuklarıma gönülden teşekkür ederim.

Azmi SÖNMEZ
Kastamonu, 01, 2019

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa

Şekil 1. Türkiye’de eğitim sistemi.....27

Şekil 2. Türkiye’de mesleki ve teknik eğitim süreci.....30

TABLolar DİZİNİ

Sayfa

Tablo 1. 2017-2018 eğitim öğretim yılı Kastamonu mtal / çpal öğrenci sayıları.....	12
Tablo 2. 2015, 2016 ve 2017 yılları 20 gün ve üzeri devamsız öğrenci oranları.....	62
Tablo 3. 2016, 2017 ve 2018 yılları 20 gün ve üzeri devamsız öğrenci oranları.....	63
Tablo 4. 2016-2017 eğitim öğretim yılı MTEGM özürsüz devamsızlık oranları.....	64
Tablo 5. 2016-2017 eğitim öğretim yılı MTEGM özürlü devamsızlık oranları.....	65
Tablo 6. Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin sınıf seviyesine göre dağılımları.....	79
Tablo 7. Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin cinsiyete göre dağılımları.....	79
Tablo 8. Devamsızlık nedenleri alt boyutlarına ilişkin sonuçlar.....	81
Tablo 9. Öğrenci kaynaklı devamsızlık nedenleri hakkındaki görüşler.....	82
Tablo 10. Aile kaynaklı devamsızlık nedenleri hakkındaki görüşler.....	83
Tablo 11. Öğretmen kaynaklı devamsızlık nedenleri hakkındaki görüşler.....	84
Tablo 12. Okul ve okul yöneticisi kaynaklı devamsızlık nedenleri hakkındaki görüşler.....	85
Tablo 13. Sağlık problemi kaynaklı devamsızlık nedenleri hakkındaki görüşler.....	86
Tablo 14. Arkadaş çevresi kaynaklı devamsızlık nedenleri hakkındaki görüşler.....	86
Tablo 15. Çevresel faktör kaynaklı devamsızlık nedenleri hakkındaki görüşler.....	87
Tablo 16. Cinsiyet değişkenine göre devamsızlık yapma eğilimi, Mann Whitney-U testi sonuçları.....	88
Tablo 17. Sınıf seviyesi değişkenine göre devamsızlık yapma eğilimi, Kruskal Wallis-H testi sonuçları.....	88
Tablo 18. Babanın öğrenim durumu değişkenine göre devamsızlık yapma eğilimi, Kruskal Wallis-H testi sonuçları.....	89
Tablo 19. Annenin öğrenim durumu değişkenine göre devamsızlık yapma eğilimi, Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	90
Tablo 20. Ailede okula giden kişi sayısı değişkenine göre devamsızlık yapma eğilimi, Kruskal Wallis-H testi sonuçları.....	90
Tablo 21. Aylık gelir değişkenine göre devamsızlık yapma eğilimi, Kruskal Wallis-H testi sonuçları.....	91
Tablo 22. Okul dışında iş yapma değişkenine göre devamsızlık yapma eğilimi, Mann Whitney-U testi sonuçları.....	92
Tablo 23. Devamsızlık nedenleri alt boyutlarının cinsiyet değişkenine göre Mann Whitney-U testi sonuçları.....	92
Tablo 24. Devamsızlık nedenleri alt boyutlarının okul dışında maddi gelir sağlayacak bir işte çalışma değişkenine göre Mann Whitney-U Testi Sonuçları.....	93
Tablo 25. Devamsızlık nedenleri alt boyutlarının sınıf tekrarı değişkenine göre Mann Whitney-U testi sonuçları.....	94

Tablo 26. Devamsızlık nedenleri alt boyutlarının anne babanın birlikte yaşayıp yaşamama durumuna göre Mann Whitney-U testi sonuçları.....	95
Tablo 27. Devamsızlık nedenleri alt boyutlarının kardeşler dışında aynı evde yaşayan biri var mı sorusuna göre Mann Whitney-U testi sonuçları.....	96
Tablo 28. Devamsızlık nedenleri alt boyutlarının sınıf düzeyi değişkenine göre Kruskal Wallis-H sonuçları.....	96
Tablo 29. Devamsızlık nedenleri alt boyutlarının ailede okula kişi sayısı değişkenine göre Kruskal Wallis-H sonuçları.....	98
Tablo 30. Devamsızlık nedenleri alt boyutlarının öğrencinin yaşadığı yer değişkenine göre Kruskal Wallis-H sonuçları.....	100
Tablo 31. Devamsızlık nedenleri alt boyutlarının ailenin gelir düzeyi değişkenine göre Kruskal Wallis-H sonuçları.....	101
Tablo 32. Devamsızlık nedenleri alt boyutlarının evdeki çocuk sayısı değişkenine göre Kruskal Wallis-H sonuçları.....	103
Tablo 33. Devamsızlık nedenleri alt boyutlarının babanın öğrenim durumu değişkenine göre Kruskal Wallis-H sonuçları.....	105
Tablo 34. Devamsızlık nedenleri alt boyutlarının annenin öğrenim durumu değişkenine göre Kruskal Wallis-H sonuçları.....	107
Tablo 35. Devamsızlık nedenleri alt boyutlarının babanın mesleği değişkenine göre Kruskal Wallis-H sonuçları.....	109
Tablo 36. Devamsızlık nedenleri alt boyutlarının annenin mesleği değişkenine göre Kruskal Wallis-H sonuçları.....	111
Tablo 37. Devamsızlık nedenleri alt boyutlarının okula ulaşım değişkenine göre Kruskal Wallis-H sonuçları.....	112
Tablo 38. Devamsızlık nedenleri alt boyutlarının sosyal-kültürel-sportif etkinlik değişkenine göre Kruskal Wallis-H sonuçları.....	114
Tablo 39. Devamsızlık nedenleri alt boyutlarının ailede çalışan sayısı değişkenine göre Kruskal Wallis-H sonuçları.....	116

KISALTMALAR DİZİNİ

AB	Avrupa Birliği
AMP	Anadolu Meslek Programı
ATP	Anadolu Teknik Programı
ÇPAL	Çok Programlı Anadolu Lisesi
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
ECVET	Mesleki Eğitim ve Öğretimde Avrupa Kredi Transfer Sistemi
EQAVET	Mesleki Eğitimde Avrupa Kalite Güvencesi
EQF	Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi
ERG	Eğitim Reformu Girişimi
EUROPASS	Avrupa vatandaşlarının beceri ve yeterliliklerini Avrupa'da açık ve kolayca anlaşılır hale getirmelerine yardım eden beş doküman. (Özgeçmiş, Dil Pasaportu, Europass Hareketlilik, Sertifika Eki, Diploma Eki)
İBBS	İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması
İŞKUR	Türkiye İş Kurumu
KEP	Özellikle Kız Çocuklarının Okullulaşma Oranının Artırılması Projesi
KOSGEB	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
KUZKA	Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı
LYS	Lisans Yerleştirme Sınavı
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
MEMP	Mesleki Eğitim Merkezi Programı (Ustalık Programı)
MTAL	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
MTEGM	Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
PISA	Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Program
SBS	Seviye Belirleme Sınavı
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
TDK	Türk Dil Kurumu Sözlüğü
TVET	Mesleki ve Teknik Eğitim
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
UNESCO-UNEVOC	UNESCO Uluslararası Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi
UNICEF	Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
YGS	Yüksek Öğretime Geçiş Sınavı

I. BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde tez konusunun yer aldığı alan yazın içerisinde ele alınan problem durumu açıklanmış; araştırmanın problemi, alt problemler, araştırmanın amacı ve önemi, kavram ve terimler ile araştırmanın sınırlılıklarına yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Eğitim, insana istendik özellikleri öğrenme yoluyla kazandırmaya çalışan, yaşam boyu devam eden bir süreçtir. Bireyin kalıtsal becerilerinin geliştirilmesi ve bu sayede istendik özelliklerle donatılması için kullanılacak en etkili araç eğitimidir (Aydın, 2003; Başaran, 1996).

Eğitim kişileri geleceğin dünyasına hazırlamaktadır. Bu hazırlık süreci ülkelerin gelişmişlik düzeyi ve öğrencilerine sunmuş olduğu eğitsel fırsatlarla bağlantılıdır. Toplumların gelişmişlik seviyelerini ortaya koyan en önemli etkenlerden biri olan eğitim, kişilere sağladığı özel faydalara ek olarak, ülkelerin ekonomik ve sosyal kalkınmalarında da ciddi bir rol oynamaktadır. Günümüz koşullarında eğitim, bir toplumun ekonomik ve sosyal açıdan gelişmiş bir ülke olabilmesi için temel faktörlerden biri sayılmaktadır (Şişman, 2011).

Eğitimin bireylere kazandırdığı en önemli artılardan birisi, sürekli gelişen ve yenilenen bu dünya düzeninde, bireyin gerekli becerileri edinmesini sağlayarak işsiz kalma ihtimalini azaltmak ve eğitim süreci sonrasındaki hayatını refah ve mutluluk içinde sürdürmesini sağlamaktır. Çünkü bireylerin eğitim seviyelerinin yükselmesine paralel olarak gelir seviyeleri de artmaktadır (DPT, 2001).

Bireylerin eğitim seviyesi yükseldikçe nitelikli işgücü sorununun aşılmasında mesafe kat edilmekte, bu sayede de bilimsel ve teknolojik yeniliklerin hız kazanmasının önü açılmaktadır. Bu sebeple mesleki ve teknik ortaöğretimde daha sağlıklı ve uygulanabilir politikalar geliştirebilmesi ve verilen eğitim ve öğretimin arzu edilen hedeflere ulaşılabilmesi için öğrencilerin okula devamı büyük önem arz etmektedir.

Devamsızlık kavramının okula veya derse gelmeme (Kearney ve Silverman, 1990), geçerli ve kabul edilebilir herhangi bir nedeni bulunmadan derslerden ya da okuldan uzaklaşma (Wisconsin, 2000, aktaran Özkanal ve Arıkan, 2011), herhangi bir nedenle okuldan uzaklaşma, dersleri asma ya da okuldan kaçma (Reid, 1999, aktaran Gömleksiz ve Özdaş, 2013) olarak tanımlandığı görülmektedir.

Öğrenme - öğretme süreci öğrenci devamsızlığından olumsuz etkilenmektedir. Çünkü devamsızlık öğrencinin kendisine sunulan öğrenme imkânlarından faydalanamamasına ve okul idaresi ve öğretmenlerce harcanan emeğin boşa gitmesine sebep olmaktadır (Rumberger, 1997).

Devamsızlık sebebiyle dâhil olunan eğitim-öğretim süresi kısaldıkça, öğrenciler daha az öğrenme imkânı bulmaları sebebiyle hem diğer öğrencilere göre daha düşük başarı göstermekte, hem de eğitim-öğretim sürecini yarıda bırakma riskiyle karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu sebeple devamsızlık çoğu zaman okul terkinin de habercisi olmaktadır.

Yüksek oranda görülen devamsızlık ve bunun sonucu olarak ortaya çıkan okul terkinin sonuçlarının farkında olan ülkeler, artan bir çaba ile bu sorunun üstesinden gelmeye çalışmaktadırlar. Öğrenciler okulu terk etme noktasına gelmeden önceki devamsızlık sürecinin yetkililerce kontrol altına alınması, öğrencilerin okula istekli bir biçimde devam etmelerinin sağlanması, okul algısının, okuldaki yaşantıların ve okul ikliminin öğrenciler için pozitif bir hale getirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Konu ile ilgili yasal mevzuat incelendiğinde 2012 yılında yürürlüğe giren 6287 sayılı ‘İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’ ile zorunlu eğitim süresinin 12 yıla yükseltildiği ve ortaöğretimin zorunlu eğitim kapsamına alındığı görülmektedir.

Milli Eğitim Temel Kanunu’nun (Sayı: 1739) 26. maddesinde (Değişik: 02.12.2016-6764/23 md.) ortaöğretimin ilköğretime dayalı, dört yıl süreli zorunlu örgün veya yaygın öğrenim imkânı sunan genel ve mesleki ve teknik öğretim okul/kurumları ile mesleki eğitim merkezlerini kapsadığı ifade edilmektedir.

Ayrıca Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 36. maddesinde okula devamın zorunlu olduğu ve öğrencilerin okula devam etmesini sağlama yükümlülüğünün öğrenci velilerinde bulunduğu belirtilmektedir. Maddede Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 26. maddesi doğrultusunda okul yönetimlerinin, il/ilçe millî eğitim müdürlerinin ve ilçelerde kaymakam, illerde ise valilerin öğrencilerin okula kayıt olması ve devam etmeleri ile ilgili gerekli tedbirleri almaları gerektiği belirtilmektedir. Yönetmelikte devamsızlık süresi özürsüz 10 günü, toplamda 30 günü aşan öğrencilerin, ders puanları ne olursa olsun başarısız sayılacakları belirtilmektedir. Buna ek olarak yönetmeliğin 160. maddesinde diğer tüm şartları taşısa dahi özürsüz devamsızlık süresi 5 günü geçen öğrencilerin takdir, teşekkür ve üstün başarı belgesi alamayacakları ifade edilmektedir. Devamsızlığın azaltılması ve önlenmesi ile ilgili olarak MEB tarafından bazı çalışmalar yürütülmektedir. Araştırmada bu çalışmalara detaylı olarak yer verilmiştir.

Hem MEB, hem de okul idareleri tarafından bütün koşullar eğitim-öğretim için hazır hale getirilse bile, öğrenciler çeşitli nedenlere bağlı olarak okula devam etmeyebilmektedir. İlköğretime devam etmeyen öğrenciler ve velileriyle ilgili olarak 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nda idari ve mali yaptırımlar yer almaktadır. Ancak ilgili mevzuata ve MEB tarafından yürütülen tüm çalışmalara rağmen ortaöğretim kurumlarına devamı sağlanamayan öğrencilerle ilgili olarak öğrencilere ve velilerine ne tür yaptırım uygulanacağı ve yöntemi konusunda mevzuatta bir açıklama bulunmamaktadır. Bu durum, ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilerin okula devamını sağlamada yasal yaptırım faktörü dışında alternatif çözümler üretmeyi gerekli kılmaktadır.

Devamsızlık konusunda yapılmış olan çalışmalar incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Ortaöğretime devam eden öğrencilerin devamsızlık sebeplerinin ve değişen ortaöğretim kurumları yönetmeliğinin devamsızlık üzerindeki etkilerinin (Gül, Kıran ve Nasirsi, 2016) incelendiği çalışmada ortaöğretime devam eden öğrencilerin devamsızlık yapmasında okul idarelerinin ve öğretmenlerin yüksek oranda etkili olduğu, aile ve çevre faktörünün ise devamsızlık konusunda daha az etkili olduğu

sonucuna ulaşılmıştır. Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarındaki devamsızlık nedenleri hakkında yapılmış olan çalışmada (Sakınç, 2013), devamsızlığının nedenleri mevzuat, okul yönetimi, öğretmenler, aile, çevre, ekonomik ve kişisel nedenler olarak sınıflandırılmıştır. Devamsızlık sebeplerini ve devamsızlığın başarıya etkisini belirlemek amacıyla yapılan araştırmada (Altınkurt, 2008) özürsüz devamsızlık ile akademik başarı arasında ters yönde bir ilişki saptanmıştır. Araştırmada, okul yönetimi, öğretmenler, aile, çevre, akademik kaygı kaynaklı nedenlerin ve kişisel nedenlerin öğrencilerin devamsızlık yapmasında etkili olduğu belirtilmiştir. Genel lise ve mesleki-teknik liselerdeki öğrencilerin okula gelmeme sebeplerini belirlemek amacıyla yapılan araştırmada (Ereş, 2014), öğrencilerin okula gelmeme sebepleri; kişisel, okul idaresi ve öğretmen kaynaklı, aile ve arkadaş çevresi kaynaklı olarak sıralanmıştır. Araştırmaya göre öğrenci devamsızlığı en fazla öğretmenlerin öğrencilere yaklaşımından, en az ise aileden kaynaklanmaktadır. Hoşgörür ve Polat (2015) tarafından ortaokul öğrencilerinin okula devamsızlık nedenlerinin ortaya çıkarılması amacıyla yapılan araştırmada, en önemli devamsızlık nedeninin aile olduğu, ardından ise bireysel nedenlerin, sağlık sorunlarının ve arkadaş ilişkileri ve çevre kaynaklı sebeplerin geldiği saptanmıştır. Ortaöğretim kurumlarındaki devamsızlık sebeplerini öğrenci görüşlerine dayanak belirlemek maksadıyla yapılan araştırmada (Gökyer, 2012), öğrencilerin devamsızlık yapma sebeplerinin en çok öğretmen kaynaklı olduğu, aile ve çevrenin ise devamsızlığa en az etki eden faktörler olduğu ortaya konulmuştur. Ortaöğretimde devam sorunu, okullar tarafından bu soruna yönelik olarak yapılan uygulamalar ve devamsızlığın azaltılmasına yönelik ortaya konulan politikaları belirlemek amacıyla Önder (2017) tarafından yapılan çalışmada, devamsızlığının çoğunlukla bireysel nedenlerden ve arkadaş çevresi kaynaklı nedenlerden ötürü ortaya çıktığı sonucuna varılmıştır. İlkokul ve ortaokullarda öğrenci devamsızlığının sebeplerinin incelenmesi ve öğrencilerin okula devam etmelerinin sağlanması için yetkililerce atılması gereken adımların belirlenmesi amacıyla Özbaş (2010) tarafından yapılan araştırmada, ailenin öğrencinin okul ihtiyaçlarını karşılayamaması ve ekonomik sorunlar sebebiyle öğrencinin okul dışı işlerde çalıştırılmasının devamsızlığa sebep olduğu belirtilmiştir. İlköğretim öğrencilerinin devamsızlıkları, Özbaş (2010) tarafından üç başlıkta (günlük devamsızlık, geç kalma ve ders devamsızlığı) incelenmiştir.

Şanlı, Altun ve Tan (2015) tarafından yapılan araştırmada ise, öğrencilerin devamsızlık sebepleri öğrenci görüşlerine göre incelenmiştir. Araştırmacı, öğrenci görüşleri doğrultusunda; öğretim kadrosunun güncel bilgilerle donatılması, okul aile iletişiminin güçlendirilmesi ve öğrencilerin aidiyet duygularını arttıracak çalışmaların yapılmasını önermiştir.

Ortaokul 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin devamsızlık yapma nedenlerini belirlemek amacıyla yapılan yüksek lisans tezinde (Yıldız, 2011), öğrenci devamsızlığının en büyük sebebi olarak sağlık sorunları gösterilmiştir. Ancak araştırmaya göre öğretmenler; sağlık problemlerinin yanında, ailenin, çevrenin, kişisel nedenlerin ve öğretmen kaynaklı nedenlerin de öğrencilerin devamsızlık yapmalarına sebep olduğunu düşünmektedirler. Yıldız ve Şanlı Kula (2011)'nin yaptığı araştırmada ortaokul öğrencilerinin devamsızlık yapmalarındaki en önemli faktörler sağlık problemleri ve SBS'ye hazırlanma olarak gösterilmiştir. Öğretmenlerin, öğrencilerinin devamsızlık sebepleri hakkındaki görüşlerini belirlemek amacıyla yapılan araştırmada (Yıldız ve Şanlı Kula, 2012), ilköğretim öğrencilerinin devamsızlık yapmalarının en büyük sebebi sağlık problemleri ve ailevi nedenler olarak ortaya konulmuştur.

Okul yöneticileri ve öğretmenin görüşlerine göre devamsızlığın sebeplerini ve devamsızlığı engelleyecek çözüm yöntemlerini belirlemek amacıyla yapılan araştırmada (Çiçek Sağlam ve Dönmez, 2016) eğitim sisteminden kaynaklanan devamsızlık sebepleri ön plana çıkarılmış ve öğrencilerin devamsızlık yapmalarının ana nedeni olarak, mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında uygulanan müfredatın öğrencilerin seviyesine göre ağır olması ve yönetmelikte öğrencilere verilen devamsızlık hakkı gösterilmiştir.

Öğrenci devamsızlığına ilişkin eğitim denetmenlerinin görüşlerini ortaya koymak amacıyla yapılan araştırmada (Gömleksiz ve Özdaş, 2013), veliler tarafından eğitime gereken önemin verilmemesinin, olumsuz çevre ve iklim koşullarının ve ailelerin gelir seviyesinin düşük olmasının devamsızlığa yol açtığı ifade edilmiştir.

Eğitim fakültesi öğrencilerinin devamsızlık nedenlerini eğitim fakültesi öğrencilerinin görüşlerine dayalı olarak belirlemek amacıyla yapılan araştırmada (Sarıdede ve

Arslan, 2017) devamsızlığın; bireysel nedenler, ders ve öğretici kaynaklı nedenler ile fakülte ve çevresinden kaynaklanan nedenlerden ötürü ortaya çıktığı görülmüştür. Üniversite öğrencilerin devamsızlıkları üzerine yapılan araştırma sonucunda (Şimşek, Uğurlu ve Usta, 2016), öğrencilerin devamsızlık yapma eğilimlerinin 2. öğretimlerde daha fazla olduğu görülmüştür.

Ortaöğretim öğrencilerinin okula ilişkin tutumları ile devamsızlık ve akademik başarı arasındaki ilişkiyi saptamak amacıyla yapılan çalışmada (Adıgüzel ve Karadağ, 2013), öğrencilerin okula ilişkin tutumlarının devamsızlık durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği ve kızların okula ilişkin tutumlarının erkeklere göre anlamlı düzeyde daha olumlu olduğu görülmüştür. Araştırmada devamsızlığı çok olan öğrencilerin okula ilişkin tutumlarının, daha az devamsızlık yapan öğrencilere göre daha olumsuz olduğu belirtilmiştir.

Yatılı ilköğretim bölge okullarında okuyan öğrencilerin devamsızlık yapma sebeplerini ortaya koymak amacıyla Yıldız ve Şanlı Kula (2011) tarafından yapılan çalışmada, öğrencilerin devamsızlık yapma sebepleri; sağlık problemleri, tatillerden önceki günün ya da tatil bitimindeki günün tatille birleştirilmesi ve SBS'ye hazırlanmak olarak belirlenmiştir.

Velilerin, öğrencilerin, öğretmen ve yöneticilerin okul terki ve devamsızlığa bakış açılarını saptamak amacıyla yapılan yüksek lisans tezinde (Köse, 2014), devamsızlığın nedenleri, devamsızlık durumunda taraflarca yapılanlar ve devamsızlığın öğrenci üzerindeki etkileri tespit edilmiş ve okul terki ve devamsızlık konularında katılımcı görüşlerine yer verilmiştir.

Resmi liselerdeki devamsızlık sebeplerinin ortaya konulması ve okul yönetimlerince devamsızlık sorununun ortadan kaldırılması için uygulanabilecek politikalarının belirlenmesi amacıyla yapılan doktora tezinde (Pehlivan, 2006), öğrenci devamsızlığı üç ana başlıkta incelenmiştir: bireysel nedenler, aile kaynaklı nedenler ve eğitimsel nedenler. Araştırmada, öğretmenlerin ve öğrencilerin devamsızlık nedenleri konusunda farklı düşüncelere sahip oldukları belirtilmiştir. Öğrenciler tarafından okul ve öğretmenler devamsızlık nedeni olarak görülmekteyken, öğretmenler

devamsızlığın öğrencinin kendisinden ve ailevi nedenlerden kaynaklandığını belirtmektedirler.

Lise öğrencilerinin devamsızlık nedenlerini ortaya çıkarmak amacıyla yapılan yüksek lisans tezinde (Öztekin, 2013), öğrencilerin en çok sağlık problemi kaynaklı nedenlerden, en az ise aile kaynaklı nedenlerden dolayı devamsızlık yaptıkları ifade edilmiştir.

İlköğretim öğrencilerinin devamsızlık nedenlerini belirlemek amacıyla yapılan bilim uzmanlığı tezinde (Kadı, 2000) öğrenci devamsızlıkları; okuldan kaynaklanan, aileden kaynaklanan, öğrencinin kendi kişisel problemlerinden kaynaklanan, arkadaş grubu ve çevresinden kaynaklanan, cinsiyet farkından kaynaklanan ve diğer nedenler olarak altı ana başlıkta incelenmiştir.

Uluslararası alan yazın incelemesinde ulaşılan araştırmalarda; öğrenci devamsızlığı konusunda öğrenciden kaynaklı sebeplerin akran ilişkileri, kötü ebeveyn ve öğretmen ilişkileri, yetenek, yaş, ev ortamı, psikolojik sorunlar ve okul sonrası işte çalışma olarak sıralandığı (Mervilde, 1981), okulların devamsızlık problemlerini önlemek için verilen eğitimin kalitesini geliştirmeleri ve öğrencilerle öğretmen arasındaki kişilerarası ilişkileri yoğunlaştırmalarının gerekliliğinin ifade edildiği (Jacobs ve Kritsonis, 2007), birçok lisede okula kayıt oranının çok yüksek olduğu, ancak bu okulların büyük kısmında öğrencilerin çoğunun kronik devamsız durumda olduğunun vurgulandığı (Lieberman ve Cahill, 2012) görülmektedir. Bir diğer araştırmada ise (Black, Seder ve Kekahio, 2014) ortaokul çağındaki öğrencilerin yaklaşık yarısının okulda kayıtlı olmadığı, kayıtlı bulunan öğrencilerin çoğunun ise çoğu zaman devamsız oldukları belirtilmektedir.

Spradlin, Cierniak, Shi ve Chen (2012) tarafından yapılan araştırmada; okula devamin öğrenci başarısı açısından çok önemli olduğu, bu sebeple devamsızlık nedeniyle akademik başarısızlık riski taşıyan öğrencilerin zamanında tanınmasını sağlamak için gerekli politika ve yönergelerin yetkililerce geliştirilmesi gerektiği ifade edilmektedir.

Whitney ve Liu (2016) tarafından yapılan araştırmada, öğrencilerin küçük kardeşlerine bakmak zorunda olmaları ve okula ulaşımında zorluklar yaşamaları sebebiyle derslere geç kaldıkları belirtilmiştir. Araştırmada yer alan öğrencilerin teknolojiyi kullanarak gece geç saatlerde ayakta kaldıkları ve ertesi sabah uyanamamaları sebebiyle dersleri kaçırdıkları tespiti özellikle dikkat çekici bulunmuştur.

Tash (2018) tarafından hazırlanan doktora tezinde, kronik devamsızlığın okul terki, mezuniyet oranları ve üst öğrenime kabul oranları açısından etkisi araştırılmıştır. Araştırmada sınıfların kalabalık olması, psikolojik etkenler, çevresel etki ve sağlık sorunları kronik devamsızlığın etkileri arasında sayılmakla birlikte, ailelerin gelir durumu, bir diğ er ifade ile yoksulluk itici güç olarak görülmüştür.

Devamsızlık konusunda hem ulusal hem de uluslararası alan yazında yer alan çalışmalardan araştırmada daha detaylı bir biçimde bahsedilecektir. İncelenen araştırmalardan elde edilen bilgiler bize özetle; devamsızlığın okul ve öğretmen kaynaklı nedenler, akademik başarı, okul terki, ailevi nedenler, bireysel nedenler, sağlık, çevresel ve ekonomik nedenler gibi pek çok konu ile ilişkili olduğunu ifade etmektedir. Araştırmaların tümünde, öğrencilere vermeye çalışılan eğitimin hedefine ulaşabilmesi için öğrencinin okulda bulunmasının, bir diğ er deyiş le devamsızlığın önlenmesinin önemi vurgulanmaktadır.

Öğrenci devamsızlığının okul başarısının istenilen seviyeye ulaşmasının önünde çok önemli bir engel olduğu aş ikârdır. Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarındaki öğrencilerin devamsızlık oranlarının diğ er okul türlerine göre daha yüksek olduğu MEB tarafından yayımlanan raporlarda açık bir biçimde ortaya konulmaktadır. Ortaöğretime devamın zorunlu olması, bunun yanında yasal mevzuatta bulunan idari ve mali yaptırım boşluğu ve mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin devamsızlık nedenleri üzerine yüksek lisans tezi düzeyinde yapılmış bir çalışmanın bulunmaması durumu birlikte değerlendirildiğinde; mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin devamsızlık nedenlerinin belirlenmesi ve bu nedenlerin ortadan kaldırılmasına yönelik önerilerin ortaya konulmasının, devamsızlığın azaltılmasına ve mümkün olduğu ölçüde önlenmesine,

bunun sonucunda da bu okullarda verilen eğitimin niteliğinin artırılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmayla, Kastamonu ilindeki mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrenci görüşlerinden elde edilen verilerle “Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Okulu Öğrencilerinin Devamsızlık Nedenleri” araştırılmıştır.

1.2. Araştırmanın Problemi

Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin devamsızlık nedenleri ve bu nedenlere ilişkin kişisel görüşleri nelerdir?

1.3. Alt Problemler

1- Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin devamsızlıklarının aile, öğrenci, öğretmen, okul ve okul yöneticisi, sağlık problemi, arkadaş çevresi ve çevresel faktör kaynaklı nedenleri nelerdir?

2- Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin devamsızlık yapma eğilimlerinin nedenleri nelerdir?

3- Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin devamsızlık yapma eğilimlerinin alt boyutlara göre nedenleri nelerdir?

1.4. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bireyin doğuştan gelen yeteneklerinin geliştirilmesi, yenilerinin kazandırılması ve istendik becerilerle donatılmış bir kişilik yapısına erişilmesi için kullanılan en etkili araç eğitimidir. Okul, öğrencilere bilgi ve becerilerin bir hedefe yönelik olarak ve planlı bir şekilde kazandırıldığı eğitim örgütüdür (Demirtaş ve Güneş, 2003).

Okulun görevlerinden biri de tamamen engelleyemese de, öğrencilerin okula devamsızlığını azaltmaktır. Sorunun çözümü için atılacak ilk adım devamsızlığa neden olan faktörlerin belirlenmesidir. Öğrencilerin devamsızlık yapmalarına neden olan

faktörler ortaya konulduktan ve bunlarla ilgili gerekli çalışmalar yapıldıktan sonra devamsızlığı öneyci tedbirler almak üzere harekete geçilebilir.

Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarındaki öğrenci devamsızlık oranları diğer okul türlerine göre çok daha yüksektir. Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında ciddi bir problem olan ve hem eğitim-öğretim sürecinde, hem de ortaöğretim sonrası iş hayatına yönlendirilecek kişiler açısından bakıldığında uygulamaya dönük mesleki bilgi, beceri çıktısı olarak olumsuz sonuçlar ortaya koyabilecek devamsızlık sorununun sebeplerinin akademik olarak araştırılması önem arz etmektedir.

Okullardaki eğitim-öğretim faaliyetlerinin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesinin en önemli şartlarından birisi, öğrencilerin okula erişiminin ve okula devam etmelerinin sağlanmasıdır (Öztekin, 2013). Bu çalışmanın amacı mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin devamsızlık nedenlerini ortaya çıkarmaktır. Araştırma bulgularının mevcut mesleki ve teknik eğitim sisteminde devamsızlık sorununun çözümlenmesine yönelik yapılabilecek çalışmalara bir nebze de olsa katkı sağlayacağı umulmaktadır.

1.5. Kavram ve Terimler

Mesleki ve teknik ortaöğretim okulu: Mesleki ve teknik Anadolu lisesi ve çok programlı Anadolu lisesini,

Alan: Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında birden fazla meslek dalını içinde bulunduran programları,

Dal: Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında eğitim verilen bir alanın altında, öğrencilerin uzmanlaşmasına yönelik eğitim ve öğretim yapılan iş kollarını,

Eğitim ve öğretim yılı: Bir ders yılının başladığı günden, sonraki ders yılının başladığı güne kadar geçen zaman dilimini,

Dönem: Ders yılının başladığı günden yarıyıl tatilinin başladığı tarihe, yarıyıl tatilinin bitimini izleyen ilk iş gününden ders yılının bitimine kadar geçen süreyi,

Öğrenci: Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında eğitim-öğrenim gören bireyleri,

Devamsızlık: Öğrencinin özrünün kabul edildiği durumlar dışında kalan herhangi bir nedenden dolayı okula gelmemesi ya da derslere girmemesini ifade etmektedir.

1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma 2017-2018 eğitim öğretim yılında Kastamonu İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı 34 mesleki ve teknik ortaöğretim okulunda (20 mesleki ve teknik Anadolu lisesi ve 14 çok programlı Anadolu lisesi) öğrenim gören 3355 erkek ve 2558 kız olmak üzere toplam 6113 öğrenci ile sınırlı tutulmuştur. İl genelinde toplam 16 çok programlı Anadolu lisesi bulunmakla beraber; Araç İğdir ÇPAL ve İhsangazi ÇPAL'de Anadolu Meslek Programında kayıtlı öğrenci bulunmadığından, araştırma kapsamında bu okullardan öğrenci görüşü alınamamıştır.

Mesleki eğitim merkezi programlarına kayıtlı öğrenciler 9. sınıftan itibaren haftada 1 veya 2 gün okulda örgün eğitim, 4 veya 5 gün ise işletmede beceri eğitimi gördüklerinden ve bu kurumlarda yaş dağılımı bakımından genç-yetişkin her yaş grubuna eğitim verildiğinden, mesleki eğitim merkezlerinde öğrenim gören bireyler araştırma kapsamına alınmamışlardır.

Tablo 1. 2017 – 2018 Eğitim Öğretim Yılı Kastamonu Mtal / Çpal Öğrenci Sayıları

Kastamonu İli Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Okulları (MTAL ve ÇPAL) 2017 – 2018 Eğitim Öğretim Yılı Öğrenci Sayıları					
S. NO	İLÇE	KURUM ADI	ERKEK ÖĞRENCİ TOPLAM	KIZ ÖĞRENCİ TOPLAM	OKUL TOPLAM
1	AĞLI	Ağlı Kazım Erdem ÇPAL	56	14	70
2	ARAÇ	Araç MTAL	78	130	208
3	ARAÇ	Araç ÇPAL	62	51	113
4	ARAÇ	İğdir ÇPAL	0	0	0
5	AZDAVAY	Azdavay ÇPAL	2	6	8
6	BOZKURT	Bozkurt ÇPAL	58	42	100
7	CİDE	Bayram Yusuf Aslan MTAL	68	29	97
8	CİDE	Cide ÇPAL	65	18	83
9	ÇATALZEYTİN	Şehit Engin Açıkgöz ÇPAL	49	32	81
10	DADAY	Daday ÇPAL	11	7	18
11	DEVREKÂNI	Şehit Teğmen Cemal Tepeli ÇPAL	6	4	10
12	DOĞANYURT	Doğanyurt ÇPAL	32	26	58
13	HANÖNÜ	Hanönü ÇPAL	9	5	14
14	İHSANGAZI	İhsangazi ÇPAL	0	0	0
15	İNEBOLU	İstiklal Yolu MTAL	3	93	96
16	İNEBOLU	Evliya Çelebi MTAL	54	26	80
17	İNEBOLU	İbn-i Sina MTAL	77	145	222
18	İNEBOLU	İnebolu MTAL	81	0	81
19	İNEBOLU	İsmetpaşa MTAL	80	36	116
20	İNEBOLU	Piri Reis MTAL	88	0	88
21	KÜRE	Küre ÇPAL	45	37	82
22	MERKEZ	Kastamonu MTAL	650	21	671
23	MERKEZ	10 Aralık MTAL	1	572	573
24	MERKEZ	Sepetçioğlu MTAL	375	288	663
25	MERKEZ	Pervaneoğlu Ali MTAL	123	232	355
26	MERKEZ	Özlem Burma MTAL	509	1	510
27	PINARBAŞI	Şehit Ayhan Sütçü ÇPAL	7	11	18
28	SEYDİLER	Seydiler ÇPAL	12	5	17
29	ŞENPAZAR	Şenpazar ÇPAL	15	23	38
30	TAŞKÖPRÜ	Mustafa Sıtkı Erkek MTAL	469	17	486
31	TAŞKÖPRÜ	Sevim Tokatlı MTAL	0	204	204
32	TAŞKÖPRÜ	Taşköprü MTAL	69	122	191
33	TOSYA	Atabinen MTAL	0	116	116
34	TOSYA	Hasan Rıza Paşa MTAL	140	202	342
35	TOSYA	Tosya MTAL	138	0	138
36	TOSYA	Tosya Mithat Boyner MTAL	123	43	166
İL TOPLAMI			3555	2558	6113

II. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde kuramsal çerçeve dâhilinde devamsızlık kavramına, bu kavramla ilişkilendirerek eğitim, akademik başarı, okul terki kavramlarına, mesleki ve teknik eğitim kavramı ve alt unsurlarına, devamsızlıkla ilgili yasal mevzuata, devamsızlığın önlenmesine yönelik MEB tarafından yürütülen çalışmalara, devamsızlık konusunda yapılmış araştırmalara ve bu konuda yayınlanmış raporlara alt başlıklar halinde yer verilmiştir.

2.1. Eğitim

Eğitim bireyin davranışlarında istedik değişiklikler meydana getirme sürecidir. Eğitim, kişilere yeni davranışlar edindirmede ya da hâlihazırda var olan davranışları değiştirmedeki en etkili süreçtir (Ertürk, 1997). Başka bir görüşe göre eğitim, kişilerin sosyal hayata hazırlanması sürecinde ihtiyaç duyulan bilgi ve becerileri kazanma sürecidir (Taymaz, 1997).

Eğitim, kişinin doğumundan ölümüne kadar devam eder. Yaşanılan süreç boyunca, kişilere çeşitli bilgi, beceri ve tutumlar kazandırılır. Bu öğrenme süreçleri, kişilerin davranışlarında gözlenebilir değişikliklere neden olur. Bu sebeple en geniş tanımı ile eğitim; yaşantılar yoluyla kişilerde davranış değişikliği oluşturma sürecidir (Erden, 1998).

Bireyin temel yeterliklere sahip olması, bilgiye ulaşabilmesi ve bilgiyi kullanabilmesi, çevresiyle olumlu ve yapıcı ilişkiler kurabilmesi ve müreffeh bir gelecek inşa edebilmesi için eğitim çağımızın en önemli ihtiyacıdır.

Eğitim, toplumsal bir hizmettir ve bireylerin belirli bir plan ve program kapsamında eğitildiği okullarda verilir (Aydın, 2003). Okullarda, öğrencilere edindirilecek bilgi ve beceri önceden planlanmıştır. Bu bilgi ve beceriler, alanın uzmanı olan öğretmenler tarafından öğrencilere kazandırılır (Erden, 1998). Öğrencilerin istenilen bilgi ve becerileri kazanma durumları, akademik başarı ile ölçülmektedir. Akademik anlamda

istenilen başarıya ulaşmak için devamsızlık yapmamak temel gereklilik olarak görülmektedir. Devamsızlık sorunu yasayan ve bu sebeple de başarısız olma riski bulunan öğrenciler için gerekli tedbirleri almak, okulun en önemli görevleri arasındadır.

Eğitim kademelerinde ilerleyecek olan öğrencilerde akademik başarısızlık probleminin, devamsızlık kaynaklı sorunların ya da okul terki oranının yüksek olması, bu öğrencilerden bazılarının eğitim hizmetinden yeterince yararlanamadığı anlamı taşımaktadır. İlk bakışta sadece bir oran gibi görülen bu kayıp, ilerleyen dönemlerde birey açısından çok büyük bir bedel ve de toplum açısından büyük bir kayıp olarak ortaya çıkmaktadır.

Ülkemizde yasal mevzuat gereği bireylerin tamamlaması gereken asgari eğitim kademesi ortaöğretimdir. Ortaöğretim, genç bireylere yetişkinlikte ihtiyaç duyacakları bilgi ve becerileri kazandırma sürecinde önemli bir yer tutmaktadır. Ayrıca ülkelerin sosyal ve ekonomik açıdan gelişim süreçlerinde ortaöğretim kademesi önemli bir yer tutmaktadır.

Ülkemizde bulunan genç insan gücünün donanımlı bir şekilde yetiştirilmesi ve tüm bireyler açısından fırsat eşitliğinin sağlanması bakımından bireylerin asgari ortaöğretim seviyesinde öğrenim görmeleri ve bu öğrenim sürecini başarılı bir şekilde tamamlamaları büyük önem arz etmektedir.

2.2. Akademik Başarı

Akademik başarı, öğrencilerin okulda geçirdikleri öğrenim süreci sonunda hedeflenen seviyeye ulaşma düzeyi olarak tanımlanmaktadır. Öğrencilerin elde ettikleri akademik başarı, istendik davranış değişikliğinin oluşup oluşmadığının ölçütü olarak kullanılmaktadır. Bunun yanında, üniversiteye yerleştirme sürecinde ve iş hayatına atılma döneminde de bireyin karşısına önemli bir ölçüt olarak çıkmaktadır. Eğitim ve öğretim hizmeti sunduğu öğrencilerin akademik anlamda başarı düzeylerini ölçmek, ortaya çıkan sonuçlara göre öğrenciler hakkında karar vermek ve öğrencileri ilgi ve kabiliyetlerine doğrultusunda başarı elde edebilecekleri alanlara yönlendirmek eğitim sisteminin ana görevidir (Silah, 2003, s.103).

Öğrencilerin akademik başarısını olumsuz yönde etkileyen faktörlerin tespit edilmesi büyük önem taşımaktadır. Öğrencilerin akademik anlamda başarılı olmasını engelleyen sosyal, fiziksel ve psikolojik pek çok faktör bulunmaktadır (Gençtürk, 2001; Tümöklü ve diğerleri, 2001).

Okula devam etme, öğrencinin akademik anlamda başarılı olmasını sağlayan temel faktörlerden bir tanesidir. Devamsızlık problemi olan öğrencilerin akademik başarıları düşüktür (Spradlin ve ark. 2012) ve bu öğrenciler yetişkinlik dönemindeki çalışma hayatlarında da başarı elde edememektedirler. (Reynolds, Temple, Robertson ve Mann, 2002). İncelenen araştırmalarda, okula düzenli devam etmenin akademik başarıyı yükselttiğine dair bulgulara ulaşıldığı görülmüştür (Stanca, 2004; Romer, 1993).

Eğitim ve öğretime ayrılan zaman diliminin etkin ve verimli kullanılması, bireylerin arzulan hedeflere ulaşması açısından büyük önem taşımaktadır. İncelenen araştırmalarda, akademik başarı ile okula devam etme süresi arasında anlamlı bir ilişki olduğunu görülmüştür.

Devam edilen eğitim-öğretim süresi sadece öğrenci başarısını etkilememekte, devamsızlık süresi artıp okula devam süresi kısaldıkça, öğrencilerin okulu terk etme riski de artmaktadır. Eğitim-öğretime ayrılan süreçten etkili bir şekilde yararlanılamamasının ana nedenlerinden biri devamsızlıktır.

2.3. Devamsızlık

Devamsızlık, öğrencinin eğitim-öğretim sürecine dâhil olmasını engellemekte, bunun sonucunda da gördüğü eğitim-öğretimin kalitesini düşürmektedir. Okula devam edilmeyen her bir gün, öğrencinin tamamlaması beklenen eğitim-öğretim süresini kısaltmaktadır. Devamsızlığın doğal sonucu olarak da akademik başarı arzu edilen seviyeye ulaşamamaktadır.

Devamsızlık çevre ve aile kaynaklı nedenler, kişisel, toplumsal ve ekonomik nedenler gibi pek çok nedenden kaynaklanabilen ve öğrencilerin akademik başarısını, bunun doğal sonucu olarak da gelecekteki yaşantılarını olumsuz olarak etkileyebilecek

potansiyeye sahip, olumsuz bir öğrenci davranışıdır. Devamsızlık, eğitim-öğretim sürecinde geçerli bir mazereti bulunmadan okula gelmeme olarak tanımlanabilir. Stoll (1990) devamsızlığı, 'Meşru bir nedeni olmadan okulda bulunmama' şeklinde tanımlamıştır. Webber (2004) ise devamsızlığı, 'Bir gencin okul dönemi içerisinde mazeretsiz olarak okulda bulunmamayı sürdürmesi' olarak tanımlamaktadır.

Alan yazın incelemesinde; devamsızlık kavramının, öğrencilerin okula belirsiz aralıklarla gelmemesi (aralıklı devamsızlık), veya hiç gelmemesi (sürekli devamsızlık) şeklinde ikiye ayrıldığı görülmüştür (Sakınç, 2013).

Alan yazında aralıklı devamsızlık, öğrencinin hastalık, okul faaliyetlerine katılma, kaza vb. olağan dışı nedenlere bağlı olarak okula belirli sayıda gün devam etmemesi olarak tanımlanmaktadır. Aralıklı devamsızlıkta okul terki riski görünmemekle birlikte, aralıklı olarak yapılan devamsızlığın alışkanlık haline gelmesi, öğrencinin özürlü devamsızlık hakkına tamamlayarak devamsızlıktan sınıfta kalmasına ve sonuç olarak da sürekli devamsız durumuna düşmesine neden olma riskini içinde barındırmaktadır.

Devamsızlık, öğrencinin öğrenim sürecindeki koşullara karşı duyduğu bir hoşnutsuzluktan doğabilmekte ve eğitim öğretim sürecinin verimliliğini olumsuz yönde etkileyen önemli bir faktör olarak kabul edilmektedir (Örücü ve Kaplan, 2001). Okula devamsızlık, öğrencilerin akademik başarılarına ve bunun sonucunda üniversiteye yerleşme süreçlerine ve iş hayatına atılma sürecindeki yeterliliklerine zarar veren bir etken olarak kabul edilmektedir (De Kalb,1999). Devamsızlık yapma süreciyle ortaya çıkan yetersizlik sorunu, bireylerin yetişkinlik dönemlerinde de başarısız olmaları riskini artırmaktadır (Aydın, 2003).

İncelenen araştırmalarda, ortaöğretim yaş grubundaki bireylerde görülen suç işleme, zararlı alışkanlıklar edinme, çetelere katılma, şiddet içeren davranışlarda bulunma eylemleriyle okula devamsızlık arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu görülmüştür (De Kalb, 1999).

Devamsızlık, öğrencilerin okula karşı olumsuz his ve tutumlarının bir göstergesi olarak görülebilir; ancak bu olumsuz his ve tutum devamsızlığın tek sebebi sayılamaz.

Pek çok faktör öğrencilerin devamsızlık yapmasına neden olabilmektedir (Pehlivan, 2006).

Öğrencinin okula gelmemesi, okuldaki öğrenme faaliyetlerine katılamaması sonucunu doğurmaktadır; bu da öğrencinin öğrenme süreçlerinden yeterince faydalanamamasına sebep olmaktadır. Devamsızlığın ortaya çıkmasında ve sürdürülmesinde pek çok etken rol oynamaktadır. Alan yazında bu etkenler; can sıkıntısı, sosyal desteğin yetersiz olması, okuldaki sosyal imkânların yetersizliği, öğrencinin ilgisini çekmeyen ve bu sebeple gereksiz görülen dersler ve disiplin cezaları şeklinde sıralanmaktadır (Starr, 2002; De Kalb, 1999).

Öğretim programlarının yetersizliği, öğrenci-öğretmen arasındaki iletişimin zayıflığı, sürdürülen eğitim-öğretim faaliyetlerinin niteliği ve arkadaş çevresi faktörü de devamsızlığın nedenleri arasında sayılmaktadır (Reid, 1999).

Yukarıda da bahsedildiği gibi, öğrencilerin eğitim-öğretim sürecine devamının sağlanmasını engelleyen pek çok faktör bulunmaktadır. Bu faktörler öğrencilerin okuldan kısmen uzaklaşmasına ve zaman zaman da okuldan tamamen ayrılmalarına sebep olmaktadır. İncelenen çalışmalarda devamsızlık nedenlerinin genel olarak aşağıdaki şekilde gruplandırıldığı görülmüştür (Sakınç, 2013).

- Okul kaynaklı nedenler
- Öğretmen kaynaklı nedenler
- Aile kaynaklı nedenler
- Ekonomik ve sosyal nedenler
- Çevre kaynaklı nedenler
- Bireysel nedenler
- Sistem kaynaklı nedenler

2.3.1. Okul Kaynaklı Nedenler

Okul kaynaklı nedenler; okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin öğrencilere karşı tutumu, öğrencilere yönelik yapılan rehberlik hizmetlerindeki yetersizlik, okul kütüphanesinde öğrencilerin seviyelerine uygun yeterli miktarda kitabın bulunmaması, ders ve sosyal etkinlikler için okulların fiziki ortamlarının yetersiz olması, gerek fiziki imkânlar gerekse maddi yetersizlik nedeniyle okullarda öğrencilere yönelik sosyal etkinliklerin yetersiz olması veya hiç etkinlik olmaması şeklinde ifade edilebilir.

Okul yönetiminin yaklaşımının, öğrencilerin tutum ve davranışları üzerinde etkisi olması kaçınılmazdır. Okulda bulunan sosyal ve sportif etkinlikler, özellikle sabah derslerin başlama saati, teneffüslerin süresi, okul idaresinin disiplin politikası vb. pek çok unsur, devamsızlığı etkilemektedir.

İncelenen çalışmaların bazılarında okul kaynaklı nedenler; okul içindeki akran zorbalığı, okul yönetiminin öğrencilere karşı gösterdiği tutum, öğrencilerin okulu ve öğretmenleri sevmemeleri, okulda verilen eğitimin öğrencilerin hazır bulunurluk seviyesine uygun olmaması ve okulun sosyo-kültürel yapısı şeklinde ifade edilmiştir (Adıgüzel ve Karadağ, 2013; Gökyer, 2012; Öztekin, 2013).

Öğrencilerin okulda sürdürülen eğitim öğretim faaliyetlerini önemsiz görmeleri ve sıkıcı bulmaları, okul yönetimi ve personelin öğrencilere karşı anlayışlı olmaması ve okulda uygulanan sıkı disiplin politikası, öğrencilerin devamsızlık yaparak okula karşı tepki göstermesine sebep olmaktadır (Doyle, 1986). Öğrenciler, bireysel ihtiyaç ve beklentilerinin karşılandığı ortamlarda bulunmak ister (Jones ve Jones, 1997). Pozitif ve kararlı bir okul ikliminin, devamsızlığı engelleme çabalarına katkı sağladığı bilinmektedir (Altınkurt, 2008). İncelenen araştırmalarda; kendilerini mutlu hissettikleri ortamlarda öğrenim gören öğrencilerin, devamsızlık sorunu yaşamadıkları görülmüştür (Adıgüzel ve Karadağ, 2013).

Tutum kavramı, bir kişi, nesne, olay ya da olguya karşı oluşan duygu, düşünce ve davranışları ifade eder (Uzun ve Sağlam, 2006). Günlük zaman dilimlerinin büyük kısmını geçirdikleri okullarda öğrencilere mutlu ve huzurlu zaman geçirebilecekleri

ortamlarının sunulması, öğrencilerin kendilerini okula ait hissetmelerini ve okulu sahiplenmelerini sağlayacaktır. Okula aidiyet hissi öğrencilerin, okuldaki diğer kişiler tarafından ne kadar onaylandığına, kendisine ne kadar saygı duyulduğuna, okul içi çalışma ve etkinliklere ne ölçüde dâhil edildiğine yönelik öznel duygu durumunu ifade etmektedir (Goodenow, 1992; Goodenow ve Grady, 1993).

Okula ilişkin pozitif tutum geliştiren öğrenciler, okuldaki eğitim-öğrenim sürecini tamamladıkları güne kadar, öğrenme ve okula devam etme isteğini sürdürebilirler (Çalık, 2008). Okula aidiyet ve bağlılık, genel olarak okula ve okulda verilen eğitim-öğretime ilişkin pozitif hisler besleme, okul yönetimi, personel ve okulda öğrenim gören öğrencilerle pozitif ilişki içinde olma, okuldaki sosyal etkinliklere katılma, okul ve sınıf kurallarına uyma ve okula devam etme olarak da tanımlanabilir (Mengi, 2011).

Okul yönetiminin demokratik ve hoşgörülü bir tutum sergilemesi, öğrencileri katı kurallarla sınırlandırmak yerine, daha olumlu bir öğrenme-öğretme ortamı oluşturması, bu öğrenme-öğretme ortamının oluşturulması aşamasında öğrencilerin görüşlerinin alınması, öğrencilerin istek, talep ve beklentilerinin kurumsal hedeflere ve okul iklimine zarar vermeden gerçekleştirmelerinin sağlanması, öğrencileri devamsızlık yapmaya iten nedenleri azaltabilecek etkinlikler arasında sayılabilir.

2.3.2. Öğretmen Kaynaklı Nedenler

Öğretmen kaynaklı nedenler; öğretmenlerin öğrencilerinin sorunlarıyla yakından ilgilenmemeleri, sınıf yönetiminde yetersiz kalmaları ya da sınıf içindeki otoriter tavırları, öğrenciden yapabileceğinin üzerinde performans beklentileri, öğrencilere karşı onları küçük düşürücü bir tavır sergilemeleri, sınıfta ya da okulda ayrımcı uygulama yapmaları ve öğretmen-öğrenci arasındaki iletişiminin yeterli düzeyde kurulamaması olarak sayılabilir.

Öğretmenlerin genelde okul, özelde ise sınıftaki pozitif tutum ve davranışları öğrencilerin okula aidiyet hislerinin oluşmasında olumlu bir etkide bulunurken; öğretmenlerin genelde okul, özelde ise sınıf içindeki otoriter tavırları, öğrencilerden kapasiteleri üzerinde performans beklentileri ve öğrencilerle yaşadıkları iletişim sorunları gibi faktörler, öğrenci devamsızlığına neden olabilmektedir (Ataman, 2001).

Pehlivan (2006) tarafından yapılan çalışmada; öğrenci devamsızlığının azaltılması için okuldaki kuralların daha esnek olması, öğretmenlerin daha hoşgörülü olmaları, öğrencilerle daha yakından ilgilenmeleri ve okuldaki derslerin daha ilgi çekici hale getirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Öğretmenlerin, öğrenme ortamında pozitif bir etki oluşturabilmeleri için, saygılı ve güvenilir olmak, öğrencilere anlayışlı ve hoşgörülü davranmak, alanında tam donanımlı olmak ve öğrencilerin kişisel farklılıklarını her zaman göz önünde bulundurmak gibi pek çok özelliğe sahip olmaları gerekmektedir. (Yenihayat, 2007). Öğrencilerin kişisel farklılıklarını ve özelliklerini bilen ve buna göre davranabilen, sınıf içinde aktif öğrenci katılımlı etkinlikler yapabilen ve öğrenciye değer verdiğini hissettiren öğretmenlerin öğrencilerin devamsızlık yapmalarını engelleme sürecinde ciddi bir etkisi olduğu söylenebilir (Gömleksiz ve Özdaş, 2013).

2.3.3. Aile Kaynaklı Nedenler

Aile kaynaklı nedenler; annenin ve babanın öğrencinin okul başarısı ve okula devami ile ilgilenmemesi, gelir seviyesinin düşük olması sebebiyle ailede ekonomik sorunların yaşanması, ebeveynlerin ayrı yaşaması (parçalanmış aile), anne-babanın boşanmış olması, ebeveynlerin eğitim seviyelerinin düşük olması ve çocukları ile sağlıklı iletişim kuramamaları olarak ifade edilebilir.

Aile ortamı, bireyin davranışlarının ana kaynağının oluşturur. Ebeveynlerin çocuk yetiştirme tarzları, eğitim seviyeleri ve anne-babanın boşanması gibi pek çok faktör öğrencilerin davranışlarını etkileyebilmektedir (Cüceloğlu, 2003, s.361-362). Ebeveynlerin çocuklarının davranışlarını aşırı derecede kontrol altında tutma çabası, ya da tam aksi yönde çocuklarına karşı ilgisiz bir tutum takınması öğrencileri devamsızlık yapmayla itebilmektedir (Altınkurt, 2008). Ailelerine karşı memnuniyetsizliklerini ifade eden öğrencilerin devamsızlık yapma oranları, ailelerinden memnun olduğunu ifade eden öğrencilere nazaran daha yüksektir (Şimşek, 2011).

Araştırmalarda ailesinin okul ve öğretmenlerle irtibatı ve iletişimi çok az olan ya da hiç olmayan öğrencilerin devamsızlıklarının, ailesinin okul ve öğretmenlerle irtibatı

ve iletişimi iyi durumda olan öğrencilerden daha fazla olduğu görülmüştür (Gilmore, 1985; Özbaş, 2009). Ekonomik açıdan sorunlar yaşayan ailelerde öğrencilerin okul ihtiyaçlarının yeterince karşılanamaması, hatta bunun üzerine öğrencinin de okul dışı işlerde çalışmak zorunda bırakılması devamsızlığa neden olmaktadır (Diyu, 2001). Öğrencilerin okul ihtiyaçlarının karşılanamaması ve ekonomik yetersizliğin öğrencide ortaya çıkardığı özgüven eksikliği, öğrencilerin devamsızlık yapmasına neden olan etkenlerin başında gelmektedir (Özbaş, 2010; Yavuzer, 1996).

Ailenin çocuğunun okulu ile yakın ve sürekli bir iletişim içinde bulunması ve öğrencisinin eğitim-öğrenim süreci ile yakından ilgilenmesi, öğrencinin okula karşı tutumu üzerinde olumlu bir etki yaratacak ve öğrenci devamsızlığını azaltacaktır (Şimşek, Uğurlu ve Usta, 2016). Bu sebeple, öğrencinin ailesinin okula ve çocuğunun eğitim-öğrenim sürecine ilgi duymasını sağlayacak ve bu ilgiyi sürekli canlı tutacak yolların bulunması, devamsızlık probleminin çözülmesinde etkili olabilecektir (Şanlı vd., 2015).

2.3.4. Ekonomik ve Sosyal Nedenler

Ekonomik ve sosyal nedenler; öğrencinin ailesinin gelir seviyesinin düşük olması, öğrencinin yetiştiği çevre ve aile ortamının eğitim ve sosyal gelişimi açısından yetersizlik göstermesi, yetersiz beslenme ve sağlıklı ve huzurlu bir ev ortamının olmaması gibi elverişsiz yaşam koşulları olarak ifade edilebilir.

Ailenin gelir seviyesinin düşük olması, öğrencinin eğitim imkânlarına erişilebilirliğinin kısıtlı olması anlamına gelmektedir. Bu da eğitimde fırsat eşitliğini sekteye uğratmakta ve yoksulluğun kuşaklararası aktarımının önüne geçilmesinde büyük sorun teşkil etmektedir.

Ailelere eğitim desteği kapsamında Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından, ekonomik sorunlar sebebiyle çocuklarını okula gönderemeyen ve ülke nüfusunun en fakir % 6'sının içinde yer alan ailelere, çocukların okula gönderilmesi koşulu ile şartlı eğitim yardımı yapılmaktadır. Okula gönderilecek kız çocukları için yapılan yardım tutarı, erkek çocuklar için yapılandan daha yüksektir. 2018 yılında

ortaöğretim yaş grubundaki erkek öğrencilere 50 TL, kız öğrencilere ise 60 TL aylık ödeme yapılmakta, ödemeler öğrencilerin annelerinin hesaplarına yatırılmaktadır.

Ayrıca illerde valilikler, ilçelerde ise kaymakamlıkların bünyesinde bulunan sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları tarafından, ihtiyaç sahibi ailelerinin çocuklarının temel okul ihtiyaçları karşılanmaktadır.

Ortaöğretim öğrencilerinden taşınmalı eğitim sistemi dışında kalanların öğle yemeği, ulaşım, vb. ihtiyaçları için sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları tarafından ailelere destek verilmektedir. Ancak ailenin ekonomik durumunun tespitinde ailede kişi başına düşen gelir tutarının asgari ücretin üçte birinden az olması kıstas olarak alındığından, bu desteğin ihtiyaç sahibi öğrencilerin tümüne ulaşması mümkün olmamaktadır. (URL-1, 2018)

2.3.5. Çevre Kaynaklı Nedenler

Çevre kaynaklı nedenler; okulun bulunduğu bölgenin öğrencinin olumsuz davranışlar ve uygunsuz bir çevre edinmesine neden olabilecek bir yapıda olması, okul çevresinde internet café vb. oyun ve eğlence mekânlarının bulunması, öğrenci tarafından okul içi ve dışında edinilen arkadaş çevresinde kötü alışkanlıkları ve madde bağımlılığı olan kişilerin bulunması ve okul içinde ve çevresinde güvenliğin yetersiz olması sebebiyle öğrencinin okulda kendisini güven içinde hissetmemesi olarak özetlenebilir.

Öğrenciler, bir gruba dâhil olabilmek ya da içinde yer aldıkları grupta yerlerini koruyabilmek amacıyla devamsızlık yapabilirler (Kağıtçıbası, 1998; Arkonaç, 2001; Güney, 2000). Ulusal Eğitim İstatistikleri Merkezi tarafından 1996 yılında yapılan araştırmada, ekonomik olarak iyi durumda olmayan ailelerin yaşadığı bölgelerdeki okullarda, öğrencilerin devamsızlık oranlarının diğer bölgelere göre daha yüksek olduğu görülmüştür (Çiçek Sağlam ve Dönmez, 2016).

Öğrencilerin öğrenim gördükleri okullarda kaygı ve strese sebep olan faktörler arttıkça öğrencilerdeki okula aidiyet hissi zayıflamakta, arkadaş ve çevre desteği arttığında ise okula aidiyet hissi yükselmektedir (Isakson ve Jarvis, 1999). Arkadaşlık ilişkileri, öğrencilerin akademik başarısı ve okula bağlanması açısından çok önemlidir ve

arkadaşlar arasındaki pozitif etkileşme ve akran desteği öğrencilerin okula bağlılıklarıyla yakından ilişkilidir (Perdue, Manzeske ve Estell, 2009). Arkadaş çevresi öğrencilerin devamsızlık yapmasında önemli bir rol oynamaktadır. Arkadaş çevresi akademik olarak başarısız, devamsızlık yapan veya okulu terk etmiş, suça bulaşmış, bağımlılık yapıcı maddeler kullanan kişilerden oluşan bireylerin ciddi anlamda risk altında olduğu bilinmektedir (Özbaş, 2010).

2.3.6. Bireysel Nedenler

Bireysel nedenler; öğrencilerin hedefsiz, bunun doğal sonucu olarak ta derslere ilgisiz olmaları, düzenli ders çalışma alışkanlıklarının bulunmayışı, bağımlılık oluşturacak kötü alışkanlıklarının (sigara, madde bağımlılığı vb.) olması, hazır bulunurluklarının yetersiz olması, okuldan beklentilerinin düşük olması, yönetime ve okula karşı gelme eğilimi, sağlık sorunlarının olması ve kendilerini önemsiz ve işe yaramaz hissetmeleri olarak sınıflandırılabilir.

Öğrencilerin verimli ve düzenli ders çalışma alışkanlığına sahip olmaları, eğitim-öğretim gördükleri süreyi başarılı bir şekilde geçirmelerini sağlamakta ve akademik başarılarını arttırmaktadır (Vergili ve Atılgan, 1998). Düzenli ve planlı bir şekilde ders çalışmayan öğrenciler, sınavların yoğunlaştığı dönemlerde eksiklerini kapatmak amacıyla ders çalışmak ya da biriken ödevlerini yapmak için devamsızlık yapabilmektedirler.

Öğrenciler psikolojik sorunlar, ekonomik gerekçelerle okul dışında bir işte çalışma, okulu sevmeme vb. nedenlerle devamsızlık yapabilmektedir (Kadı, 2000). Her türlü ortamda tüm bireylerin isteyeceği gibi, öğrenciler, bireysel ihtiyaç ve beklentilerinin karşılandığı ve bu durumun sürdürüldüğü yerlerde bulunmak isterler (Jones ve Jones, 1997; aktaran Özbaş, 2010).

Ortaöğretim kurumlarında eğitim-öğrenimlerine devam eden öğrencilerin ergenlik dönemi içinde bulunduğu ve hem fiziksel hem de duygusal açıdan büyük bir değişim geçirdiği unutulmamalıdır. Ergenlik dönemi içinde bulunan öğrencilerin dış görünüşlerini beğenmemeleri, okulu sıkıcı ve bunaltıcı bulmaları, bu sebeple okul dışı

mekânlarda vakit geçirmek istemeleri, arkadaş ortamı içinde kendilerini kabul ettirme çabası içinde bulunmaları, psikolojik olarak sorun yaşamaları ve yalnız kalmak istemeleri onları devamsızlık yapmaya iten bireysel nedenler olarak sıralanabilir (Kurdek, Fine ve Sinclair, 1995).

2.3.7. Sistem Kaynaklı Nedenler

Sistem kaynaklı nedenler; Ortaöğretim Kurumlar Yönetmeliğinin öğrencilerin eğitim öğretim yılı içinde 30 güne kadar devamsızlık yapabilmesine imkân tanınması ve öğrencilerin bunu bir hak olarak görmeleri, müfredatın öğrencilerin beklenti ve hazır bulunurluklarına uygun olmaması, üniversiteye yerleştirme sınav sisteminin sürekli olarak değişmesi ve bunun öğrencilerin motivasyonunu olumsuz yönde etkilemesi ve sınıf geçmenin eskiye göre daha kolay olması şeklinde ifade edilebilir.

Hazır bulunurluklarındaki eksiklikler sebebiyle gördükleri derslerde başarılı olmakta sorun yaşayan öğrencilerin, eksiklerini kapatma konusunda okul yönetimi ve öğretmenlerden yeterli desteği görememesi onları yalnızlığa itmekte ve bu durum devamsızlık davranışı ile sonuçlanmaktadır (Şimşek ve Şahin, 2012). Şimşek (2011) tarafından yapılan araştırmada not ortalaması düşük olan öğrencilerin devamsızlık eğiliminin oldukça yüksek olduğu ve not ortalaması sınıf ortalamasının altında olan her üç öğrenciden birinin sürekli devamsızlık yaptığı görülmüştür. Müfredatın öğrencilerin beklentilerine ve hazır bulunurluklarına uygun olmaması öğrencilerin derslere uyumunu zorlaştırmakta, bu da öğrenci devamsızlığının ciddi oranda artmasına sebep olmaktadır.

Ne sebeple yapılmış olursa olsun devamsızlık, genç bireylerin öğrenim hakkını kısıtlayan ve sebep olduğu eksik öğrenmelerin sonucunda geleceklerini olumsuz bir biçimde etkileyen bir sorundur. İncelenen araştırmalarda, akademik başarı ile okula devam etme arasında anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmüştür.

Devamsızlık öğrencilerin sadece başarı durumlarını etkilemekle kalmamakta, gelecek yaşamlarının biçimlenmesinde de rol oynamaktadır. (Reid, 1999). Suç işleme ve çetelere katılma, hırsızlık, zorbalık, şiddet ve bağımlılık yapıcı maddeler kullanma gibi

davranışlarla devamsızlık ve okuldan kaçma arasında yüksek oranda ilişki bulunduğu bilinmektedir (Barlow ve Fleischer, 2011; Mueller ve Giacomazzi, 2006).

Devamsızlık, öğrencinin eğitim hakkını kısıtlamakta, tedbir alınmaması durumunda ise okul terkine kadar giden bir sürece yol açmaktadır. Genelde ortaöğretim, özelde ise mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin okula devamının sağlanması, tüm paydaşların ortak sorumluluğu olarak görülmelidir.

Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarındaki devamsızlık oranlarının azaltılması ve bu konuda farkındalığın artırılması; eğitim-öğretim sürecindeki tüm paydaşların öncelikle devamsızlık ve okul terki konularında bilgilendirilmesi, ardından da konuyla ilgili yapılacak tüm çalışmalarda aktif olarak yer alması ile mümkün olacaktır.

2.4. Okul Terki

Okul terki; eğitim öğretim süreci içinde yer alan öğrencilerin bir veya birden fazla nedene dayalı olarak okuldan ayrılması, kendi isteği ile örgün eğitim dışına çıkması olarak tanımlanabilir.

Okul terki, bir öğrencinin öğrenim gördüğü okuldan mezun olmadan, öğrenim gördüğü süreci tamamlamadan okuldan ayrılması şeklinde tanımlanmaktadır (McWhirter ve McWhirter, 2004). Okulu terk etme Cullen (2000) tarafından ise genç bireylerin resmi okul bitirme yaşından önce ve/veya vasıfsız veya kısıtlı niteliklerle okuldan ayrılması olarak tanımlanmıştır.

Eğitim öğretim sürecindeki önemli problemlerden biri olan okul terki (Taylı, 2008), aralıklı devamsızlık yapmaktan farklı olarak, bir veya birden fazla nedenden ötürü okula devam etmeyi tamamen bırakmaktır. Okul terki, öğrenim sürecini başarı ile tamamlayarak mezun olamadan okuldan ayrılmak şeklinde de tanımlanmaktadır (Garrison, 1985).

Her ne kadar Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) raporlarında okul terki kavramı sınıf tekrarı ve devamsızlık kavramları ile birlikte geçse de, Türkiye'deki mevcut mevzuatta ortaöğretim kurumlarında okul terki ile ilgili bir tanım bulunmamaktadır.

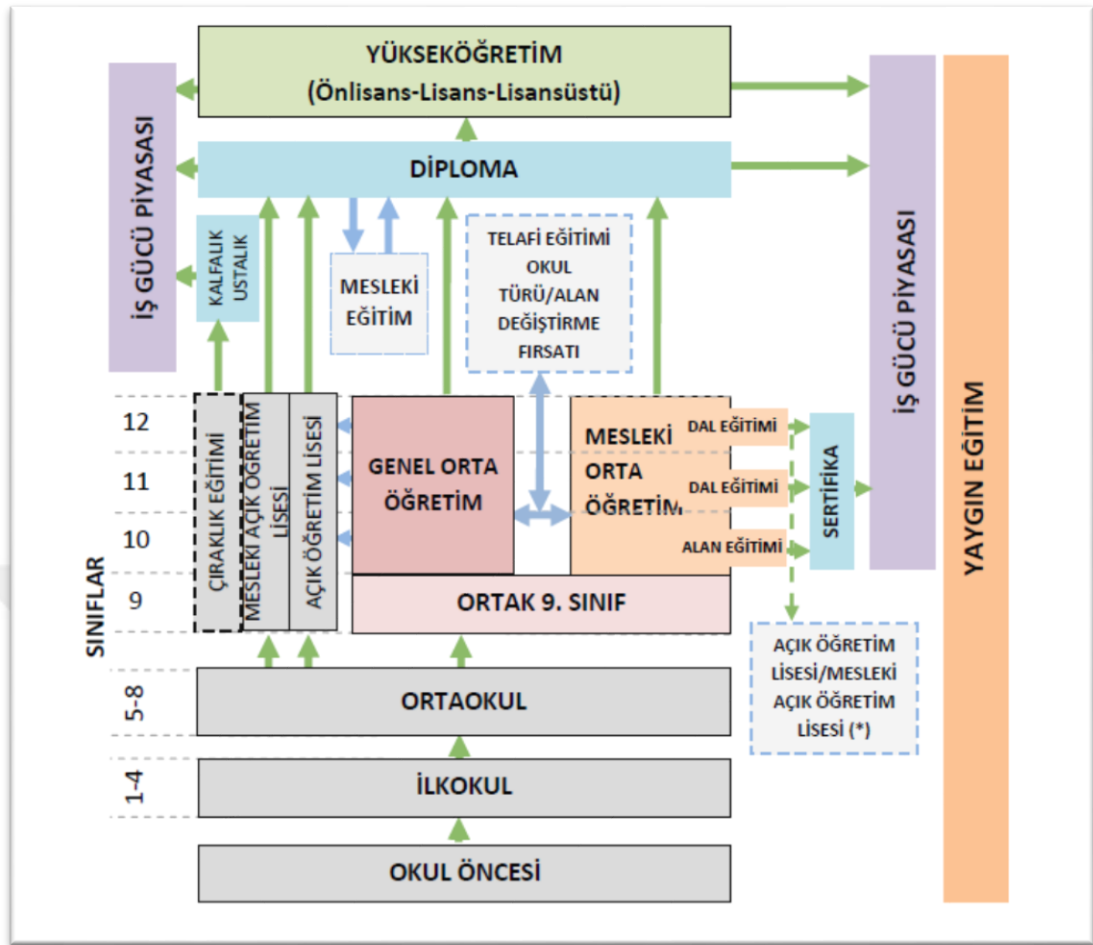
11 Nisan 2012 tarihli ve 28261 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 6287 sayılı “İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile daha önce ilköğretim kademesiyle sınırlı olan zorunlu eğitim süresine ortaöğretim de dâhil edilerek toplam zorunlu eğitim süresi 12 yıla çıkarılmıştır. Bir diğer deyişle bu kanun ile ortaöğretime devam zorunlu hale getirilmiştir. Bu sebeple bireylerin ortaöğretimi terk etme yetki ve/veya şansları bulunmamaktadır. Bu nedenle mevzuatta okulu terk etme yerine okula devamsızlık tanımlanmaktadır. Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği’nde devamsızlık sebebiyle sınıfta kalan öğrencilerden bir yıl daha öğrenim hakkı bulunanların sonraki eğitim-öğretim yılında okula devam edeceği, öğrenim hakkı bulunmayan öğrencilerin ise açık öğretime veya mesleki eğitim merkezlerine kayıtlarının yapılacağı ifade edilmektedir.

Aslında ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerden toplamda iki kez sınıfta kalan, farklı sebeplerle örgün öğretim dışına çıkan, ortaöğrenimine açık öğretim lisesinde devam eden ve zorunlu eğitim çağında ülke dışına çıkan öğrenciler fiili olarak okulu terk etmiş olsalar da, zorunlu eğitimin 12 yıl olması sebebiyle bu öğrencilerin her koşulda açık öğretim lisesine kayıt olmaları yasal olarak zorunlu olduğundan, mevcut koşullarda ülkemizde fiili olarak var olan ancak yasal olarak var olmayan bir okul terki sorunu mevcuttur.

2.5. Mesleki ve Teknik Eğitime Bakış

2.5.1. Türkiye’de Eğitim Sistemi

Türkiye’de eğitim sistemi; beş aşamadan oluşmaktadır. Bu aşamalar okulöncesi, ilkokul ve ortaokul (ilköğretim), ortaöğretim ve yükseköğretimdir. Okulöncesi eğitime ve yükseköğretime devam zorunluluğu bulunmamaktadır. 30.03.2012’de kabul edilen “6287 sayılı İlköğretim ve Eğitimi Yasası” ile daha önce isteğe bağlı olan ortaöğrenim süreci zorunlu hale getirilmiş ve zorunlu eğitim süresi 12 yıla çıkarılmıştır.

Şekil 1. Türkiye’de eğitim sistemi

(*):Farklı sebeplerle örgün eğitimden ayrılan bireyler ortaöğretimin zorunlu olması sebebiyle Açık Öğretim Lisesi’ne devam ederler.

(Türkiye Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı 2014-2018 – s.7)

2.5.2. Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitim

2.5.2.1. Türkiye’de mesleki ve teknik eğitimin tarihi

Ülkemizde mesleki ve teknik eğitim 18. yüzyılın bitimine kadar esnaf ve sanatkâr teşkilatları eliyle sürdürülmüştür. 10. yüzyılda Karahanlılar tarafından kurulan Ahilik teşkilatı, Osmanlılar döneminde de bir süre etkinliğini sürdürmüş, ardından 15. yüzyılda Lonca ve Gedik teşkilatları şeklinde yeniden yapılandırılmıştır (MEB, 2014). Mesleki ve teknik eğitimdeki ilk modern adımlar orduyu günün şartlarına göre

yenilemek maksadı ile 18. yüzyılda atılmıştır. 18. yüzyılın ikinci yarısından itibaren ise mesleki ve teknik eğitim, sanat okullarında verilmeye başlanmıştır.

Mesleki ve teknik eğitim, Cumhuriyet döneminin başlangıcından itibaren devlet politikası olarak yürütülmüştür. 1927 yılında Mesleki ve Teknik Tedrisat Umum Müdürlüğü kurulmuş ve mesleki ve teknik eğitim MEB'in görev alanına dâhil edilmiştir. 14 yıl sonra ise mesleki ve teknik eğitim bayrağını Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı adıyla kurulan yeni yönetim kademesi devralmıştır. 1960 yılından itibaren ise mesleki ve teknik eğitim üç genel müdürlük tarafından (Erkek Teknik Öğretim, Kız Teknik Öğretim ve Ticaret Öğretimi Genel Müdürlükleri) yönetilmeye başlanmıştır.

Otuz iki yıl boyunca bu şekilde devam eden mesleki ve teknik eğitimin yönetimine, 3797 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile 1992 yılından itibaren Çıracılık, Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme ve Yaygınlaştırma, Sağlık İşleri ve Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Daire Başkanlıkları eklenmiştir.

Son olarak ise, 2011'de yayımlanan 652 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile MEB'in teşkilat yapısı yeniden düzenlenmiş ve yukarıda bahsedilen birimlerin tümü, Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü (MTEGM) adı altında bir araya getirilmiştir.

2.5.2.2. Meslekî ve teknik eğitim genel müdürlüğü

2.5.2.2.1. Meslekî ve teknik eğitim genel müdürlüğü' nün görevleri

652 sayılı Kanun Hükmünde Kararname incelendiğinde Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğünün görevlerinin; meslekî ve teknik eğitimle ilgili olarak; hem yönetim, hem de eğitim-öğretimle ilgili politikaları oluşturmak ve uygulamak, meslekî ve teknik ortaöğretim okul/kurumlarının eğitim-öğretim programlarını hazırlamak, bu okul/kurumların kullanacağı eğitim materyallerinin ve ders kitaplarının hazırlanmasını sağlamak ve meslekî eğitimi güçlendirecek politikalar geliştirmek şeklinde sıralandığı görülmektedir.

2.5.2.2.2. Meslekî ve teknik eğitim genel müdürlüğü' nün amacı ve öncelikleri

Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü sorumluluğunda yürütülen mesleki ve teknik eğitimin amacı; bireylerin yeni becerilerin edinmesini, yaratıcılığın, yenilikçiliğin ve girişimciliğin desteklenmesini sağlamak ve toplumun ve bireylerin yeni mesleklere uyumunun sağlanması için sektör ile işbirliği içinde çalışarak, hem ulusal hem de uluslararası alanda meslek ahlakına ve mesleki yeterliliğe sahip bireyler yetiştirmektir.

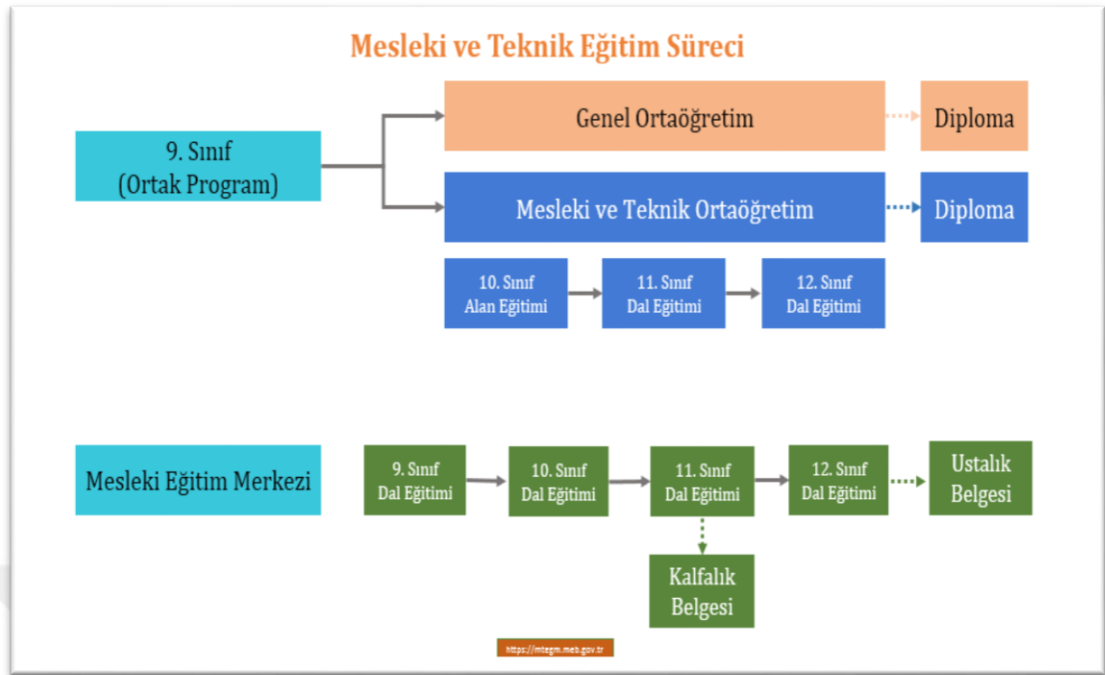
Mesleki ve teknik eğitimin önceliği ise; ahilik anlayışı doğrultusunda, sektörün talep ve ihtiyacını karşılayacak donanımlı iş gücünü yetiştirmek ve mesleki ve teknik eğitimi gelişen ve değişen ihtiyaçlar doğrultusunda geliştirerek mesleki ve teknik eğitimin niteliğini arttırmaktır.

2.5.2.2.3. Mesleki ve teknik eğitimde okul türleri ve programlar

a- Mesleki ve teknik Anadolu lisesi: Anadolu Meslek Programı (AMP), Anadolu Teknik Programı (ATP), Ustalık Programı (MEMP),

b- Çok programlı Anadolu lisesi: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Anadolu Lisesi, Anadolu İmam-Hatip Lisesi, Ustalık Programı (MEMP),

c- Mesleki eğitim merkezleri: Ustalık Programı (MEMP).

Şekil 2. Türkiye’de mesleki ve teknik eğitim süreci

(*Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü, Mesleki ve teknik ortaöğretim sistemi sunusu*)

AMP ve ATP de öğrenim gören öğrenciler, 10. sınıfta alan eğitimine, 11. sınıfta ise dal eğitimine başlamaktadırlar. AMP’de, mesleğe yönelik olarak öğretilen derslerin yanında genel bilgi ve kültür dersleri de verilmektedir. ATP’de ise mesleğe yönelik olarak öğretilen derslerin yanında sayısal dersler ağırlıklı bir şekilde verilmektedir. AMP’ye sınavsız geçiş ve mahalli yerleştirme ile kayıt yapılmakta, ATP’ye ise merkezi sınav ile yerleştirme yapılmaktadır.

Tematik mesleki ve teknik Anadolu liseleri ise, diğer MTAL’lerden farklı olarak sektörlerin yoğun olarak bulunduğu bölgelerde ihtiyaç duyulan nitelikli iş gücünü yetiştiren, belirli bir alanda eğitim veren okullardır. Halihazırda ülke genelindeki tematik mesleki ve teknik Anadolu lisesi sayısı 18’dir.

Çok programlı Anadolu liseleri; genel ve mesleki ve teknik öğretim programlarını bir yönetim altında uygulayan ortaöğretim okullarıdır. Mesleki eğitim merkezleri ise, kalfalık ve ustalık eğitimi veren kurumlardır. Mesleki eğitim programlarına kalfalık ve ustalık eğitimi verilmek üzere sınavsız geçiş ve mahalli yerleştirme ile öğrenci kaydı yapılmaktadır. Mesleki eğitim programlarında 9. sınıftan itibaren alan ve dal

seçimi yapılmaktadır. Bu kurumlarda öğrenim gören öğrenciler 9. sınıftan itibaren bir veya iki gün kurumda teorik eğitim almakta, haftanın geri kalan dört veya beş gününde ise işyerlerinde uygulamaya yönelik mesleki eğitim görmektedirler.

Mesleki ve teknik Anadolu liseleri ile çok programlı Anadolu liselerinde 54 alanda ve bu alanlar altındaki 206 dalda öğretim programı uygulanmaktadır. Mesleki eğitim merkezlerinde ise 27 alanda ve bu alanlar altındaki 142 dalda öğretim programı uygulanmaktadır.

2.5.2.2.4. Mesleki ve teknik ortaöğretim okul/kurumlarından mezun olanlara verilen belgeler ve mezunların elde ettikleri haklar

Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarından (MTAL ve ÇPAL) mezun olan öğrencilere öğrenim gördükleri alan ve dalı gösteren diploma, işyeri açma belgesi ve EUROPASS belgesi verilmektedir. Ayrıca mezunlar teknisyen unvanına da sahip olmaktadır. Mesleki eğitim merkezini bitirenlere ise kalfalık ve ustalık belgesi verilmektedir.

Mesleki ve teknik ortaöğretimden mezun olup meslek yüksekokullarına kayıt olmak isteyenlerden alanında eğitim görmek isteyenlere ek puan verilmektedir. Ayrıca MEB ile KOSGEB arasında imzalanan protokol doğrultusunda mezuniyet sonrasında öğrenim gördüğü alanda iş yeri açanlara KOSGEB tarafından yüz bin TL faizsiz kredi verilmekte ve elli bin TL hibe edilmektedir (URL-2, 2018).

2.5.2.3. Türkiye'deki ortaöğretim sisteminde mesleki ve teknik eğitimin payı

Ülkelerin ekonomik ve kültürel kalkınma sürecinde insan gücünün etkin ve yerinde kullanılmasının önemi büyüktür. Bu sebeple iş ve eğitimin bütünleştirilmesine dolayısıyla da mesleki ve teknik eğitime ihtiyaç vardır. Gelişmiş ülkeler incelendiğinde, iyi planlanmış mesleki ve teknik eğitimin ülkelerin kalkınma ve gelişim sürecindeki etkilerini açık bir şekilde görmek mümkündür.

Mesleki ve teknik eğitim; toplumun ihtiyaç duyduğu tüm mesleki alanlarda nitelikli ara eleman yetiştirmek üzere verilen eğitimdir (Şahinkesen, 1992: 691). Mesleki

eğitim, kişilere edinmeyi planladıkları meslekle ilgili bilgi ve becerileri edindirme sürecidir (Sezgin, 1987).

Mesleki teknik eğitimde genel anlamda amaç; kişilerin ihtiyaç duyulan sektörlerde istihdam edilebilmesi için eğitilmesini ve ortaöğretim seviyesinde verilen eğitime üst öğrenim kademesinde de devam etmek isteyen bireylerin alanlarında yetiştirilmesini sağlamaktır (Eşme, 2007).

Mesleki ve teknik eğitimin varlık nedeni işgücü piyasaları, temel amacı ise sektörün nitelikli iş gücü ihtiyaını karşılamaktır. Mesleki ve teknik eğitim, toplumun ve bireyin ihtiyaç ve talepleri doğrultusunda çeşitli meslek alanlarında kişilere temel bilgi ve becerileri edindiren, toplumun sosyal ve ekonomik açıdan gelişmesine yardımcı olan bir süreçtir.

Çağımızdaki ekonomik, bilimsel ve teknolojik gelişmeler bilgili ve donanımlı bireylere olan ihtiyaı arttırmaktadır. Çalışma hayatında ihtiyaç duyulan bu kişilerin yetiştirilmesi sürecinde ana görev, mesleki ve teknik eğitime düşmektedir.

Mesleki ve teknik ortaöğretim okulları tarafından yetiştirilen bireyler, üretim sürecine düşük maliyetlerle katlıda bulunarak sektörün donanımlı iş gücü ihtiyaını karşılamaktadır. Mesleki ve teknik eğitimin maliyeti, akademik lise olarak tabir edilen eğitim-öğretim kurumlarında verilen eğitime göre daha yüksek olmakla birlikte, süreç iyi yönetildiğinde elde edilecek çıktılar bu masrafın karşılığını kat be kat vermektedir (ilek, 2010).

Ancak, günümüzde mesleki ve teknik eğitimle ilgili toplumda yeterli düzeyde farkındalığın olmaması, bireylerin geleceklerini planlamaları sürecinde akademik lise olarak tabir edilen eğitim-öğretim kurumlarının ön plana çıkması, mesleki ve teknik ortaöğretim okullarını aslında gidilmek istenmeyen, ortaöğretim okullarına kayıt şartları arasında bulunan yerleştirme sınavı puanı şartı sebebiyle, ya da mahalli yerleştirme sürecinde akademik lise olarak tabir edilen genel ortaöğretim okullarına yerleşilememesi sebebiyle gidilmek zorunda kalınan okullara dönüştürmüştür. 1980’li yıllarda mesleki eğitim veren okullara sınavla öncelikli olarak yerleşilmeye

çalışılırken, günümüzde oluşan bu algı başarılı öğrencilerin mesleki eğitim veren ortaöğretim okullarını tercih etmesine engel teşkil etmektedir.

Bahsedilen bu algı sebebiyle, ortaokul 8. sınıfı bitiren öğrencilerden akademik başarısı orta ve yüksek olanlar akademik lise olarak tanımlanan Anadolu lisesi, fen lisesi ve sosyal bilimler liselerini tercih ederken akademik başarı seviyesi düşük olan öğrenciler zorunlu olarak mesleki ve teknik eğitim veren okulları tercih etmektedirler.

Bu durumun Türkiye dışındaki ülkelerde de hemen hemen aynı olduğu görülmektedir. Okulu Yeniden Kurmak (Schlechty, 2001) isimli kitapta Amerikan eğitim sistemi irdelenmektedir. Kitapta mesleki eğitim ile ilgili ülkemizde de var olan ama hiçbir şekilde üst yöneticilerce kabul edilmeyen gerçek çok açık bir şekilde ifade edilmektedir: Amerika'da akademik eğitim tercih edilmektedir. Çünkü akademik eğitim kişiye statü sağlamaktadır. Eğitimli kişiler başkalarının çocukları için iyi bir mesleki eğitim istemekte, ülkenin ara eleman ihtiyacından bahsetmektedirler. Ancak kendi çocukları için ise sadece iyi bir akademik eğitim planlamaktadırlar. Yazar, eğitimli kişilerin çocuklarının meslek lisesine gittiğini söylemektense Georgia Üniversitesi'ni terk ettiklerini söylemeyi tercih edeceklerini ifade etmektedir.

Mesleki teknik eğitimi hak ettiği değere yeniden kavuşturmak için, mesleki ve teknik eğitimde rehber edinilen ahilik kültürünün günümüzde uygulanabilirliği üzerinde çalışılmalı ve mesleki ve teknik eğitimde ahilik kültürü tekrar hayata geçirilmelidir.

Türkiye meslek eğitiminde yabancı ülkeleri model almakla birlikte kendi öz değerlerini de korumayı başarmalıdır. Bu nedenle ahilik kültürünün ilkelerini mesleki eğitimle ilişkilendirmek önemli bir ihtiyaç haline gelmiştir. Sektörü tarafından ihtiyaç duyulan teknik elemanların yetiştirilme süreci ahilik anlayışla günümüz şartlarına göre yapılandırılmalı, mesleki ve teknik eğitimde yüzyıllarca rehber edinilmiş olan ahilik kültürünün mesleki ve teknik eğitimde uygulanabilirliği tartışılmalıdır (Gemici, 2010).

2016 yılında Antalya'da yapılan Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü II. Eğitim Kongresi (*Eğitimden Üretime Sektörle İş Birliğine*) açılış paneline konuşmacı olarak katılan Hak-İş (Hak İşçi Sendikaları Konfederasyonu) genel başkanı Mahmut ARSLAN şöyle aktarmaktadır: 'Rahmetli Yusuf BOZKURT ÖZAL Başbakan

yardımcısıyken Almanya'ya bir gezi düzenliyorlar, kendisinin ifadesi; çıraklık eğitimiyle ilgili Almanya'dan tecrübelerini, Almanya'nın bir kısım yaptıklarını yerinde görmek üzere gidiyorlar. Alman muhatapları şunu söylüyor; diyor ki “Aslında biz çıraklık sistemimizi sizden aldık, sizin Ahilik ve çıraklık modelinizi geliştirdik, dolayısıyla aslında siz ülkenizdeki bu tarihi süreci iyi irdelerseniz, çözüm bulabilirsiniz”. Burada gerçekten hem üzüldüğünü hem de bir yerden de gurur duyduğunu ifade etmişti rahmetli.’

Burada bahsedilen tüm eksiklikleri ve sorunlarına rağmen ülkemizin gelişimi için mesleki eğitime duyulan ihtiyaç tartışılmazdır. Sektörde istihdam için gerekli bilgi ve beceriyle donanmış, nitelikli iş gücü ihtiyacına cevap veren, sektörün ihtiyaç duyduğu teknik elemanların yetişmesi büyük önem arz etmektedir.

Bu sebeple mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin devamsızlık yapmaları; hem teorik hem de uygulamalı meslek derslerinden edinmeleri gerek bilgi ve beceriler bakımından eksik kalmaları, iş hayatına atıldıklarında da diğerlerine göre mesleki açıdan eksik olmaları anlamı taşımaktadır.

2.5.3. Uluslararası Alanda Mesleki ve Teknik Eğitime İlişkin Değerlendirmeler

Mesleki ve teknik eğitim, dünya çapında yeniliklere açık, sektörün taleplerini karşılamaya yönelik, eğitim verilen bireyleri doğrudan istihdama yönlendiren, yeterliliğe dayalı bir yapıya doğru ilerlemektedir.

UNESCO, AB ve OECD gibi uluslararası kuruluşlar tarafından eğitim konusunda yapılan çalışmalarda, mesleki ve teknik eğitime detaylı yer verilmektedir.

Bu kapsamda yapılan çalışmalar incelendiğinde, mesleki ve teknik eğitimin sektörün talep ve ihtiyaçlarını karşılayacak bir yapıya kavuşturulması, mesleki ve teknik eğitim veren okulların alanlarındaki sektör temsilcileri ile iş birliği içinde çalışma yürütmesi, bu okullarda öğrenim gören öğrencilerin ulusal ve uluslararası alanda istihdam edilebilecek şekilde yetiştirmesi, mesleki ve teknik eğitimde uygulanacak öğretim programlarının hazırlanma sürecinde uluslararası yeterlilik ve normların da göz önünde bulundurulması ve mesleki ve teknik eğitimin içerik ve kapsamının devamlı

geliştirilerek niteliğin arttırılması konularına yer verildiği görülmektedir. Ayrıca AB'nin kendisine üye olan ülkelerde verilen mesleki ve teknik eğitimde edinilen yeterlilik ve kazanımların tanınması ve geçerlilik alanının tüm Avrupa'yı kapsamı için EUROPASS belgesi, Mesleki Eğitim ve Öğretim için Avrupa Kalite Güvencesi (EQAVET), Mesleki Eğitim ve Öğretim Avrupa Kredi Sistemi (ECVET) ve Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi (EQF) gibi araçları geliştirdiği görülmektedir (MEB, 2014).

UNESCO Teknik ve Mesleki Eğitim Üçüncü Uluslararası Kongresi bitiminde yayımlanan 'Teknik ve Mesleki Eğitim ve Öğretime İlişkin Üçüncü Uluslararası Kongrenin Önerileri: "TVET' in Dönüşümü: İş ve Yaşam İçin Beceri Geliştirme' (UNESCO, 2012) adlı raporda mesleki ve teknik eğitimle ilgili aşağıdaki önerilerde bulunmaktadır:

- Mesleki ve teknik eğitimin sektör ve toplumun hızla değişen ihtiyaç ve taleplerine uyumunun sağlanması için mekanizma ve araçların geliştirilmesi,
- İş hayatında ve toplumda meydana gelen değişimleri yakalayabilmek için mesleki ve teknik eğitim kurumlarında bilgi ve iletişim teknolojilerinin entegrasyonunun sağlanması,
- Kalifiye personel eksikliği olan mesleklere yönelik eğitimlere özel önem verilmesi,
- Yerel ihtiyaç ve taleplere daha fazla önem verilmesi,
- Öğretme ve öğrenme süreçlerini iyileştirmeye yönelik etkili politikalar geliştirilmesi,
- Kalite standartlarının tanımlanması,
- Öğrencilerin girişimcilik becerileri, problem çözme ve eleştirel düşünme becerileri ile donatılması,
- Özellikle engelli öğrenciler olmak üzere dezavantajlı gruplara kaliteli ve kapsamlı mesleki ve teknik eğitim sağlamak için yenilikçi önlemler alınması,
- Kadın ve erkeklerin mesleki ve teknik eğitim programlarına eşit erişiminin teşvik ederek toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması,
- Hayat boyu öğrenme stratejisinin bir parçası olarak mesleki ve teknik eğitim öğrencilerinin daha yüksek eğitim seviyelerine ilerlemesinin kolaylaştırılması,

- Öğrencilerin uygun meslekleri seçmelerine yardımcı olacak kariyer rehberlik sistemlerinin geliştirilmesi,
- Sosyal çevrelerin ve sivil toplumun mesleki ve teknik eğitim sürecine katılımının sağlanması,
- Veri tabanını geliştirmek ve daha fazla kanıta dayalı politika oluşturmayı desteklemek amacıyla, mesleki ve teknik eğitime yönelik araştırmaların artırılması,
- Mesleki ve teknik eğitime yatırımın artırılması ve finansmanın çeşitlendirilmesi için sektör desteğinin sağlanması, özellikle uygun teşvik mekanizmalarının kullanılması yoluyla tüm paydaşların dâhil ederek finansman kaynaklarının çeşitlendirilmesi,
- Mesleki ve teknik eğitimin ekonomik refahı ve sosyal uyumu sağlamada oynadığı asıl rolün altının çizilmesi,
- Görsel ve yazılı medya kaynaklarını kullanarak, öğrenciler, aileler ve diğer tüm paydaşlar arasında mesleki ve teknik eğitime bakış açısını değiştirmeye ve mesleki ve teknik eğitimin cazibesini artırmaya çalışılması.

‘Mesleki ve Teknik Eğitim ve Öğretim Stratejisi (TVET) 2016-2021’ (UNESCO, 2016) adlı strateji belgesinde orta vadeli strateji programı kapsamında 2016-2021 dönemi için önemli görülen politika alanları ve eylemler ortaya konulmaktadır. Strateji belgesinde üç öncelik alanı ve her alanda yapılacak alt çalışmalar belirlenmiştir:

- (1) Gençlerin istihdamının ve girişimciliğin teşvik edilmesi;
  - Politika değerlendirme ve politika geliştirme desteği sağlamak.
  - İşbirliği yaklaşımlarını ve kapasite geliştirme çalışmalarını desteklemek.
- (2) Eşitlik ve cinsiyet eşitliğinin teşvik edilmesi;
  - Dezavantajlı gruplar için oluşturulan politikaları desteklemek.
  - Kadın ve kızların eğitim görebilecekleri uygun teknik ve mesleki eğitim programlarına erişimlerini kolaylaştırmak ve kadın ve kızlara çalışma hayatında eşit imkânlar sunmak.
- (3) Üye ülkelerin ileri ekonomiye ve sürdürülebilir toplum düzenine geçişinin kolaylaştırılması;
  - Mesleki ve teknik eğitimle ilgili sektörler arası yaklaşımlarının geliştirilmesini sağlamak.

- Üye ülkelerin ileri ekonomiye sorunsuz geçişleri için ekonomik girişimleri desteklemek.

57 ülkeden 165 kişinin katılımı ile 2015 yılında gerçekleştirilen ‘UNESCO 2016-2021 TVET - Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi- UNESCO-UNEVOC Konferansı’ sonuç raporunda mesleki ve teknik eğitim sisteminde başarılı bir dönüşüm için, politika yapıcıların, paydaşların, yöneticilerin / liderlerin, öğretmen ve öğrencilerin “değişime uyum sağlama” sürecini tanıması, anlaması ve savunmasının temel gereklilik olduğu belirtilmektedir.

Raporda TVET (mesleki ve teknik eğitim) stratejisinin odaklanması gereken alanlar şu şekilde özetlenmiştir:

Mesleki ve teknik eğitime erişim: Mesleki ve teknik eğitime erişim, mesleki ve teknik eğitime katılan öğrenci sayısını artırılması ihtiyacı ve mesleki ve teknik eğitim sistemlerinin daha etkili getirilmesi, daha fazla öğrencinin programları tamamlaması ve katılımın gençler, yetişkinler, çalışanlar ve işsizler arasında eşit ölçüde teşvik edildiği ve değer verildiği hayat boyu öğrenme yaklaşımına dayanması olarak iki boyutta yürütülmelidir.

Mesleki ve teknik eğitimin niteliği: Mesleki ve teknik eğitim programlarının niteliğinin, standart belirleme, kıyaslama ve denetleme gibi uygun kalite güvence mekanizmalarıyla iyileştirilmesi gerekmektedir. Mesleki ve teknik eğitim programlarının niteliği, değişen iş gereksinimleri ve işgücü piyasası ihtiyaçları doğrultusunda artırılmalıdır.

Mesleki ve teknik eğitimin yönetimi: Mesleki ve teknik eğitim sistemleri öğrenci becerileri ve yönlendirilecekleri meslekler arasında daha iyi bir denge sağlamak için geliştirilmelidir.

Özel sektör katılımı: Mesleki ve teknik eğitim politikalarının geliştirmesi ve uygulanması sürecinde işgücü piyasasının katılımı sağlanmalıdır.

Mesleki ve teknik eğitim kurumları: Mesleki ve teknik eğitim kurumları, öğrenciler açısından iyileştirilmiş sonuçları güvence altına almak ve işgücü piyasası ihtiyaçlarını karşılamaya dönük çalışmalar yürütmek için teşvik edilmelidir.

UNESCO-UNEVOC Uluslararası Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi tarafından hazırlanan ve 2013 yılında yayımlanan ‘Dünya TVET (Mesleki ve Teknik Eğitim) Veri Tabanı – Türkiye’ adlı raporda Avrupa Eğitim Vakfı (2008) verilerine göre, Türkiye’nin eğitim ve öğretimdeki reformları uygulamada önemli ilerleme kaydettiği, ancak halen ele alınması gereken bir takım sorunların var olduğu belirtilmiştir. Bunlar:

- Kalite arttırmaya ve iş hayatına geçiş sürecini kolaylaştırmaya odaklanarak mesleki ve teknik eğitimin çekiciliğinin artırılması,
- Okullar ve iş dünyası arasındaki potansiyel bağların daha etkin hale getirilmesi,
- Öğrencilerin meslek seçimlerini kolaylaştırmak için hayat boyu mesleki rehberlik mekanizmalarının geliştirilmesi,
- Hayat boyu öğrenme stratejisi çerçevesinde sürekli mesleki eğitimin teşvik edilmesi olarak sıralanmıştır.

2.6. Yasal Mevzuat

2.6.1. 6287 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

2012 yılında yürürlüğe giren 6287 sayılı “İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile ortaöğretim zorunlu eğitim kapsamına alınmış ve böylece zorunlu eğitimin süresi 12 yıla çıkmıştır.

2.6.2. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu

Milli Eğitim Temel Kanunu’nun (Sayı: 1739) 26. maddesinde (Değişik: 02.12.2016-6764/23 md.) ortaöğretimin ilköğretime dayalı, dört yıl süreli zorunlu örgün veya yaygın öğrenim imkânı sunan genel, mesleki ve teknik öğretim kurumları ile mesleki eğitim merkezlerini kapsadığı ifade edilmektedir.

Aynı Kanununun 28. Maddesinde ortaöğretimin amaç ve görevlerine yer verilmiştir. Bu amaç ve görevler; öğrencilere ortaöğretim düzeyinde ortak bir genel bilgi ve kültür vererek onlara ülkenin ekonomik ve sosyal açıdan ilerlemesine katkı sağlama bilincini kazandırmak, öğrencileri, ilgileri, yetenekleri ve toplumun ihtiyaçları doğrultusunda eğitim öğrenim görecekları okullara yönlendirmek ve onları gelecekte yapacakları mesleklere ve üst öğrenime hazırlamak şeklinde özetlenebilir.

Kanununun 29. maddesinde ortaöğretimin, farklı öğretim programları uygulayan liseler ile mesleki eğitim merkezlerinden oluştuğu belirtilmiştir.

Türk Milli Eğitiminin Temel İlkeleri Kanununun 2. bölümünü oluşturmaktadır. Burada mesleki eğitimle ilgili olarak iki madde dikkati çekmektedir. 9. maddede yer verilen *süreklilik ilkesinde* kişilerin gördükleri genel ve mesleki eğitimin yaşamları boyunca devam etmesinin esas alındığı belirtilmekte, 14. maddede yer bulan *planlılık ilkesinde* ise milli eğitimin gelişmesinin sosyal, ekonomik ve kültürel hedeflerle uyumlu bir şekilde, eğitim, iş gücü ve istihdam olanakları göz önünde bulundurulmak suretiyle, tarım ve sanayide ihtiyaç duyulan modernizasyonu sağlamak için ihtiyaç duyulan teknolojik ilerlemeyi sağlayacak mesleki ve teknik eğitime önem verecek şekilde planlanacağı ifade edilmektedir. Türk Milli Eğitiminin esaslarının belirlendiği kanunda mesleki ve teknik eğitime bu boyutta önem verilmesi anlamlıdır. Mesleki ve teknik eğitime verilen önemin karşılığını bulmasının sağlanması için atılacak ilk adım ise, bu okullardaki öğrencilerin eğitim öğretim sürecinden tam olarak faydalanmaları için okula devamlarının sağlanmasıdır.

2.6.3. MEB Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği

Yürürlüğe ilk olarak 2013 yılında giren ve son değişikliği 01.09.2018 tarihinde yapılan Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'nde ortaöğretim kurumlarının amaçları belirlenmiştir. Bu amaçlar arasında bulunan 'Öğrencilere çalışma ve birlikte iş yapma alışkanlığı kazandırılması, öğrencilerin günümüz ihtiyaçları doğrultusunda bilgi ve becerilerle donatarak geleceğe hazırlanması, öğrencilere ortaöğretim seviyesinde ortak genel bilgi ve kültür verilerek onların hayata, mesleğe ve yükseköğretime hazırlanmasının sağlanması ve eğitim ve istihdam ilişkilerini sağlıklı bir şekilde

yürütmek için politika geliştirilmesi' özellikle mesleki ve teknik eğitim ile doğrudan ilişkili görülmüştür.

Yönetmelikte mesleki ve teknik ortaöğretim okul/kurumlarının amaçları ise özetle; Tüm alanlarda sektörün ihtiyaç duyduğu vasıflı işgücünün yetiştirilmesi, mesleki ve teknik eğitim-öğrenim gören bireylerin bilgilerinin sürekli güncel tutulması ve onlara meslek ahlâkı, girişimcilik ve sorumluluk bilinci kazandırarak bireylerin iş hayatına hazırlanması.' şeklinde belirtilmiştir.

Mesleki ve teknik ortaöğretim okul/kurumlarında Anadolu teknik programı ve Anadolu meslek programı şeklinde iki farklı programda eğitim-öğretim yürütülmektedir. ATP'de merkezi yerleştirme sınavı puanı ile 9. sınıfta öğrenci doğrudan alana yerleştirilmekte, AMP'de ise alana yerleştirme 9. sınıfın bitiminde yapılmaktadır. Dala yerleştirme işlemi ise her iki programda da 10. sınıfın sonunda yapılmaktadır.

AMP'de alana yerleştirmede 9. sınıf yılsonu başarı puanının % 60'ı ile ortaokul başarı puanının % 40'ı toplanmakta, ortaya çıkan puana göre öğrenciler tercih ettikleri alana sistem tarafından öncelikli olarak yerleştirilmektedir. Öğrencilerin öğrenim görmek istedikleri dala yerleştirilmelerinde ise 10. sınıfta gördükleri alan eğitiminde gösterdikleri başarı önemli bir yer tutmaktadır, çünkü tercih döneminde bir dala ayrılan kontenjandan fazla talep oluşması halinde, 10. sınıf yılsonu başarı puanı yüksek olan öğrencilere öncelik verilmektedir.

Anlaşıldığı üzere öğrencinin öğrenim görmeyi planladığı alan-dala geçişinde başarı çok önemli yer tutmaktadır. Başarı için okula devam etmenin temel koşul olduğu düşünüldüğünde, mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin okula devamının hayati öneme haiz olduğu aşikârdır.

Yönetmeliğin ikinci bölümünü 'Geç Gelme, Devamsızlık ve İlişik Kesme' oluşturmaktadır. Yönetmelikte geç gelmenin sadece birinci ders saati için idarece belirlenen süre ile sınırlı olduğu ve her beş geç gelmenin yarım gün devamsızlıktan sayılacağı ifade edilmiştir.

Yönetmelikte devam-devamsızlıkla ilgili olarak ise okula devamın zorunlu olduğu ve öğrencilerin okula devam etmesini sağlama yükümlülüğünün öğrenci velilerinde bulunduğu, Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 26. maddesi doğrultusunda okul yönetimlerinin, il/ilçe millî eğitim müdürlerinin ve ilçelerde kaymakam, illerde ise valilerin öğrencilerin okula kayıt olması ve devam etmeleri ile ilgili gerekli tedbirleri almaları gerektiği belirtilmektedir.

Yönetmelikte devamsızlık yapan öğrencilerle ilgili yapılacak iş ve işlemler ise şu şekilde açıklanmıştır:

Günlük toplam ders saatinin üçte ikisi ve daha fazlasına girmeyen öğrenciler bir gün devamsız sayılmakta, bu kriter dışındaki devamsızlıklar ise yarım gün sayılmaktadır. Devamsızlık ile ilgili bilgiler öncelikle öğretmen tarafından yoklama fişine işlenmekte, ardından da okul idaresi tarafından e-Okul sistemine işlenmektedir. Öğrencinin devamsızlık yaptığına dair bilgi okul idaresi tarafından posta veya diğer iletişim araçları yoluyla öğrenci velisine bildirilmekte ve velinin öğrencinin devamsızlığı ile ilgili (varsa) özür belgesini beş iş günü içinde okul idaresine ulaştırması gerektiği belirtilmektedir. Devamsızlığın 5., 15. ve 25. günlerinde ise velilere resmi yollarla tebligat yapılmakta ve öğrencisinin okula devamını sağlaması istenmektedir. Özürsüz devamsızlık süresi 10 günü, özürlü-özürsüz toplam devamsızlığı ise 30 günü aşan öğrenciler, ders puanlarına bakılmaksızın derslerden başarısız sayılmakta ve bu durum öğrenci velilerine yazılı olarak bildirilmektedir.

Yönetmeliğin 160. maddesinde diğer tüm şartları taşısa dahi özürsüz devamsızlık süresi 5 günü geçen öğrencilerin takdir, teşekkür ve üstün başarı belgesi alamayacakları ifade edilmektedir.

Devamsızlık sebebiyle başarısız sayılan öğrenciler derslere devam ettirilmemekte, bir sonraki eğitim-öğretim yılında okula devam ettirilmektedir. Ancak kendilerine tanınan öğrenim hakkını tamamlamış bulunan öğrenciler açık öğretime ya da mesleki eğitim merkezine yönlendirilmektedir.

İlköğretime devam etmeyen öğrencilerle ilgili 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nda idari ve mali yaptırımlar bulunmaktadır. Ancak, Ortaöğretim Kurumları

yönetmeliğinde her ne kadar devam-devamsızlıkla ilgili olarak okula devamın zorunlu olduğu ve öğrencilerin okula devam etmesini sağlama yükümlülüğünün öğrenci velilerinde bulunduğu, Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 26. maddesi doğrultusunda okul yönetimlerinin, il/ilçe millî eğitim müdürlerinin ve ilçelerde kaymakam, illerde ise valilerin öğrencilerin okula kayıt olması ve devam etmeleri ile ilgili gerekli tedbirleri almaları gerektiği hükmü bulunsa da, mevzuatta ortaöğretime devam etmeyen öğrencilere ve velilerine ne tür yaptırım uygulanacağı ve yöntemi konusunda bir açıklama bulunmamaktadır.

2.7. MEB tarafından Yürütülen ve Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Okullarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Okula Devamını Sağlamada Katkı Sağladığı Düşünülen Çalışmalar

Öğrencilerin örgün eğitime devam etmeyerek açık öğretim lisesi veya mesleki açık öğretim lisesine kayıt olabilmeleri ve devamsızlık ile ilgili ilköğretim kurumlarında olduğu gibi idari veya mali bir yaptırım sürecinin olmaması mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilerin okula devamını sağlamada zorunluluk faktörü dışında alternatif çözümler üretmeyi gerekli kılmaktadır. Bu kapsamda Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğüne yürütülen çalışmalara bu bölümde yer verilmiştir.

2.7.1. Ortaöğretime Uyum Programı

İncelenen çalışmaların büyük kısmında öğrencilerin ortaöğretime geçişte uyum ve adaptasyon sorunu yaşadıkları ve 9. sınıfın öğrenci devamsızlığının yoğun olarak gerçekleştiği bir sınıf düzeyi olduğu ifade edilmekte ve çalışmaların sonuç ve öneriler kısmında ortaöğretime yeni başlayan öğrenciler için bir uyum programı hazırlanması teklif edilmektedir.

MEB Ortaöğretim Genel Müdürlüğü ile UNICEF iş birliğinde ortaöğretim seviyesindeki devamsızlık ve sınıf tekrarı oranlarını azaltmak ve okul terkini engellemek amacıyla “Ortaöğretime Uyum Programı” hazırlanmıştır.

Program 2013-2014 eğitim öğretim yılında 10 pilot ilde, Anadolu ve meslek liselerinden oluşan 12 lisede uygulanmış, ardından ise yaygınlaştırma çalışmalarına devam edilerek 2017-2018 eğitim öğretim yılından itibaren ülke genelindeki tüm ortaöğretim okul ve kurumlarında hazırlık ve 9. sınıf öğrencilerine yönelik olarak uygulanmaya başlamıştır.

Ortaöğretime Uyum Programı, okul idaresi ve rehber öğretmen koordinesinde, hazırlık ve 9. sınıfların sınıf rehber öğretmenleri ile pansiyonlarda görev yapan belletici öğretmenler tarafından uygulanmaktadır. Program, eğitim-öğretim yılının başlangıcından önceki hafta en az üç yarım gün uygulanmak üzere hazırlanmıştır. Ancak, okullar tarafından gerekli hazırlıkların yetiştirilememesi, veli ve öğrencilere zamanında ulaşılamaması halinde program, eğitim öğretimi aksatmamak kaydıyla okulların açıldığı ilk hafta da uygulanabilmektedir.

Program incelendiğinde, MEB tarafından bu projeye;

- Ortaöğretim kurumlarında öğrenime başlayan hazırlık ve 9. sınıf öğrencilerinin ve velilerinin eğitim ve öğretim süreci başlamadan önce okulları hakkında bilgilendirilmesi,

- Öğrencilerin okula ve çevreye hızlı bir biçimde uyum sağlamalarına katkıda bulunulması,

- Öğrencilerin okuldaki sosyal, kültürel ve sportif etkinliklerin farkına varmalarının sağlanması, okula aidiyet duygularının geliştirilmesi ve akademik başarılarının artırılması,

- Okul yönetimi ve öğretmenler tarafından öğrencilere, eğitim-öğrenim görmek üzere geldikleri okulun amaçları, diğer okul ve kurumlara nakil ve geçiş şartları ve eğitim-öğretim süreçleriyle ilgili mevzuat hakkında bilgilendirme yapılmasının sağlanması,

- Nihai olarak ta ortaöğretim düzeyinde devamsızlık, sınıf tekrarı ve örgün eğitim dışına çıkma oranlarının azaltılmasının amaçlandığı görülmektedir (URL-3, 2018).

MEB tarafından 306 okuldan 4.059 öğretmenin katılımıyla gerçekleştirilen çalışmada öğretmenlerin gözünden 2017-2018 eğitim öğretim yılında tüm liselerde uygulanan

Ortaöğretime Uyum Programı'nın öğrenci devamsızlığı üzerindeki etkisi araştırılmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 70'i liseye yeni başlayan öğrenciler için gerçekleştirilen Ortaöğretime Uyum Programı'nın devamsızlığın azaltılmasına katkı sağladığını düşünmekte, % 30'u ise bu görüşe katılmamaktadır.

2.7.2. Müdahale Modeli Programı

UNICEF ve Ortaöğretim Genel Müdürlüğü iş birliğinde “Ortaöğretimde Sınıf Tekrarı ve Okul Terki Sebepleri ve 14-18 Yaş Grubunda Olup Örgün Eğitim Dışında Olan Çocukların Eğitim ve Çalışma Durumları İle İhtiyaçlarının Belirlenmesi Araştırma Raporu” ve “Ortaöğretimde Sınıf Tekrarı, Okul Terk Sebepleri ve Örgün Eğitim Dışında Kalan Çocuklar Politika Önerileri Raporu” başlıklarını taşıyan araştırmalar gerçekleştirilmiştir. Yapılan bu çalışmalar sonucunda Ortaöğretim Genel Müdürlüğünce örgün eğitim dışında çıkma riski bulunan bireylerin devamsızlıklarının önlenmesi amacıyla “Müdahale Modeli Programı” hazırlanmış ve programın uygulanmasına 2016 yılında başlanmıştır (URL-4, 2018).

İlk etapta program, 12 ildeki 24 ortaöğretim kurumundan (7'si Ortaöğretim Genel Müdürlüğüne bağlı Anadolu lisesi; 17'si ise diğer öğretim dairelerine bağlı ortaöğretim okulu) toplam 612 öğrenciye uygulanmıştır. İlk uygulamada her pilot okuldan okul yöneticileri, sınıf rehber öğretmenleri, okul rehber öğretmenleri ve beden eğitimi öğretmenlerinden oluşan toplam 100 katılımcıya program kapsamında eğitim verilmiştir. Akabinde katılımcılar tarafından kendi okullarındaki 9. sınıf öğrencilerinden okulu terk etme riski yüksek olan öğrenciler ile yakın zamanda okulu terk etmiş öğrencilerden bir sınıf oluşturulmuş ve haftada iki saat Müdahale Modeli çalışması yürütülmüştür. Bu süreçte elde edilen sonuçlar değerlendirilerek 2014-2015 eğitim - öğretim yılı ikinci döneminde pilot okullar tarafından belirlenen bir 9. sınıf şubesinde program genişletilmiştir.

Millî Eğitim Bakanlığı 2017 Yılı İdare Faaliyet Raporu'nda ‘Müdahale Modeli Araştırması’ kapsamında iş ve işlemlerin yürütülmesine devam edileceği belirtilmiştir.

2.7.3. Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü Devamsızlık Takip Çalışmaları

Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından 17.02.2017 tarihinde İl Milli Eğitim Müdürlüklerine gönderilen ‘Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumlarında Devamsızlığın Azaltılması’ konulu yazıda (URL-5, 2018), mesleki ve teknik ortaöğretim okul/kurumlarında devamsızlığı azaltmak için çalışmalar yapılması ve önlem alınması istenmiştir.

Yazıda öğrencilerin okula devam etmelerinin sağlanması ve devamsızlık oranlarının azaltılması için il/ilçe millî eğitim müdürlüklerince ve mesleki ve teknik ortaöğretim okul/kurumu müdürlüklerince yapılması istenilen çalışmalara ayrıntılı bir şekilde yer verilmiştir.

İl/İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri tarafından;

İlde veya ilçede devamsızlığı alışkanlık haline getirmiş öğrencilere ve okulda kaydı olup da okula devam etmeyen öğrencilere ulaşarak bu öğrencilerin okula devamının sağlanmasına yönelik tedbirlerin alınması,

Rehberlik Araştırma Merkezleri ile işbirliği içinde okul idaresi ve öğretmenlere, devamsızlığa neden olan problemlerin çözümüne yönelik olarak rehberlik faaliyetleri yürütülmesi,

Gençlik ve Spor İl Müdürlükleri tarafından yürütülen faaliyet, etkinlik ve kurslara öğrencilerin yönlendirilmesi konusunda kurumla işbirliği yapılması,

Öğrencilerin ve velilerin devamsızlık konusunda bilinçlendirilmesi amacıyla Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlükleri ile iletişim kurularak uzman desteğinin sağlanması,

Okulların yürütmüş olduğu devamsızlığın önlenmesine ilişkin çalışmaların takip edilmesi, il/ilçe genelinde devamsızlığa yol açan sorun ve eğilimlerin tespit edilmesi,

elde edilen bilgiler doğrultusunda devamsızlıkların önlenmesine yönelik her eğitim-öğretim yılı başında İl Çalışma Planı hazırlanması,

Ekonomik sorunlar nedeniyle okul dışı işlerde çalışan ve bu sebeple devamsızlık yapan öğrencilere okul-aile birliği imkânları ile ve yerel paydaşlarla işbirliği içinde ekonomik destek sağlanması,

Öğrenci devamsızlığına yol açabilecek okul çevresinde bulunan çeşitli mekânlara (oyun salonu, internet kafe vb.) eğitim-öğretim süresince öğrencilerin erişiminin engellenmesine yönelik İl/İlçe Emniyet Müdürlükleri ile işbirliği içinde çalışma yürütülmesi,

Okul Müdürlükleri tarafından;

Okuldaki devamsız öğrencileri tespit etmek amacıyla okul yönetimi, rehber öğretmen ve sınıf rehber öğretmenlerinden oluşan bir ekip kurulması, bu ekip tarafından öğrencilerin devamsızlık nedenlerine ilişkin araştırmaların yapılması, devamsızlık oranı yüksek olan ve devamsızlık risk grubunda bulunan öğrencilerin ailelerine ziyaretlerinin gerçekleştirilmesi,

Ekonomik sorunlar nedeniyle devamsızlık yapan öğrencilerin tespit edilerek il/ilçe millî eğitim müdürlüklerine bildirilmesi,

Öğrencilerin ve velilerin okula devam konusundaki ilgili mevzuat hükümleri hakkında bilgilendirilmesi,

Okullarda devamsızlığı bulunmayan veya az devamsızlık yapan öğrencilerin takdir edilmesi, bu sayede diğer öğrencilerin devamsızlık yapmama konusunda teşvik edilmesinin sağlanması,

Öğrenci devamsızlıklarının gününde e-Okul sistemine işlenmesi ve velilere ivedilikle bildirilmesi,

İşletmelerde beceri eğitimi gören öğrencilerin devamsızlıklarının koordinatör öğretmenler tarafından ilgili mevzuatta belirtilen süre içerisinde okul idaresine bildirilmesi ve idare tarafından velilerle ivedilikle paylaşılması,

Taşınmalı eğitim yoluyla okula erişimi sağlanan öğrencilerin zamanında okula ulaştırılması için okul servislerine yönelik tedbirlerin alınması,

Öncelikle devamsızlık yapan ve devamsızlık risk grubunda bulunan öğrenciler olmak üzere okuldaki öğrencilerin tümünün katılabileceği farklı etkinliklerin düzenlenmesi,

Pansiyonlarda barınan öğrencilerin okula bağlılıklarının artırılması amacıyla ders dışı sosyal-kültürel faaliyetlerin düzenlenmesi,

Devamsızlığın azaltılmasını sağlamak amacıyla öğrencilere yönelik etkili mesleki rehberlik çalışmalarının yürütülmesi,

Yapılan tüm faaliyet ve çalışmalara rağmen okula devam ettirilemeyen öğrenciler ve velileri hakkında ilgili mevzuat doğrultusunda yasal işlem yapılması istenmiştir (URL-5, 2018).

Yazı incelendiğinde Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğünün öğrenci devamsızlığı konusuna hassasiyet gösterdiği görülmektedir. Yazıda tüm çabalara rağmen okula devam ettirilemeyen öğrenciler ve bu öğrencilerin velileri hakkında ilgili mevzuat doğrultusunda yasal işlem yapılması gerektiği belirtilmektedir. Ancak yukarıda da belirtildiği üzere öğrencilerin örgün eğitime devam etmeyerek açık öğretim lisesi veya mesleki açık öğretim lisesine kaydolabilmeleri ve ortaöğretim kurumu öğrencilerinin devamsızlıkları ile ilgili olarak MEB Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği ve 1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanununda ilköğretim kurumlarında olduğu gibi idari veya mali bir yaptırım sürecinin olmaması, ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilerin okula devamını sağlamada yasal yaptırımların nasıl uygulanacağı hususunda belirsizlik doğurmaktadır.

2.8. İlgili Araştırma ve Çalışmalar

Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarındaki devamsızlık sorununa yönelik tedbirler alınabilmesi için öncelikle öğrencilerin devamsızlık yapmalarına neden olan faktörler tespit edilmelidir. İlgili alan yazın incelendiğinde, uluslararası alanda öğrenci devamsızlığı üzerine pek çok araştırmaya rastlanmaktadır. Ulusal alanda ise temel eğitim ve ortaöğretim okulu öğrencilerinin devamsızlık sebeplerinin belirlenmesine ve bu öğrencilerin devamsızlık yapmalarının önlenmesine yönelik yapılabileceklerle ilgili sınırlı sayıda araştırma bulunmaktadır.

2.8.1. Ulusal Alanda Öğrenci Devamsızlığı Konusunda Yapılmış Araştırma ve Çalışmalar

2.8.1.1. İlköğretim seviyesinde yapılmış araştırmalar

Yapılan alan yazın taraması sonucunda, Türkiye’de ilköğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin devamsızlıkları konusunda aşağıdaki çalışmalara ulaşılmıştır.

Kadı (2000) tarafından ilköğretim öğrencilerinin devamsızlık sebepleri üzerine yapılan çalışmada öğrenci devamsızlıkları; okuldan kaynaklanan, aileden kaynaklanan, öğrencinin kendi kişisel problemlerinden kaynaklanan, arkadaş grubu ve çevresinden kaynaklanan, cinsiyet farkından kaynaklanan ve başka nedenler olarak altı ana başlıkta incelenmiştir.

Araştırmada öğrenci devamsızlıklarının azaltılması için sürekli devamsızlık konusunda ülke düzeyinde kampanya başlatılması ve konuya halkın dikkatinin çekilmesi, devamsızlık nedenlerinin ortadan kaldırılmasına yönelik il komisyonlarının kurulması, yasal mevzuatta yer alan idari ve mali yaptırımların uygulanabilir hale getirilmesi, öğrencinin okulu sevmesini sağlayacak derslerin sürelerinin ve okullardaki sosyal faaliyet imkânlarının artırılması, halk eğitimi merkezlerinin aile eğitimi konusundaki faaliyetlerinin daha kapsamlı hale getirilmesi ve okullardaki öğrenci sayılarının azaltılması önerilmiştir.

Özbaş (2010) tarafından ilköğretim öğrencilerinin devamsızlık nedenlerini belirlemek amacıyla yapılan araştırmada devamsızlık; geç kalma, ders devamsızlığı ve günlük

devamsızlık alt başlıklarında incelenmiştir. Araştırma sonucunda derslerin erken saatte başlamasının ve çevre ve iklim koşullarının derslere geç kalmaya sebep olduğu görülmüştür. Araştırmada ders çalışma yöntem ve teknikleri konusunda öğrencilerin bilgi sahibi olmamaları, ders çalışma konusunda isteksiz olmaları, sınav kaygısı, ailenin öğrencisinin eğitim-öğretim süreci ile ilgili olmaması, kişisel problemler, ekonomik sorunlar ve bu sorunlar sebebiyle çocukların okul dışı işlerde çalışmak zorunda kalması ve sağlık sorunlarının öğrencilerin devamsızlık yapmasına sebep olduğu ifade edilmektedir.

Yıldız ve Şanlı Kula (2011) tarafından yatılı ilköğretim bölge okullarındaki (YİBO) öğrencilerin devamsızlık yapma sebeplerinin araştırıldığı çalışmada, öğrenci devamsızlıklarının en önemli nedeni sağlık sorunları olarak tespit edilmiştir.

Yıldız (2011) tarafından ilköğretim öğrencilerinin devamsızlık sebepleri konusunda yapılan yüksek lisans tezinde, araştırmaya katılan öğrenciler devamsızlık yapmalarına en büyük neden olarak sağlık sorunlarını göstermişlerdir. Öğretmenler ise öğrencilerin devamsızlık yapmalarına sadece sağlık sorunlarının neden olmadığını, kişisel nedenlerin, öğretmen, aile ve çevre kaynaklı nedenlerin de öğrencilerin devamsızlık yapmalarında etken olduğunu belirtmişlerdir.

“Öğretmenlerin Öğrenci Devamsızlıkları Hakkındaki Görüşleri” (Yıldız ve Şanlı Kula, 2012) adlı çalışmada ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenler ‘Öğrencilerin sabahları uyanamayıp derse geç kalmaları sebebiyle devamsızlık oranlarının arttığını, öğrencilerin sevmediği derslerin olduğu günlerde daha çok devamsızlık yaptıklarını, öğrencilerin izne ihtiyaç duyduklarında okul idaresi tarafından izin verilmemesinin devamsızlık oranını arttırdığını ve öğrencilerin arkadaşları ile okul dışında eğlenceli vakit geçirmek için de yüksek oranda devamsızlık yaptıklarını’ ifade etmişlerdir.

Araştırmada, ilköğretim öğrencilerinin devamsızlık yapmalarındaki en önemli faktörler sağlık problemleri ve ailevi nedenler olarak tespit edilmiştir.

Gömlüksiz ve Özdaş (2013) tarafından yapılan ‘Öğrenci Devamsızlıklarının Eğitim Denetmenlerinin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi’ adlı çalışmada öğrencilerin en

önemli devamsızlık yapma nedeni olarak ekonomik sorunlar gösterilmiştir. Araştırmada ayrıca ekonomik sorunların yanında iklim koşulları, ebeveynlerin eğitim düzeyinin düşük olması ve okuldaki fiziki imkânların yetersizliği gibi pek çok etkenin de öğrencilerin devamsızlık yapmasına neden olduğu belirtilmiştir.

Araştırmacılar devamsızlığın engellenmesi için okulların fiziki şartlarının yeniden düzenlenmesi ve öğrencilerin keyifli vakit geçirebilecekleri ortamların oluşturulması, ekonomik sorunlar yaşayan ailelere maddi olarak destek verilmesi, özellikle mevsimlik işlerde çalışan velilerin çocukları için tedbir alınması ve devamsızlık sorunu yaşayan öğrencilerin ebeveynleri ile okul-aile iletişiminin artırılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Köse (2014) tarafından devamsızlık ve okul terki konularında hazırlanan yüksek lisans tezinde devamsızlığın nedenleri kişisel, ailevi, okul kaynaklı ve çevresel nedenler olmak üzere dört gruba ayrılmıştır.

Kişisel nedenler; okulu sevmeme, öğretmenleri sevmeme, derslerden sıkılma, yönetici ve öğretmenlerden korkma, okulun önemini anlamama, okumak istememe, amaçsızlık, çalışmaya özenme ve özgüven eksikliği,

Ailevi nedenler; çocuğa güvenmeme, erken evlenme, okutmak istememe, ailenin bilinçsizliği, ailenin okula önem vermemesi, bölünmüş aile, sosyoekonomik durum, mevsimlik işçi olması, kardeşlerine bakma ve çocuğu bir işte çalıştırılması,

Okul kaynaklı nedenler; ikili öğretim, okulda devam yaptırımının olmaması, sosyal aktivitelerin azlığı ve öğretmen kaynaklı nedenler,

Çevresel nedenler ise; akran etkisi, internet kafe ve bilardo salonlarına gitme isteği, Aclarlar halkının okumaya karşı tutumu, güvenlik korkusu ve ev okul mesafesi olarak belirlenmiştir.

Hoşgörür ve Polat, (2015) tarafından yapılan ‘Ortaokul Öğrencilerinin Okula Devamsızlık Nedenleri, (Söke İlçesi Örneği)’ adlı çalışmada erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha çok devamsızlık yaptığı, devamsızlığın en önemli nedeninin

aileden kaynaklı olduğu, arkadaş çevresi ve sağlık sorunlarının ise öğrencilerin devamsızlık yapmasında en az etkili olduğu görülmüştür.

2.8.1.2. Ortaöğretim seviyesinde yapılmış araştırmalar

Ortaöğretim okullarındaki öğrenci devamsızlıklarını konu alan araştırmalar incelendiğinde aşağıdaki bilgilere ulaşılmıştır.

Pehlivan (2006) tarafından genel liselerdeki devamsızlık sorunu ve bu soruna yönelik okul yönetimi tarafından geliştirilen politikalar üzerine yapılan doktora tezi çalışmasında öğrencilerin devamsızlıkları; ailevi nedenler, eğitimsel nedenler ve öğrenciden kaynaklanan nedenler olarak üç ana başlıkta incelenmiştir.

Çalışmada ailevi nedenler; ebeveynlerin eğitim seviyesinin düşüklüğü, aile içindeki kötü muamele ve şiddet faktörü, aile içi geçimsizlik ve parçalanmış aile, eğitimsel nedenler; öğretmenlerce kullanılan öğretim yöntem ve tekniklerinin öğrencilerin ilgisini çekmekte yetersiz kalması, okul-aile ilişkisinin eksikliği ve öğrencilerin okudukları alan/bölgelere yetenek ve ilgileri doğrultusunda yerleştirilmemesi, öğrenciden kaynaklanan nedenler ise; okulun yakınlarında bulunan farklı mekânların öğrenciyi devamsızlık yapmaya itmesi, okul dışında edinilen arkadaş grupları ve ergenlik kaynaklı problemler olarak belirtilmiştir.

Devamsızlığın azaltılmasına yönelik olarak öğretmenlerce; okul-aile ilişkisinin artırılması, okul çevresinde bulunan ve öğrencileri devamsızlık yapmaya iten internet kafe, oyun salonu vb. mekânlara öğrencilerin okul saatlerinde gitmelerinin engellenmesi ve rehberlik servisi ve sınıf rehber öğretmenlerince devamsızlık yapan ve bu konuda risk grubunda bulunan öğrencilerle yakın temas içinde bulunulması önerileri getirilmiştir.

Öğrencilere göre devamsızlık yapılmasını engelleyebilecek çalışmalar; okul içinde daha fazla sosyal etkinlik yapılması, okul kurallarının daha esnek bir yapıya kavuşturulması, okulun temizlik ve genel düzeninin daha iyi hale getirilmesi ve öğretmenlerin öğrencilere karşı daha ilgili ve anlayışlı olmasıdır.

Araştırmada dikkat çeken en önemli sonuç, devamsızlık konusunda öğretmenler ile öğrencilerin birbirlerinden farklı düşünmeleridir. Öğretmenler devamsızlığa daha çok öğrencinin kendisi ve ailesini neden olarak görmekteyken, öğrenciler devamsızlığa neden olarak eğitimle ilgili faktörleri görmektedirler.

Altinkurt (2008) tarafından devamsızlığın nedenleri ve akademik başarı üzerindeki etkisi konusunda yapılan çalışmada devamsızlık nedenleri aile, çevre, öğretmenler, okul idaresi, bireysel nedenler ve akademik kaygı olmak üzere altı farklı başlıkta incelenmiştir. Araştırma sonucunda özürsüz devamsızlık ile akademik başarı arasında ters yönde bir ilişki bulunduğu görülmüştür.

Araştırmada öğrencilerin geç kaldıkları günlerde okul idaresinden çekinmelerinin, öğle arası ve boş geçen derslerde okulda vakit geçirebilecekleri sosyal etkinlik olmamasının, kılık kıyafet konusundaki kuralların, ders giriş ve derslerden çıkış saatlerinin (okul yönetimi kaynaklı nedenler), öğretmenlerin derslerde öğrencilere karşı sert davranmalarının, derslerin öğrencilerin ilgisini çekecek hale getirilmemesinin, öğrencilerin kendilerini yeterince başarılı görmedikleri derslere girmek istememelerinin (öğretmen kaynaklı nedenler), öğrencilerin ailelerinin dikkatini çekmek istemelerinin, ailelerin öğrencileri sabah okula gitmeleri için zorlamalarının, ailelerinin öğrencileri sabahları uyandırmamasının (aile kaynaklı nedenler), öğrencilerin arkadaşlarıyla okul dışında vakit geçirmek istemelerinin, yaşadıkları yerin okula uzaklığının, arkadaş ortamında kabul görmek istemelerinin, arkadaşlarının okuldan kaçma konusunda baskı yapmasının, oyun salonu, internet kafe vb. yerlerde vakit geçirmek istemelerinin (çevre kaynaklı nedenler), düzenli ders çalışma alışkanlığının bulunmayışı sebebiyle yaklaşan yazılılara çalışmak istemelerinin, verilen ödevleri vaktinde yapmamalarının, hâlihazırdaki ortaöğretim sisteminin üniversiteyi kazanma şanslarını azalttığını düşünmelerinin (akademik kaygıdan kaynaklanan nedenler), okulu sevmemelerinin, ekonomik sorunlar sebebiyle okul dışında işlerde çalışmak zorunda olmalarının, okulu bitirdiklerinde iş bulacaklarına inanmamalarının (kişisel nedenler) devamsızlık yapmalarında etkili olduğu belirtilmiştir.

Mesleki ve teknik eğitim kurumlarında öğrenci devamsızlığı, okul terki ve bu sorunlara yönelik okul yönetimlerince geliştirilen politikalar konusunda Çilek, Özdemir ve Soysal (2012) tarafından araştırmada; sınıf rehber öğretmenleri ve rehberlik servisinin öğrencilerle yakın ilişki içinde olarak, yaşamlarında önemli değişimler gerçekleşen öğrencileri tespit etmeleri ve onlarla yakından ilgilenmeleri, okula, derslere ve arkadaş çevresine karşı olumsuz davranışlar sergileyen öğrencilerin bu tutumlarının düzeltilmeye çalışılması, devamsızlık yapan öğrencilerle birebir iletişim kurulması, akademik yetersizliği bulunan öğrencilere değerli oldukları ve başarabileceklerinin hissettirilmesi, okul ve sınıf kuralları belirlenirken öğrencilerin de fikir ve görüşlerinin alınması, devamsızlığı yüksek olan ve okulu terk etme riski bulunan öğrencilerin ailelerine ziyarette bulunulması, devamsızlık yapmayan öğrencilere ödüller verilerek okula devamın özendirilmesi, yeni inşa edilecek okul projelerinde sosyal etkinlikleri için yeterli fiziki mekân bulundurulması, mevcut koşullarda fiziki anlamda yetersiz olan okulların paydaş kuruluşların desteği ile eksiklerinin giderilmesinin sağlanması, devamsızlıkların okul idaresi tarafından günü gününe sisteme işlenmesi, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından oluşturulacak bir sistemle öğrenci devamsızlıklarının velilere günlük olarak kısa mesajla bildirilmesi veya 8383 bilgilendirme sisteminin veliler tarafından daha yaygın bir biçimde kullanılmasının sağlanması, devamsızlık sorununu çözümünde ailenin önemli olduğunun unutulmaması ve bu konuda aile eğitim çalışmalarının yürütülerek ailelerin bilinçlendirilmesi ve okullarda uygulanan programlarda öğrencilerin daha aktif olmasının sağlanması hususlarında önerilerde bulunulmuştur.

Gökyer (2012) tarafından yapılan ‘Ortaöğretim Okullarındaki Devamsızlık Nedenlerine İlişkin Öğrenci Görüşleri’ adlı çalışmada devamsızlığın özellikle okul ve öğretmen kaynaklı nedenlerden ve bireysel nedenlerden kaynaklandığı, öğrencilerin devamsızlık yapmalarına aile ve arkadaş ilişkilerinin çok fazla sebep olmadığı sonucu elde edilmiştir. Araştırmada öğrencilerin, okul içi disiplin ve sıkıcı dersler sebebiyle devamsızlık yaptıkları ifade edilmiştir. Öğrencilerin kendilerinden kaynaklanan devamsızlık nedenleri sağlık sorunları, sabahları uyanamamaları ve bu sebeple okula geç kalmalarıdır. Araştırmaya göre öğretmen kaynaklı devamsızlıklar, öğretmenler tarafından öğrencilere karşı gösterilen küçük düşürücü tutum ve davranışlardan kaynaklanmaktadır.

Araştırmacıya göre uzun süreli devamsızlık yapan öğrencilerin devamsızlık nedenleri okuldan, öğretmenlerden, aileden kaynaklı sebeplerden ve arkadaş ilişkilerinden kaynaklanmaktadır. Çalışma sonucunda genel olarak öğrenci devamsızlıklarının nedeni olarak en çok öğretmen kaynaklı sebeplerin, en az ise arkadaş çevresi ve aile kaynaklı sebeplerin öne çıktığı ifade edilmiştir.

Devamsızlığı önlemede aile ziyaretlerinin önemi konusunda yapılan araştırmada (Bulut, 2012), okul-aile işbirliğinin öğrenci devamsızlığını azalttığı ve akademik başarıyı arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

‘Öğrenci Devamsızlığı Nedenleri, Sonuçları ve Çözüm Önerileri’ (Sakınç, 2013) adlı çalışmada ise yasal mevzuatta öğrenciler için devamsızlığa süre (gün) olarak bir sınırlama getirilmekle beraber, eğitim sisteminde, müfredat ve sınav sisteminde yapılan değişiklikler ve düzenlemeler nedeniyle okul yönetimleri tarafından istikrarlı ve etkin bir politika geliştirilemediği, öğrencilerin bir önceki eğitim başarı düzeylerinin düşük olması ve mezuniyet sonrası gelecek kaygılarının yüksek olması gibi sebeplerle okula aidiyet duygularının azaldığı ve öğrencilerin derslere olan ilgilerini kaybettikleri, öğrencilerin ailevi sorunlarının devamsızlığa yol açan önemli bir risk faktörü olduğu, genel olarak öğrenci ailelerinin gelir düzeyinin düşük olması, öğrencilerin hem derslere devam etmek hem de çalışmak durumunda kalmaları, aile içi baskı ve geçimsizlik gibi nedenlerle okula devamsızlığın gerçekleştiği, devamsızlığın yasal süreyi aşması durumunda ise öğrencinin sınıfta kalması ve nihayetinde okul terkine kadar ilerleyen bir sürecin ortaya çıktığı ifade edilmektedir.

Araştırmacı, okula devamsızlığın azaltılması ve buna neden olan unsurların ortadan kaldırılması için okul yönetimlerinin kurumsal ve işlevsel kapasitelerinin artırılmasının, devamsızlığa neden olan unsurlarla ilgili izleme-değerlendirme çalışmalarının yürütülmesinin, devamsızlığın önlenmesi ile ilgili politikaların paydaş kurum ve kuruluşlarla ortaklaşa geliştirilmesinin ve risk grubundaki öğrencilere ve ailelerine ihtiyaç duydukları ekonomik ve sosyal desteğin sağlanmasının sorunun çözümüne katkı sağlayacağını belirtmiştir.

Lise öğrencilerinin devamsızlık sebepleri konusunda Öztekin (2013) tarafından yapılan yüksek lisans tezi çalışmasında devamsızlığa neden olan en önemli faktörün sağlık sorunları olduğu, ailevi nedenlerin ise öğrenci devamsızlığı konusunda en az etkili olduğu görülmüştür.

Adıgüzel ve Karadağ (2013) tarafından yapılan araştırmada kız öğrencilerin okula ilişkin tutumlarının erkek öğrencilere göre daha olumlu olduğu tespit edilmiştir. Bu sebeple araştırmacılar, erkek öğrencilerin okula yönelik olumlu tutum geliştirmesini sağlamak için sosyal etkinliklerin düzenlenmesi, erkek öğrencileri okuldan uzaklaştıran uyarıcıların tespit edilmesi ve ortadan kaldırılması, öğrencilerin internet kullanımı hususunda bilinçlendirilmesi ve öğrencilere interneti daha çok araştırma amaçlı kullanmaları noktasında eğitim verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Ereş (2014) tarafından liselerde okuldan kaçma nedenleri konusunda yapılan çalışmada öğrencilerin okuldan kaçmalarına en çok öğretmenlerin, en az ise ailenin sebep olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Şanlı, Altun ve Tan (2015) tarafından yapılan araştırmada devamsızlığın azaltılması ve engellenmesi için fiziki imkânların yeterli olduğu okulların kurulması, alanlarında yetkin öğretmenlerin yetiştirilmesi, mevcut öğretmen kadrosunun bilgi ve becerilerinin hizmet içi eğitimler ile yenilenmesi, okul-aile iletişimini güçlendirecek çalışmaların yürütülmesi ve öğrencilerin okullarına bağlılık ve aidiyet hislerini arttıracak çalışmaların yapılmasının gerekli olduğu belirtilmiştir.

Ortaöğretime devam eden öğrencilerin devamsızlık sebeplerinin ve değişen ortaöğretim kurumları yönetmeliğinin devamsızlık üzerindeki etkilerinin (Gül, Kıran ve Nasırsi, 2016) incelendiği çalışmada aile kaynaklı nedenlerin devamsızlık konusunda diğer faktörlere göre daha az etkili olduğu ifade edilmiştir.

Araştırmada okul kurallarının sert olmasının, okul idaresinin öğrencilere karşı katı bir tutum göstermesinin ve zor derslerin üst üste gelmesinin öğrenci devamsızlığını arttırdığı, öğrencilerin üniversiteye hazırlanmak için devamsızlık yaptıkları, bunun yanında öğrencilerin ders çalışma bahanesiyle de çok fazla devamsızlık yaptıkları, değişen yönetmelikte devamsızlık sınırının 10 güne düşürülmesinin devamsızlık

oranlarını azalttığı belirtilmiştir. Araştırmacılar özürsüz devamsızlığın tamamen kaldırılmasının devamsızlığı engelleme noktasında fayda sağlayacağı görüşündedirler.

Araştırmada ayrıca öğrencilerin kendi istedikleri ortaöğretim kurumuna devam edebilmelerinin sağlanmasının, okuldaki sosyal-kültürel etkinliklerin artırılmasının, okulun değerlerinin ve okul kültürünün öğrencilere benimsetilmesinin, devamsızlığı azaltma ve engelleme konusunda yapılacak çalışmalarda öğrencilerin aileleri ile işbirliği yapılmasının, okul idaresinin okulun genelini etkileyecek kararlarda öğrenci, öğretmen ve velilerin görüşlerini almasının ve okul, ilçe ve il yönetimlerince devamsızlığı önlemeye yönelik birimler kurulmasının devamsızlığı azaltacağı ve önleyeceği ifade edilmiştir.

Meslek liselerinde öğrenim gören öğrencilerin devamsızlık sebepleri ve devamsızlığı engelleyebilecek olası çözümler konusunda Çiçek Sağlam ve Dönmez (2016) tarafından yapılan araştırmada meslek liselerinde öğrenci devamsızlığı sorununun bu okulların mevcut eğitim-öğretim sistemindeki yerinden kaynaklandığı ve yönetmelikle öğrencilere verilen devamsızlık hakkının sorun oluşturduğu belirtilmiştir. Bu okullarda öğrenim gören öğrencilerin devamsızlıklarının ailevi sorunlar, okul idaresi ve öğretmenlerden kaynaklanan sorunlar ve okulun imkânlarının kısıtlı olması sebebiyle artış gösterdiği ifade edilmiştir.

Çalışmada devamsızlığın azaltılması için öğrencilerin okulda keyifli vakit geçirebilecekleri sosyal etkinliklerin yapılmasının ve sınıf içinde öğretmenler tarafından daha olumlu bir iklim oluşturulmasının faydalı olacağı belirtilmiştir.

Araştırmacılar devamsızlık sorununun tek bir nedenin ortadan kaldırılması ile çözülemeyeceğini, konunun ancak MEB, il/ilçe milli eğitim müdürlükleri, okul idareleri, öğretmenler ve velilerin işbirliği içinde çalışmalar yürütmesi ile çözülebileceğini ifade etmektedirler.

Önder (2017) tarafından ortaöğretim kurumlarındaki devamsızlık sorunu ve çözüme yönelik uygulamalar konusunda yapılan çalışmada öğrenci kaynaklı nedenlerin devamsızlık yapılmasında en fazla etkiye sahip olduğu, ardından ise arkadaş çevresi faktörünün geldiği ifade edilmiştir. Araştırmada ayrıca öğrencilerin okula aidiyet

hislerinin zayıf olmasının da devamsızlığı arttıran bir unsur olduğu belirtilmiştir. Araştırma sonucunda devamsızlık nedenlerini ortadan kaldırmak için mevcut uygulamalara ek olarak daha kapsamlı çalışmalara ihtiyaç olduğu belirtilmiştir.

Yapılan ulusal alan yazın incelemesinde özellikle doğrudan mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin devamsızlık sorunları üzerine yapılmış tez düzeyinde bir araştırmaya rastlanmamıştır.

2.8.1.3. Ulusal alanda yayımlanmış raporlarda öğrenci devamsızlığı

Eğitim Reformu Girişimi (ERG) tarafından yayımlanan ‘2011 Yılı Eğitim İzleme Raporu’nda, devamsızlığın, kişilerin aldığı eğitimin kalitesini düşürdüğü ve devamsızlık, sınıfta kalma ve okul terki problemlerinin ortaöğretim seviyesindeki okullarda yaygınlığının daha önceki raporlarla saptandığı ifade edilmiştir.

Raporda, zorunlu eğitime geçilmeden önce ortaokulu bitiren öğrencilerin beşte dördünün ortaöğretime devam ettiği ve ortaöğretime devam eden bu öğrenci grubu içindeki ciddi bir oranın 9. ya da 10. sınıfta örgün eğitim dışına çıktığı belirtilmektedir. Raporda bu durumun, ortaöğretim seviyesinde verilen eğitimde önemli bir iç verimlilik sorunu olduğunu gösterdiği belirtilmekte ve ortaöğretimin zorunlu olması sebebiyle problemin daha da detaylı bir şekilde incelenmesi gerektiği ifade edilmektedir.

ERG tarafından yayımlanan ‘2013 Yılı Eğitim İzleme Raporu’nda, Mayıs 2011’de Avrupa Birliği desteği ile MEB ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı işbirliğinde yürütülen ve Temmuz 2013’te tamamlanan ‘Özellikle Kız Çocuklarının Okullulaşma Oranının Artırılması Projesi (KEP)’ üzerinde durulmuştur.

Raporda ortadoğu, kuzeydoğu ve güneydoğu Anadolu bölgelerinde yer alan 16 pilot ilde uygulanan proje kapsamında özellikle kız çocuklarının okula devamının önündeki engeller, devamsızlık ve okul terkinin etkileyen sosyal, kültürel, ekonomik, aile ve okul kaynaklı etmenlerin araştırıldığı ve araştırma bulgularının, ailenin sosyal ve ekonomik durumunun çocuğun okula devam etmesi konusunda belirleyici olduğunu ortaya koyduğu belirtilmiştir.

Araştırmada okul ve sosyal çevre güvenliğinin olmaması, okul ortamından ve yönetici ve öğretmenlerin tutumlarından kaynaklı okula ve öğretmene olan güvensizlik, okullarda şiddet uygulanması, öğretmen sirkülasyonunun fazla olması, öğretmenlerin stajyer ve deneyimsiz olması ve rehberlik hizmetleri ve ev ziyaretlerindeki yetersizliklerin kız öğrencilerin okula devam etmemesinde ve devamında ortaya çıkan okul terkindeki ana sebepler olduğu belirtilmiştir. Bunların yanında, öğretim programlarının öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları ile uyumlu olmaması, ortaöğretimde sunulan eğitim-öğretimin üniversite sınavına hazırlama odaklı olması, okullardaki fiziki mekânların yetersizliği ve buna bağlı olarak okul içi sosyal etkinliklerin kısıtlı olması ve anadili farklı olan öğrencilerin yaşadıkları uyum problemi gibi sebepler kız çocuklarının okula devam etmelerinde engel teşkil etmektedir (ERG, 2013). Raporda ayrıca, erkek öğrencilerin devamsızlık oranlarının kız öğrencilere nazaran çok daha yüksek olduğu belirtilmiştir.

TEDMEM tarafından hazırlanan '2015 Eğitim Değerlendirme Raporu'nda OECD'nin öğrencilerin devamsızlık durumlarını incelediği 2014 yılına ait PISA in Focus adlı rapor incelenmiştir. Raporda OECD üyesi ülkelerdeki en yüksek devamsızlık oranının, ortalamanın 3.73 katıyla Türkiye'de olduğu belirtilmiştir. Raporda devamsızlık oranının azaltılabilmesi için, öğrencilerin okulda geçirdikleri vakitten keyif almaları için gerekli düzenlemelerin yapılması, öğrencilerin ilgi duyacakları etkinliklerin düzenlenmesi, öğrencilerin temel yaşamsal gerekliliklerinin karşılanması, her bir öğrenci ile bire bir ilgilenilmesi ve okul yaşamının toplumsal yaşam ile uyumlu hale getirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

TEDMEM 2016 Eğitim Değerlendirme Raporu'nda devamsızlığın diğer okul türlerine göre özellikle spor liseleri ve mesleki ve teknik Anadolu liselerinde daha yüksek olduğu belirtilmektedir. Öğrencilerin devamsızlık nedenleri hakkında yapılan araştırmada öğretmenlerin % 14'ü öğrencilere devamsızlık ve sonuçları ile ilgili yeterli oranda bilgi verilmediğini, % 31'i öğrencilerin okulda mutlu olmadıkları için okula gelmediklerini, % 31'i öğrencilerin akademik başarı sağlayamamaları sebebiyle devamsızlık yaptıklarını, % 75'i öğrencilerin her hangi bir sebep olmaksızın devamsızlık yaptıklarını, % 21'i ise öğrencilerin arkadaş etkisi ve akran zorbalığı gibi nedenlerle devamsızlık yaptıklarını ifade etmişlerdir. Raporda genel ortaöğretimdeki

devamsızlık oranı % 27,4 iken, bu oranın mesleki ve teknik eğitim veren ortaöğretim okullarında % 39,1 olduğu belirtilmiştir.

TEDMEM tarafından hazırlanan '2017 Eğitim Değerlendirme Raporu'nda mesleki teknik eğitim veren okullara kaydolun öğrencilerin temel beceri düzeylerinin düşük olmasının, bu okullardaki devamsızlık ve okul terki oranları ile ilişkili olduğu ifade edilmiştir. Raporda en yüksek devamsızlık oranının mesleki ve teknik eğitim veren ortaöğretim okullarında görüldüğü, bir eğitim-öğretim yılı içinde bu okullardaki öğrencilerin neredeyse % 42'sinin 20 günün üzerinde devamsızlık yaptığı belirtilmiştir.

2.8.1.4. MEB tarafından yayımlanan plan, rapor ve programlarda öğrenci devamsızlığı

MEB Ortaöğretim Genel Müdürlüğü ve UNICEF iş birliğinde hazırlanan ve 2013 yılında yayımlanan politika önerileri raporunda; devamsızlığın öğrencileri okul terkine kadar götüren önemli bir sorun olduğu belirtilmiştir. Raporda öğrenci görüşlerine göre; okullarda kuralların daha adaletli biçimde uygulanmasının, öğretmenler ve öğrenciler arasında daha olumlu ilişkilerin tesis edilmesinin, okulların daha güvenli hale getirilmesinin ve okullardaki öğretmen yetersizliğinin giderilerek derslerin boş geçmesinin önlenmesinin devamsızlık sorununun çözümüne katkı sağlayacağı belirtilmektedir. Raporda ayrıca devamsızlık sebebiyle yüksek oranda öğrencinin örgün eğitim dışına çıktığı ifade edilmiş ve okul içinde kurulacak bağımsız birimlerce devamsızlıkların takip edilmesi, öğrencileri devamsızlık yapmaya iten nedenlerin belirlenmesi ve her bir öğrenciye yönelik devamsızlık engelleme stratejilerinin geliştirilmesi önerilmiştir.

MEB 2015-2019 Stratejik Planında "Ortaöğretimde devamsızlık" konusu ayrı bir başlıkta ele alınmıştır. Planda ortaöğretim seviyesinde 2014 yılında % 34,8 olan 20 gün ve üzeri devamsızlık oranının 2019'a kadar % 20'ye düşürülmesi hedeflenmiştir. Bu hedefe ulaşmak için ortaöğretim okullarında devamsızlık, sınıf tekrarı ve okul terkinin sebeplerinin ortaya çıkarılması konularında çalışma yapılması planlanmıştır.

MEB tarafından hazırlanan ‘PISA 2015 Ulusal Raporu’nda güncel devamsızlık verileri ile PISA 2012 verilerinin karşılaştırması yapılmış ve üç yıllık süreçte devamsızlıklarda % 3,3 oranında bir azalma olduğu belirtilmiştir. Raporda aynı süreçte OECD üyesi ülkelerdeki devamsızlık oranlarında artış olduğu belirtilmiş ve ülkemizdeki devamsızlık oranlarındaki düşüş istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Öğretmen ve öğrenci görüşlerinden elde edilen bilgilerle hazırlanan Ortaöğretim İzleme ve Değerlendirme Raporu’nda (MEB, 2016), yapılan araştırma sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Bu bulgulardan mesleki ve teknik ortaöğretim okullarını ilgilendirenler şu şekildedir:

- Öğretmenlerin yarısından fazlası görev yaptıkları okullarda devamsızlığın ciddi bir problem olduğunu düşünmektedir. Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında bu oran % 80’in üzerindedir.

- Öğretmenlerin yarıya yakını okullarındaki komisyon ve kurul toplantılarında devamsızlık sorununun gündeme alınmadığını ifade etmektedir. Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında bu oran % 30 civarındadır.

- Öğretmenlerin yaklaşık % 75’i çalıştıkları okullarda devamsızlığı azaltmaya ve engellemeye yönelik hedeflerin olduğunu düşünmektedir. Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında bu oran % 70 civarındadır.

- Öğretmenlerin neredeyse % 90’ı devamsızlık ve sonuçları konusunda öğrencilere yeterince bilgi verildiğini ifade etmiştir.

- Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin yaklaşık yarısı öğrencilerin okulda mutsuz oldukları ve derslerde akademik açıdan başarı elde edemedikleri için devamsızlık yaptığını belirtmiştir.

- Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin yaklaşık beşte dördü öğrencilerin herhangi neden olmadan devamsızlık yaptığını ifade etmiştir.

- Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarındaki öğretmenlerinin yaklaşık % 30'u öğrencilerin arkadaş baskısı, şiddet, akran zorbalığı vb. sebeplerle devamsızlık yaptığını belirtmiştir.

- Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında görev yapan öğretmenlerinin yaklaşık % 60'ı öğrencilere yönetmelikle tanınan devamsızlık hakkının azaltılması gerektiğini düşünmektedir.

- Öğretmenlerin % 70'i ortaöğretimde her sınıf seviyesi için tanınan devamsızlık hakkının farklı oranlarda olması gerektiğini düşünmektedir.

- Öğretmenlere göre son sınıf öğrencilerinden LYS'ye girmeyi düşünmeyen, YGS puanına göre fakülte ve yüksekokullara yerleşmeyi planlayanlar, YGS'den sonra okulun bittiğini düşünmekte ve bu sebeple devamsızlık yapmaktadırlar. LYS'ye katılacak öğrenciler ise eğitim öğretim yılının son aylarında LYS'ye çalışmak için okula gelmemektedir. Araştırmada elde edilen bu sonuç, ortaöğretim düzeyinde verilen eğitim ve üniversite sınavları arasındaki ilişki açısından çarpıcı bulunmuştur.

- Öğretmenlere göre devamsızlık, kişisel, sosyal ve ekonomik nedenlerden kaynaklanmaktadır. Öğretim programlarının öğrencilerin okula devamını olumsuz yönde etkilediğini savunan öğretmen görüşlerine de raporda yer verilmiştir. Öğretmenlere göre öğretim programları öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve beklentilerini yeterince karşılamamaktadır. Ayrıca ders saatlerinin fazlalığı devamsızlığa neden olan faktörler arasında sayılmıştır.

2016 yılı Ocak ayında yayımlanan '2016 Yılı MEB Performans Programı'nda mesleki ve teknik eğitimde 20 gün ve üzeri devamsızlık oranını azaltmak için mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencileri devamsızlık yapmaya, sınıf tekrarına ve okul terkine götüren sebeplerin belirlenmesi için araştırmaların yapılması, Ortaöğretime Uyum Programının yaygınlaştırılması, devamsızlığın azaltılması için yapılabilecek çalışmaları görüşmek ve rehberlik yapmak için devamsızlığın yüksek olduğu illerin ziyaret edilmesi, okul idarecilerine ve rehber öğretmenlere yönelik seminerler düzenlenmesi, devamsızlıkla ilgili sürekli izleme ve değerlendirme

yapılması ve devamsızlığı azaltmak için gerekli tedbirlerin alınmasının planlandığı belirtilmiştir.

2016 yılı Kasım ayında yayımlanan ‘2017 Yılı MEB Performans Programı’ incelendiğinde, 2015-2016 eğitim-öğretim yılında mesleki ve teknik eğitimde 20 gün ve üzeri devamsız öğrenci oranının % 42,93 olduğu, bu oranın 2016-2017’de % 40’a düşürülmesinin hedeflendiği görülmektedir. Hedeflenen devamsızlık oranına ulaşmak için İBBS (İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması) düzeyinde izleme yapılması, yüksek devamsızlık oranına sahip bölgelerin ve sınıf düzeylerinin belirlenmesi ve gerekli analizlerin yapılması planlanmıştır.

Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencileri devamsızlık yapmaya, sınıf tekrarı ve okul terkine götüren sebeplerin belirlenmesi için araştırmaların yapılması bir önceki yılın planında da var olduğu şekliyle yerini korumaktadır. Programda yapılacak araştırmanın sonuçlarının bir bilgilendirme toplantısı yapılarak tüm paydaş kurum ve kuruluşlar ile paylaşılacağı belirtilmiştir.

Tablo 2. 2015, 2016 ve 2017 yılları 20 gün ve üzeri devamsız öğrenci oranı
(MEB 2017 Yılı Performans Programı, s. 37)

S.No	Performans Göstergesi	Ölçü Birimi	2015	2016	2017
1	20 gün ve üzeri devamsız öğrenci oranı (İlkokul)	Oran	5,57	5,04	4,5
2	20 gün ve üzeri devamsız öğrenci oranı (Ortaokul)	Oran	12,22	10,94	9,9
3	20 gün ve üzeri devamsız öğrenci oranı (İmam hatip ortaokulu)	Oran	7,86	7,14	6,43
4	20 gün ve üzeri devamsız öğrenci oranı (Genel ortaöğretim)	Oran	42,36	28,74	25
5	20 gün ve üzeri devamsız öğrenci oranı (Mesleki ve teknik ortaöğretim)	Oran	46,25	42,93	40
6	20 gün ve üzeri devamsız öğrenci oranı (Anadolu imam hatip lisesi)	Oran	41,15	35,87	30,58

Ocak 2018’de yayımlanan ‘MEB 2018 Yılı Performans Programı’ incelendiğinde, 20 gün ve üzeri devamsızlık oranını azaltmak için Ortaöğretime Uyum Programının yaygınlaştırılması, devamsızlıkların gününde e-okula işlenmesi ve öğrenci velilerine bilgilendirme yapılması, devamsızlık risk grubunda bulunan öğrencilerle yakından ilgilenilmesi, okul terkinin önlenmesi ve devamsızlığın azaltılması için izleme ve engelleme mekanizmalarının geliştirilmesi, devamsızlığa neden olan problemlerin çözümüne yönelik Rehberlik Araştırma Merkezlerince okul idaresi ve öğretmenlere rehberlik yapılması ve Gençlik ve Spor İl Müdürlükleri ile iletişime geçilerek yapılacak faaliyet ve kurslara devamsızlık risk grubundaki öğrencilerin yönlendirilmesinin planlandığı görülmüştür.

Devamsız öğrenci oranlarının azaltılması amacıyla devamsızlık oranlarının Türkiye İBBS düzeyinde incelenmesi ve yüksek devamsızlık oranına sahip bölgelerin ve sınıf düzeylerinin belirlenmesi bir önceki yılda olduğu gibi programda yer almaktadır.

Tablo 3. 2016, 2017 ve 2018 yılları 20 gün ve üzeri devamsız öğrenci oranı

(MEB 2018 Yılı Performans Programı, s. 31)

S.No	Performans Göstergesi	Ölçü Birim	2016	2017	2018
1	20 gün ve üzeri devamsız öğrenci oranı (İlkokul)	Oran	5,04	6,21	5,03
2	20 gün ve üzeri devamsız öğrenci oranı (Ortaokul)	Oran	10,94	10,64	10,63
3	20 gün ve üzeri devamsız öğrenci oranı (İmam Hatip Ortaokulu)	Oran	5,86	5,8	5,7
4	20 gün ve üzeri devamsız öğrenci oranı (Mesleki ve teknik ortaöğretim)	Oran	39,9	39,8	39
5	20 gün ve üzeri devamsız öğrenci oranı (Anadolu imam hatip lisesi)	Oran	38,95	32,2	31,1

2017 yılı Performans Programında mesleki ve teknik eğitimde 20 gün ve üzeri devamsızlık oranı 2016 yılı için % 42,93, 2017 yılı için ise % 40 olarak verilmişken bu oranlar 2018 yılı Performans Programında 2016 yılın için % 39,94, 2017 yılı için ise % 39,81 olarak verilmiştir.

2018 yılında yayımlanan ‘MEB 2017 Yılı İdare Faaliyet Raporu’nda ortaöğretimde 20 gün ve üzeri devamsızlık oranı, sınıf tekrarı ve okul terki göstergelerinin gerçekleşme durumlarının incelenmesi ve bu konularda yaşanan sorun ve çözüm önerilerinin paylaşılması amacıyla Şanlıurfa, Diyarbakır, Siirt, Batman, Bitlis, Bingöl, Van, Hakkâri, Mardin, Şırnak, Muş, Erzurum, Gaziantep, Kilis illerinin ziyaret edilerek ile özgü çözüm önerilerinin paylaşıldığı belirtilmiştir.

Raporda Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinde belirtilen özürlü ve özürsüz 30 günlük devamsızlık hakkının tamamının kullanılmasının 20 gün ve üzeri devamsızlık oranının artmasına neden olduğu, ayrıca 12. sınıf öğrencilerinin yükseköğretime geçiş sınavına hazırlanmak için kullandığı devamsızlık hakkının da söz konusu oranda artışa neden olduğu belirtilmiştir.

Raporda mesleki teknik ortaöğretim kurumu öğrencilerinin 1. dönem sonu itibariyle devamsızlık durumlarına ilişkin e-Okuldan alınan verilerin; okul, ilçe ve il düzeyinde analiz edildiği ve analiz sonuçlarının gerekli tedbirlerin alınması amacıyla 06.03.2017 tarihli ve 2949582 sayılı yazı ile millî eğitim müdürlüklerine gönderildiği ifade edilmektedir.

**Tablo 4. 2016-2017 Eğitim Öğretim Yılı
MTEGM Özürsüz Devamsızlık Oranları**
(MEB 2017 Yılı İdari Faaliyet Raporu, s. 123)

Sınıf	0 Gün (%)	0,5-5 Gün(%)	5,5-10 Gün(%)	10,5 Gün ve Üzeri (%)
9	3,8	25,52	50,48	20,2
10	0,96	24,36	68,53	6,15
11	0,68	22,15	74,89	2,28
12	0,6	18,16	79,53	1,71
Genel Toplam	1,69	22,88	66,74	8,69

Tablo 5. 2016-2017 Eğitim Öğretim Yılı
MTEGM Yılsonu Özürlü Devamsızlık Oranları
(MEB 2017 Yılı İdari Faaliyet Raporu, s. 123 – 124)

Sınıf	0 Gün (%)	0,5-5 Gün (%)	5,5-10 Gün (%)	10,5-15 Gün (%)	15,5-20 Gün (%)	20,5-25 Gün (%)	25,5-30 Gün (%)	30,5 ve Üzeri (%)
9	3,98	10,4	18,83	17,57	13,52	0,57	8,18	17,95
10	1,79	8,17	18,21	19,57	17,75	14,32	14,16	6,03
11	2,01	5,95	15,42	18,68	19,05	17,34	18,79	2,76
12	2,3	3,94	12,06	17,04	19,61	20,11	22,63	2,31
Genel Toplam	2,62	7,44	16,45	18,2	17,13	14,78	15,18	8,2

2.8.2. Uluslararası Alanda Öğrenci Devamsızlığı Konusunda Yapılmış Araştırma ve Çalışmalar

Uluslararası alan yazında öğrenci devamsızlıklarını konu alan araştırma ve çalışmalar incelendiğinde aşağıdaki bilgilere ulaşılmıştır.

Mervilde tarafından 1981 yılında yapılan ‘Öğrenci Devamsızlığı: Nedenleri, Etkileri ve Olası Çözümler’ adlı çalışmada öğrenci devamsızlığı konusunda öğrenciden kaynaklı sebepler olarak akran ilişkileri, kötü ebeveyn ve öğretmen ilişkileri, yetenek, yaş, ev ortamı, psikolojik sorunlar ve okul sonrası işte çalışma gösterilmiştir.

Ayrıca çalışmada okul ve toplumdaki bazı faktörlerin öğrenci devamsızlığı ile pozitif yönde ilişkili olduğu sonucuna varmıştır. Okul yönetiminin tutumu, müfredattan kaynaklanan problemler, esnek olmayan akademik standartlar, yetersiz eğitilmiş öğretmenler ve sınıf yoğunlukları bunlara örnek olarak gösterilmiştir.

Jacobs ve Kritsonis tarafından 2007 yılında yapılan ‘Kent Okullarında Öğretmen ve Öğrenci Devamsızlığı Üzerine Bir Analiz: Eğitim Liderleri İçin Öneriler’ adlı

araştırmada okulların devamsızlık problemlerini önlemek için eğitim-öğretim kalitesini arttırmaları ve öğrencilerle öğretmenler arasındaki kişilerarası ilişkileri yoğunlaştırmaları gerektiği ifade edilmektedir. Araştırmacılar, öğrenci devamsızlığını azaltmaya yardımcı olabilecek üç genel strateji önermektedir. Bunlar; öğrencileri, aileleri ve toplumu bir araya getirecek etkinliklerin artırılması için kapsamlı bir yaklaşım benimsemek, olumsuz veya cezalandırıcı yöntemlerden daha çok olumlu yöntemler kullanmak ve zamanla okula devamı arttırmaya odaklanmaktır.

‘İlköğretim Seviyesinde Kronik Devamsızlık’ (Blazer, 2011) adlı araştırmada ortaokul ve lisede kronik devamsızlığın önemli bir sorun olduğu, ancak anaokulunda ve birinci sınıftaki devamsızlık oranlarının genellikle ortaokullarda bulunanlara eşit olduğu belirtilmektedir.

Çalışmada ilköğretim seviyesindeki okullarda devamsızlık sebepleri ‘yoksulluk, ebeveynlerin çalışma saatleri, ebeveyn anlayışının eksikliği, ebeveynlerin olumsuz tutumları, genç annelik ve yalnız anneler, eğitimsiz ebeveynler, evde dört veya daha fazla çocuk bulunması, ailenin sürekli taşınması, güvenilir ulaşım imkânlarının eksikliği, dil ve kültürel engeller, akademik problemler, yeni sınıf seviyesine geçişlerde adaptasyon problemi yaşaması, sosyal ve duygusal olgunluk eksikliği, okuldaki çatışmalar, öğrencilerin ve ebeveynlerin sağlık sorunları ve toplumsal şiddet’ olarak sıralanmıştır.

Çalışmada devamsızlık ile mücadele etmek için yapılması gerekenler ise şu şekilde sıralanmıştır: Öğrencilerin okula devamını sağlamak için sağlam politikalarının oluşturulması, devam takip sistemlerinin kullanılması, aile içi engellerin kaldırılması, ebeveyn katılımının sağlanması, halkı eğitmek için kampanyalar düzenlenmesi, müfredatın ilgi çekici hale getirilmesi, okulöncesi eğitimin yaygınlaştırılması, olumlu okul iklimini oluşturulması ve bu sayede öğrenciler ve okul personeli arasında olumlu ilişkilerin kurulmasının sağlanması, koçluk sistemi, öğrencilerin sağlık hizmetlerine erişiminin artırılması, aileler finansal destek sağlanması ve okullarda ulusal çapta ücretsiz öğle yemeği sisteminin kurulması.

2012 yılında Liberman ve Cahill tarafından yapılan ‘Columbia Eyalet Okulları (liseler ve ortaokullar) Arasında 2010 ve 2011 Yılları Devamsızlık Oranları Değişimi’ isimli araştırmada birçok lisede okula kayıt oranının çok yüksek olduğu, ancak bu okulların büyük kısmında öğrencilerin çoğunun kronik devamsız durumda olduğu, diğer okullarda da % 40'ın üzerinde öğrencinin kronik devamsız durumda olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmada öğrencilerin liseye gelmeden önce 8. sınıfta sergiledikleri devamsızlık oranlarına bakılarak lise devamsızlıklarının yüksek oranda tahmin edilebildiği belirtilmektedir.

Araştırmada okulu çevreleyen şiddet, öğrenci yoksulluğu ve öğrencilerin yerleşim bölgelerindeki suç oranlarının özellikle lise öğrencilerinin devamsızlıklarıyla ilişkili olduğunu tespit edildiği ifade edilmektedir. Lise devamsızlık oranları öğrencilerinin 8. sınıf devamsızlıklarına bakılarak kuvvetli bir şekilde öngörüldüğünden, araştırmacılar öncelikle ortaokul devamsızlığının azaltılmasının, lise devamsızlık oranlarının düşürülmesinde daha etkili bir yaklaşım olabileceğini öne sürmektedir.

‘Liselerde Öğrenci Devamsızlığına Karşı Disiplin Uygulamaları: Ulusal Örneklerden Bulgular’ (Frank, Flannery ve Kato, 2012) adlı araştırmada Amerika Birleşik Devletlerinde lise yönetimlerinin öğrenci devamsızlığına karşı uyguladıkları disiplin cezaları incelenmiştir.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre en yaygın disiplin cezası türü gözaltıdır. (Ders bitiminden sonra bir ya da iki saat okulda beklemek.) (% 26). Ardından okul içi uzaklaştırma (% 25,5), cumartesi okulu (% 16,4) ve okul dışı uzaklaştırma (% 10,3) gelmektedir. Öğrenci konferanslarının düzenlenmesi (% 8,4) ve veli ile irtibata geçme (% 5,4) gibi daha yüksek düzeyde koordinasyon gerektiren uygulamalar da yapılmakla birlikte, bunlar daha az yaygındır.

Araştırmacıya göre bu bulgular, okullarda öğrenciyi ötelemeyecek ve dışlamayacak disiplin stratejilerinin geliştirilmesine duyulan ihtiyacı ortaya koymaktadır.

Spradlin, Cierniak, Shi ve Chen tarafından 2012 yılında yapılan ‘Indiana Eyaletinde Devam ve Kronik Devamsızlık: Öğrenci Başarısına Etkisi’ adlı çalışmada okula devamın öğrenci başarısı açısından çok önemli olduğu, bu sebeple devamsızlık nedeniyle akademik başarısızlık riski taşıyan öğrencilerin zamanında tanılanmasını sağlamak için yetkililerin politikalarını ve yönergelerini geliştirmeleri gerektiği belirtilmektedir. Çalışmada öğretmenlerin, yöneticilerin, aile üyeleri ve politika yapıcıların, sosyal açıdan dezavantajlı öğrencilerin devamsızlıklarına daha çok dikkat etmeleri gerektiği ve tüm paydaşların, bu öğrencilerin düzenli olarak okula gitmelerini teşvik etmek amacıyla okulda ilgi çekici bir öğrenme ortamı sağlamak için işbirliği içinde çalışmalarını gerektiği ifade edilmektedir.

Araştırmada; Indiana Eyaleti okullarının öğrencilerin okula devam durumunu takip etmesi, kronik devamsızlığı olan öğrencilerin tespit edilmesi, duruma uygun müdahalede bulunulması ve öğrencilerin okula devamını arttırmak için ailelerle çalışması, okula devamın önündeki engellerin tespit edilmesi ve ailelerin ve öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayarak bu engelleri ortadan kaldırmak için sivil toplum kuruluşları ile ortak çalışma yapılması, yöneticilerin, devamsızlık riski bulunan öğrencileri belirlemek ve erken müdahaleyi sağlamak için sınıf öğretmenleri ile yakın bir şekilde çalışması, öğretmenlerin, öğrenciler için zengin, ilgi çekici ve güvenli bir sınıf ortamı yaratmaya gayret etmesi, Indiana Eyalet yönetiminin okula devam hedeflerini belirlemesi ve ilerlemeyi izlemesi ve Indiana okullarının, devamsızlığı bulunmayan öğrencilere başarı belgesi ve hediye vererek okula devamı teşvik etmesi gibi önerilere yer verilmiştir.

Chicago Üniversitesi Chicago Okul Araştırmaları Konsorsiyumu ile Chicago Devlet Okullarında Erken Çocukluk Eğitimi Ofisi işbirliğinde 2014 yılında hazırlanan ‘Chicago Devlet Okullarında Okul Öncesi Katılımı - Öğrenme Çıktıları ve Devamsızlık Nedenleri ile İlişkiler’ adlı araştırma raporunda okul öncesi öğrenciler arasında kronik devamsızlığın yaygın olduğu belirtilmektedir.

Araştırmacılar yerel ve ulusal düzeyde, politika yapıcıların giderek daha fazla sayıda çocuğun yüksek kaliteli okul öncesi eğitime erişimini sağlamayı amaçladıklarını, bunu gerçekleştirmek için sadece çocukların okul öncesi eğitim kurumlarına kayıt

yaptırmasının yeterli olmadığını, okul öncesi öğrencilerin okula düzenli olarak devam etmelerinin sağlanmasının özellikle düşük seviyedeki becerilere sahip öğrencilerin gelecekteki eğitim öğretim sürecine hazırlanması için kritik bir öneme sahip olduğunu belirtmektedir. Araştırmada okulların, öğrencilerin okula gelmesini engelleyen tüm sorunları çözemeyebileceğini, ancak stratejiler üzerinde çalışması gerektiği ifade edilmektedir.

‘Eylül Neden Önemlidir: Öğrenci Katılımını Artırma’ (Olson, 2014) adlı araştırmada öğrencilerin Eylül ayında yaptıkları devamsızlık ile yılın geri kalanındaki devamsızlıkları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmada Eylül ayında iki gün ile dört gün arası devamsızlık yapan öğrencilerin diğer aylarda da ortalama bu oranda devamsızlık yaptıkları, Eylül ayında dört günden fazla devamsızlık yapan öğrencilerin ise diğer aylarda ortalama 6-9 gün arası devamsızlık yaptıkları bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırmacıya göre bu sonuçlar, okulların Eylül ayının ilk günlerinden itibaren öğrenci devamsızlığına dikkat etmesi ve öğrencilerin okula devamını sağlamak için müdahale etmesi gerektiğini göstermektedir.

ABD Eğitim Bakanlığı - Ulusal Eğitim Değerlendirme ve Bölge Yardım Merkezi (Black, Seder ve Kekahio, 2014) tarafından yapılan ‘Öğrenci Kayıtsızlığı ve Kronik Devamsızlık Hakkındaki Araştırmaların Gözden Geçirilmesi - Pasifik Bölgesi İçin Bir Rapor’ adlı çalışmada ortaokul çağındaki öğrencilerin yaklaşık yarısının okulda kayıtlı olmadığı, kayıtlı bulunan öğrencilerin çoğunun ise çoğu zaman devamsız oldukları belirtilmektedir. Çalışmada öğrenci devamsızlıkları öğrenci, aile, okul ve toplum kaynaklı olmak üzere dört ana başlıkta incelenmiştir. Öğrenciye özgü nedenler genellikle aileye özgü faktörler ile ilgilidir (Kızların kardeşlerine ve ailelere bakmak için evde daha fazla kalma sorumlulukları gibi). Benzer şekilde, aile kaynaklı faktörler, toplum kaynaklı faktörlerle (İş bulmak için ikamet değiştiren aileler gibi) ilgili olabilmektedir. Çalışmada bu potansiyel faktörlerin çoğu zaman birbirine bağlı olduğu, bu sebeple eğitimcilerin kronik devamsızlığın nedenlerini anlamak için birden fazla faktörü göz önünde bulundurması gerektiği belirtilmiştir.

Oregon Eyaletinde 2015 yılında yapılan ‘Okula Devam, Devamsızlık ve Öğrenci Başarısı’ isimli çalışmada okula devam-devamsızlık ve akademik başarı arasında yüksek korelasyon tespit edilmiştir.

Çalışmada öğrenci devamsızlıklarının azaltılması için okulu öğrenciler açısından pozitif algılanan bir yaşam alanına dönüştürmeye odaklanmanın, devam-devamsızlık verilerinin sistematik bir şekilde gözden geçirilmesinin ve okula devamı teşvik etmek için yaratıcı stratejiler ve çözümler ortaya koymanın gerekliliği üzerinde durulmuştur.

‘Kronik Devamsızlık ve Öğrenci Başarısının Dinamiği’ (London, Sanchez ve Castrechini, 2016) adlı araştırmada devamsızlık sorunu yaşayan öğrencilerin önemli öğrenme ve gelişim fırsatlarını kaçırdıkları ve bu öğrencilerin öğrenim süreçlerinin sonuçsuz kalması anlamında yüksek risk altında oldukları belirtilmektedir. Çalışmada incelenen San Francisco Körfezi Bölgesi topluluğundaki tüm sınıf seviyeleri arasında, en yüksek kronik devamsızlık oranı anaokulu öğrencileri arasında görülmüştür, daha sonra ise lise öğrencileri gelmektedir. Çalışmada okullar tarafından devamsızlığın takip edilmesi için bir sistem kurulması ve risk grubundaki öğrencilerin ve ailelerinin eğitilmesi önerilmektedir.

‘Neyi Gözden Kaçırıyoruz? Ortaokulda Yarım Gün Devamsızlığın Tanımlayıcı Bir Analizi’ (Whitney ve Liu, 2016) isimli çalışmada öğrencilerin, küçük kardeşlerine bakmaları ve okula ulaşımında zorluklar yaşamaları sebebiyle derslere geç kaldıkları belirtilmiştir. Çalışmada özellikle öğrencilerin teknolojiyi kullanarak gece geç saatlerde ayakta kaldıkları ve ertesi sabah uyanamamaları sebebiyle dersleri kaçırdıkları tespiti dikkat çekici bulunmuştur.

‘Öğrenci ve Öğretmen Devamsızlığı Sorunu Stratejileri: Bir Literatür Taraması’ (Kevin ve Knoster, 2016) başlıklı çalışmada; devamsızlığın etkili öğrenmenin önünde önemli bir engel olduğu, pek çok faktörün, öğrenci ve öğretmenlerin yaptığı devamsızlığın yaygınlığını etkilediği ve bu faktörleri anlamının, okula düzenli devamı sağlamak için stratejiler geliştirmede hayati öneme sahip olduğu belirtilmektedir.

Çalışmada öğrenci devamsızlığı ile ilgili eldeki verilerin etkili bir şekilde kullanılmasının yanında ailelerle sağlıklı ilişki kurmanın; öğrenciye okula devam

konusunda destek sağlamanın ve oyun temelli öğrenmeyi teşvik etmenin önemi üzerinde durulmuştur.

Tennessee Eyaleti Veri ve Araştırma Bölümü Araştırma ve Strateji Ekibi tarafından 2016 yılında yapılan ‘Tennessee’de Küçük Sınıflarda Kronik Devamsızlık’ isimli araştırmada en yüksek ortalama günlük katılım oranlarına sahip okullarda bile, kronik olarak devamsız öğrencilerin bulunduğu ve kronik devamsız öğrencilerin çoğunun ekonomik olarak dezavantajlı öğrenciler olduğu belirtilmektedir. Bu sebeple güçlü okul-aile ilişkisi kurulması ve ihtiyaç sahibi ailelerin desteklenmesinin çok önemli olduğu ifade edilmiştir.

Çalışmada kronik devamsızlığı azaltmak için kişiselleştirilmiş sosyal yardım sağlanması, yönetim ve öğretmenlerin öğrencilerin aileleri ile tanışması ve öğrenci-aile eğitimleri verilmesi, ilgili kurumlarla işbirliği yapılması, devamsızlık verilerinin düzenli izlenmesi ve olumlu ve ilgi çekici bir okul kültürü oluşturulması gibi önerilerde bulunulmuştur.

‘New Jersey’de Kronik Devamsızlık Durumu - 3. Faaliyet Raporu’ (Chen ve Rice, 2017) adlı çalışmada kronik devamsızlık ‘Herhangi bir sebepten dolayı okul yılının % 10’una devam etmeme.’ olarak tanımlanmış ve bu durumun önlenmesi için engelli öğrenciler, evsiz öğrenciler veya düşük gelirli ailelerden gelen öğrenciler için destekleyici politikalar geliştirilmesi gerektiği ve okula devamsızlığı azaltmak için velilere öğrencinin okula gelmediğine dair kısa mesaj göndermek, velilerle iletişim kurmak için her fırsatı değerlendirmek, okula devamı artırmak için verileri kullanmak, personelin mesleki gelişimini sürekli devam ettirmek, devamsızlıklara yol açan aile sorunlarını ele almak ve ‘ayın öğrencisi’ gibi uygulamalarla öğrencileri teşvik etmek gerektiği ifade edilmiştir.

‘Ortaokul Öğrencilerin Kronik Devamsızlık Nedenleri’ (Brundage, Castillo ve Batsche, 2017) adlı araştırmada öğrenciler arasında kronik devamsızlığın sebepleri; sağlık [% 92,6] (kısa süreli hastalık, kronik hastalık ve tıbbi / diş / akıl sağlığı randevuları), ulaşım [% 53,0] (otobüsü kaçırmak, araba problemi, kötü hava koşullarında yürümek istememek ve şehir dışından gelmek), kişisel stres [% 41,8]

(depresyon / mutsuzluk / aile içi sorunlar), okul dışında tercih edilen etkinlik [% 41,0] (aileyle - arkadaşlarla birlikte takılmak) / çok geç saatte yatıp sabah uyuyakalmak, madde kullanımı) ve okulun değeri [% 38,8] (okulun sıkıcı olduğu algısı, okula gelmemek için bir nedeni olmaması, okulun gelecekteki hedeflerine ulaşmaya yardım edemeyeceği inancı, okula gelmemesinin anne-babasının umurunda olmayacağı algısı) ile açıklanmıştır.

Araştırmada öğrencilerin okula devamını sağlamak için şu önerilere yer verilmiştir: okulun zorluk düzeyinin azaltılması (daha az ödev, daha adil / tutarlı kurallar, daha yumuşak kıyafet kuralları), öğrenci sağlığı ile ilgili tedbirlerin alınması, hastalıkların önlenmesi, okul içi ilgi çekici ortamların oluşturulması, derslerin daha ilgi çekici hale getirilmesi, iyileştirilmiş okul iklimi (akran veya yetişkinlerin daha pozitif tutumları, daha az zorbalık) ve ders programlarının gözden geçirilmesi (derslerin daha geç saatte başlaması, daha kısa ders saatleri, daha uzun teneffüs saatleri).

‘Kronik Devamsızlık: Öğrenci Başarısının Anahtarı’ (Rafa, 2017) adlı çalışmada risk altındaki öğrencilere zamanında müdahalede bulunmak için kronik devamsızlık verilerinin kurulacak erken uyarı sistemine dâhil edilmesi, okul personelinin, kronik devamsızlık da dâhil olmak üzere, öğrencilerin sorunlarına eğilebilmesi için eğitilmesi, devamsızlığın temel nedenlerini anlamak ve çözüm üretebilmek için paydaş sektörlerle işbirliği içinde olunması ve anne-baba eğitimleri ile ebeveynlerin okulla bağlantılarının güçlendirilmesi hususlarında önerilerde bulunmaktadır.

‘Ortaokullarda Kronik Devamsızlığın Anlaşılması ve Önlenmesi’ (Grant, 2016) adlı doktora tezinde ortaokullarda kronik devamsızlık konusu araştırılmış ve devamsızlık ile ilişkili kişisel faktörler ile okul ve aile faktörleri daha iyi anlaşılmaya çalışmıştır.

Araştırmada öğrenci devamsızlığının ülke genelindeki devlet okullarında giderek büyüyen bir sorun olduğu belirtilmiş olup araştırmacı tarafından yapılan analizler sonucunda şu sonuçlara ulaşılmıştır:

- Kronik devamsız öğrenciler ile düzenli olarak okula devam eden lise öğrencileri arasında okul ve aile etkenleri açısından belirgin farklılıklar vardır.

- Kronik devamsız öğrenciler ile düzenli olarak okula devam eden lise öğrencileri arasında kişisel azim ve kararlılık bağlamında bir fark yoktur.

- Çalışmada, öğrencilerin kronik devamsızlığı, akranları ve öğretmenleri ile olan ilişkilerinin zayıflığı ve akademik sürecin zorluğundan kaynaklandığını düşündükleri görülmüştür.

- Araştırılan aile katılımı faktörleri açısından öğretmen ve öğrenci algıları arasında anlamlı bir uyumsuzluk olduğu görülmüştür.

- Öğretmenler, kronik devamsızlığın sebeplerini konuyla ilgili politikaların yetersizliği, idari gözetim ve takibin eksikliği ve süreçte ebeveyn etki ve desteğinin bulunmaması olarak belirtmişlerdir.

Çalışmada; öğretmen-öğrenci ilişkilerini güçlendirmek ve ailelerle iletişimi ve işbirliğini geliştirmek için öğretmenlere mesleki gelişim desteği sağlanması, öğretmen ilişkileri ve okul güvenliği ile ilgili yıllık anketlerin iyi analiz edilmesi ve anket sonuçlarına göre politika geliştirilmesi, okullarda araştırma temelli zorbalık önleme programı uygulanması, mevcut liseye geçiş politikalarını gözden geçirmek için bir komite kurulması ve önerilen değişikliklerin uygulanması, kronik devamsız öğrenciler için koçluk sistemi sağlanması ve bu öğrencilere ihtiyaç duydukları alanlarda ek destek sağlanması konularında önerilerde bulunulmuştur.

‘New Jersey’de Bulunan Liselere Kronik Devamsızlığın Mezuniyet Oranlarına ve Üst Öğrenime Devam Etmeye Etkisi’ (Tash, 2018) adlı doktora tezinde, kronik devamsızlığın okul terki, mezuniyet oranları ve üst öğrenime kabul oranları açısından etkisi araştırılmıştır.

Araştırmada sınıfların kalabalık olması, psikolojik etkenler, çevresel etki ve sağlık sorunları kronik devamsızlığın etkileri arasında sayılmakla birlikte, ailelerin gelir durumu, bir diğer ifade ile yoksulluk itici güç olarak görülmektedir.

Araştırmacıya göre; öğretmenler, öğrenciler ve ebeveynler arasındaki etkileşim, öğrencileri devamsızlık yapmaya iten sebeplerin tespit edilmesini sağlayacak ve bunların ortadan kaldırılmasını kolaylaştıracaktır. Ayrıca okula devamın önemini vurgulamak amacıyla velilerle iletişim kurulması, okul liderleri tarafından öğrencilerin

devamsızlık sorununun erken tanımlanması ve devamsızlık sorunu yaşayan öğrenciler için danışman görevlendirilmesi kronik devamsızlık sorununun çözümünü kolaylaştıracak eylemler olarak ifade edilmiştir.

Attendance Works (Devam Çalışmaları), okula devam oranlarını yükseltmek için araştırma yapmak ve politika üretmek üzere Amerika Birleşik Devletlerinde kurulmuş bir devlet kuruluşudur. Burada kuruluş tarafından yayımlanan bazı raporlara yer verilmiştir.

Devam Çalışmaları Kuruluşu tarafından 2014 yılında yayımlanan ‘Eyaletler Kronik Devamsızlığın Azaltılması Yoluyla Başarıyı Nasıl Arttırabilir?’ adlı çalışmada herhangi bir sebepten dolayı okul yılının yüzde 10'unu kaçırmamanın -özürlü ya da özürsüz- öğrencilerin üçüncü sınıfa kadar okumayı öğrenememesine ve yüksek ihtimalle bu öğrencilerin büyük çoğunluğunun lise döneminde okulu terk etmesine neden olduğu ve ülke çapında, tahmini 5 milyon ila 7,5 milyon öğrencinin (Amerika’daki toplam öğrenci oranının % 10’dan fazlası) bu durumda bulunduğu belirtilmektedir.

Çalışmada okul yönetimlerince devam-devamsızlık verilerinin düzenli bir şekilde tutularak okula düzenli devam eden öğrencilerin ödüllendirmesi, ebeveynlerin eğitim-öğretim sürecine daha çok dâhil edilmesi, toplumsal farkındalığın artırılması, kronik devamsızlık kavramının ülke genelinde standart bir tanımını yapılması ve raporların yetkililerce incelenmesi, ailelerin bilgilendirilmesi ve eğitilmesi, okul imkânlarının geliştirilmesi ve kurumlar arası kaynak tahsisi ve koordinasyonu ile kronik devamsızlığın önlenebileceği öne sürülmektedir.

Devam Çalışmaları Kuruluşu’nun 2014 yılında yayımladığı ‘Devamsızlık - Okula Devam Öğrenci Başarısını Nasıl Etkiler?’ adlı çalışmada devamsızlık oranları daha yüksek olan öğrencilerin ulusal standart testlerde daha düşük puanlar elde ettikleri ifade edilmiştir. Araştırmada dikkat çeken husus, okulun ilk ayında görülen yüksek oranda devamsızlığın, tüm yıl boyunca ortaya çıkacak kronik devamsızlığın göstergesi olduğudur.

Devam Çalışmaları Kuruluşu ve Sağlıklı Okullar Kampanyası işbirliğinde hazırlanan ve 2015 yılında yayımlanan ‘Erken Devam Boşluğunun Haritalandırılması: Öğrenci Başarısına Yönelik Bir Tablonun Çizilmesi’ adlı çalışmada kronik devamsızlık sorununun gizli bir ulusal kriz olduğu ve öğrencilerin sağlık sorunlarının kronik devamsızlıkta anahtar bir rol oynadığı ifade edilmiştir.

Devam Çalışmaları Kuruluşu ve Herkes Mezun Olur Merkezi tarafından hazırlanan ve 2016 yılında yayımlanan ‘Fırsatları Kaçırmayı Önleme – Kronik Devamsızlığın Önlenmesi İçin Kolektif Harekete Geçme’ adlı raporda kronik devamsızlık, görmezden gelinemeyecek bir ulusal kriz olarak tanımlanmış ve öğrenmeye eşit fırsat sağlamada ülke olarak başarısız olunduğunun en önemli işaretlerinden biri olarak kabul edilmiştir.

Araştırmada, okul sürecinin sadece % 10'una ya da daha fazlasına devam etmeyen öğrencilerin öğrenim gördüğü sınıf düzeyinde başarısız olduğu, üst öğrenime devam oranlarının düştüğü ve bu öğrencilerin çok azının üniversiteye devam edebildikleri belirtilmektedir. Çalışmada kronik devamsızlıkla yoksulluk arasında yüksek oranda ilişki bulunmuştur.

Devam Çalışmaları Kuruluşu, Bugünün Çocukları Kuruluşu ve Kaliforniya Üniversitesi işbirliğinde hazırlanan ve 2017 yılında yayımlanan ‘Kaliforniya'daki Veri Fırsatlarını Değerlendirme-Devam Çalışmaları’ (Chang ve Balfanz, 2017) adlı raporda kronik devamsızlığın tanımı ‘California'da herhangi bir sebeple okul günlerinin % 10 veya daha fazlasında okula gelmeme’ olarak tanımlanmıştır.

Raporda bu durum okul öncesi dönemden liseye kadar öğrenciler için akademik başarısızlık riski anlamında erken uyarı işareti olarak kabul edilmektedir. Kronik devamsızlık araştırmacılar tarafından normal devamsızlıktan farklı görülmekte ve bu boyutta ortaya konulan devamsızlığın yoksulluk içinde yaşayan öğrenciler üzerinde kaçırdıkları eğitim sürelerini telafi etmek için kaynak eksiklikleri bulunması sebebiyle özellikle olumsuz bir etkisi olduğu belirtilmektedir.

Bir okulda yüksek seviyedeki kronik devamsızlığın nedenleri, aileden, okuldan, toplumsal faktörlerden ya da bunların tümünün bir araya gelmesinden kaynaklanabilmektedir.

Okul yönetimleri, aileler, kamu kurumları ve diğer paydaşların önleyici çalışmaları ve erken müdahaleleri ile kronik devamsızlığın ortadan kaldırılabileceği ifade edilmektedir.

Raporda; on geleneksel resmi okuldan neredeyse birinde, yaklaşık % 20 veya daha fazla öğrencinin kronik devamsız olduğu, beş geleneksel liseden neredeyse birinin, % 20'den daha yüksek oranda kronik devamsızlık oranına sahip olduğu, kronik devamsızlık oranı % 20 veya daha fazla olan geleneksel okulların çoğunluğunu ilkokulların oluşturduğu, kronik devamsızlığın, özellikle alternatif eğitim ortamlarında yüksek olduğu, % 20 veya daha fazla kronik devamsızlık oranına sahip okulların büyük çoğunluğunun Kuzey Kaliforniya'daki kırsal bölgelerde bulunduğu, en yüksek öğrenci nüfusa sahip olan Güney Kaliforniya ve Central Valley ilçelerinin, % 20 veya daha yüksek kronik devamsızlık oranlarına sahip okullara ev sahipliği yapmakta olduğu ve lise seviyesindeki kronik devamsızlığın, daha yüksek okul terk oranları ve daha düşük mezuniyet oranları ile doğrudan ilişkili olduğu ifade edilmektedir.

Araştırmada elde edilen bulgular ışığında kronik devamsızlığı engellemek amacıyla öğrenciler ve ailelere, okul liderlerine, sivil toplum kuruluşlarına, bölge yöneticilerine, ilçe eğitim ofislerine, okul yönetim kurulu üyelerine, California Eğitim Bölümüne ve araştırma kurumları ve eğitim okullarına önerilerde bulunmaktadır.

Devam Çalışmaları Kuruluşu ve Herkes Mezun Olur Merkezi işbirliğinde hazırlanarak 2017 yılında yayımlanan 'Değişim Portreleri: Kronik Devamsızlığı Azaltmak İçin Okul ve Toplum Kaynaklarını Kullanma' adlı çalışma raporunda ülkedeki her on okuldan birinin yüksek oranda kronik devamsızlık probleminin bulunduğu, (% 30 veya daha fazla öğrencinin kronik devamsız durumda bulunması), diğer % 11'inin nispeten daha düşük düzeyde sorun yaşadığı (öğrencilerin % 20-29'u kronik devamsız), ve ülkedeki okulların neredeyse yarısındaki öğrencilerin % 10'undan daha azının kronik devamsız durumda olduğu belirtilmektedir.

Çalışmada kronik devamsızlığın azaltılması için, devlet seviyesinde ve yerel ölçekte harekete geçilmesini gerektiği ifade edilmektedir. Devlet düzeyindeki eylemler kaynak üretebilecek ve böylece, yeterli yerel kaynakları bulunmayan bölgelerdeki ilçelere ve okullara yardım ederek kronik devamsızlığın azaltılmasını destekleyecektir. Devlet düzeyindeki eylem, doğru verilerin toplanması için tutarlı bir politikanın belirlenmesi ve tüm okulların ve bölgelerin kronik devamsızlık sorununun azaltılmasına yardımcı olacak desteklere erişiminin sağlanması açısından kritik öneme sahiptir.

Araştırmaya göre bölgesel düzeydeki eylemler ise, stratejilerin doğru zamanda doğru yerde uygulanmasını sağlamak için gereklidir. Bölge düzeyindeki eylemler, kronik devamsızlığın azaltılmasına yönelik öğrencilerin ve ailelerinin günlük hayatlarını etkileyen somut adımlar atılmasında kritik öneme sahiptir.

Devam Çalışmaları Kuruluşu ve Herkes Mezun Olur Merkezi tarafından hazırlanan ve 2018 yılında yayımlanan ‘Veri Önemlidir: Öğrenci Başarısını Arttıracak Tedbirler Almak İçin Kronik Devamsızlığı Kullanma’ adlı çalışma raporunda, Eğitim Bakanlığı Sivil Haklar Dairesi verilerine göre ABD’de 2015-16 eğitim-öğretim yılında iki yıl öncesine göre sekiz yüz bin artışla yaklaşık 8 milyon öğrencinin kronik devamsız durumda olduğu belirtilmektedir.

Raporda kronik devamsızlığın tüm ulusu etkileyen yaygın bir sorun olduğu, temel eğitim okullarında bu sorunun liselere göre daha yoğun olduğu, liselerdeki duruma bakıldığında ise özel eğitim okullarında ve meslek liselerinde diğer okul türlerine göre daha yoğun oranda kronik devamsız öğrenci bulunduğu ve yoksulluk seviyesi arttıkça okullardaki kronik devamsızlık sorununun arttığı ifade edilmektedir.

III. BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu bölümde araştırmanın modeli, evreni ve çalışma grubu verilmiştir. Ayrıca verilerin nasıl toplandığı, yararlanılan ölçme aracı ve toplanan verilerin nasıl çözümlendiği ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.2. Araştırmanın Modeli

Araştırma, mevcut problemlere çözüm bulmak için verilerin sistemli ve planlı bir şekilde toplanması, analiz edilmesi, yorumlanması, değerlendirilmesi ve raporlaştırılması sürecidir. Araştırma arama, öğrenme, bilinmeyeni bilinir kılma çabasıdır (Karasar, 2010). Araştırma kavramı, Türk Dil Kurumu tarafından ise “Bilim ve sanatla ilgili olarak yapılan yöntemli çalışma, araştırı.” şeklinde tanımlanmıştır (TDK, 2018).

Bu araştırmada nicel araştırma yöntem ve tekniklerinden betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Nicel araştırmada olay ve olgular nesnelleştirerek gözlem yapılabilir, ölçülebilir ve sayılarla ifade edilebilir hale getirilir. Nicel araştırmada, araştırılan konuyla ilgili olarak, evrenin tümünü temsil edecek örneklemden sayısal veriler elde edilmektedir (Akman, 2014).

Bu çalışma, Kastamonu ilinde bulunan mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında (mesleki ve teknik Anadolu lisesi ve çok programlı Anadolu lisesi) öğrenim gören öğrencilerin devamsızlık nedenleri konusundaki görüşlerini ortaya koymayı amaçlamaktadır ve bu görüşleri ortaya çıkarmak için betimsel tarama modeli kullanılmıştır.

Tarama modelinde, mevcut bir durum olduğu haliyle betimlenir. Tarama modelinde araştırılan nesne, kişi ya da olay mevcut koşullar içinde olduğu haliyle tanımlanır (Eroğlu, 2006).

3.3. Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmada Türkiye'deki mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin devamsızlık nedenleri saptanmaya çalışılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Kastamonu İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında 2017-2018 eğitim öğretim yılında 9., 10. ve 11. sınıflarda öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır.

Kastamonu ilindeki mesleki ve teknik ortaöğretim okullarının 9., 10. ve 11. sınıfları arasında her okuldan her düzeyde bir sınıf rastgele seçilerek bu sınıflardaki öğrencilere ulaşılmıştır. Bu kapsamdaki 34 mesleki ve teknik ortaöğretim okulunun 20'si mesleki ve teknik Anadolu lisesi ve 14'ü çok programlı Anadolu lisesi kategorisindedir. İl genelinde toplam 16 çok programlı Anadolu lisesi bulunmakla beraber; Araç İğdir ÇPAL ve İhsangazi ÇPAL'de Anadolu Meslek Programında kayıtlı öğrenci bulunmadığından, araştırma kapsamında bu okullardan öğrenci görüşü alınamamıştır.

Çalışmaya okullardan rasgele seçilen sınıflardaki 1089 gönüllü öğrenci katılmıştır. Bu öğrencilerden kontrol sorusuna yanlış cevap veren 225 öğrencinin cevapları değerlendirmeye alınmamıştır. Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin sınıf seviyesine göre dağılımları Tablo 6'da gösterilmiştir. Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin % 38,9'u 9. sınıf, % 30,8'i 10. sınıf ve % 30,3'ü 11. sınıf öğrencisidir.

Tablo 6. Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin sınıf seviyesine göre dağılımları.

Sınıf Seviyesi	N	%
9. sınıf	336	38,9
10. sınıf	266	30,8
11. sınıf	262	30,3
Toplam	864	100

Çalışma grubu cinsiyet bakımından incelendiğinde ise % 49'unun kız öğrencilerden % 51'inin erkek öğrencilerden oluştuğu görülmektedir.

Tablo 7. Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin cinsiyete göre dağılımları

Cinsiyet	N	%
Kız	423	49,0
Erkek	441	51,0
Toplam	844	100

3.4. Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Araştırmada ‘Devamsızlık Nedenleri Formu’ uygulanmıştır. Devamsızlık Nedenleri Formu; Öztekin (2013) tarafından hazırlanan “Lise Öğrencilerinin Devamsızlık Nedenlerinin İncelenmesi” isimli yüksek lisans tezinden izin alınarak kullanılmıştır.

Devamsızlık nedenleri formunun ilk kısmı, bireyin aile yapısını ve eğitim ile olan ilişkisini ortaya koyacak maddeler içeren 18 sorudan oluşmaktadır. İkinci kısmı ise 45 sorudan oluşmuştur. Formdaki 45. soru kontrol sorusu olarak kullanılmıştır. Form cevapları asla (1), nadiren (2), zaman zaman (3), sıklıkla (4), her zaman (5) şeklinde hazırlanmış 5’li likert tipindedir.

Veri toplama araçları Kastamonu ili genelindeki 34 mesleki ve teknik ortaöğretim okulunda (20’si mesleki ve teknik Anadolu lisesi ve 14’ü çok programlı Anadolu lisesi) 864 öğrenciye uygulanmıştır. Uygulama için Kastamonu İl Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinler alınmış olup, araştırmacı tarafından öğrencilere uygulama gerçekleştirilmiştir.

3.5. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerinin devamsızlık nedenlerinin araştırıldığı bu çalışmada toplanan verilerin çözümlemesinde nicel araştırma yöntemleri kullanılmış olup veri analizi SPSS 23’te yapılmıştır. Analize başlamadan önce, normallik testi uygulanmış (Kolmogorov-Smirnov) ve devamsızlık nedenleri formu verilerinin normal dağılmadığı tespit edilmiştir [$p < .05$]. Bu kapsamda tüm maddeler için ortalama ve standart sapma hesapları yapılmış ve daha önceden belirlenen faktörler ayrı ayrı incelenmiştir. Örneklem normal dağılım göstermediği için non-parametrik analiz teknikleri kullanılmıştır. Çalışmada alt boyutların katılımcıların demografik özelliklerine göre farklılaşıp farklılaşmadığına Mann Whitney-U ve Kruskal Wallis-H testleri aracılığıyla incelenmiştir. Devamsızlık gün sayısı ile devamsızlık nedenleri alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla Pearson Korelasyon analizi kullanılmıştır.

IV. BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI

Bu bölümde araştırma kapsamındaki analizlerle elde edilen bulgular alt problemlere göre sınıflandırılarak tablolaştırılmış ve incelenmiştir.

4.1. Devamsızlık Nedenlerine İlişkin Genel Bulgular

Çalışma kapsamında mesleki ve teknik ortaöğretim okulu öğrencilerinin devamsızlık nedenlerine ait alt boyutlar ile bu boyutların ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 8’de verilmiştir. Bu boyutlara ait aritmetik ortalamalar 2,658 ile 1,210 arasında değişmektedir. Sağlık problemleri kaynaklı alt boyut haricindeki diğer alt boyutların ortalama değerleri birbirine yakındır. Bu boyutlardan en yüksek ortalamaya sahip olan sağlık problemleri kaynaklılar iken en düşük olan arkadaş çevresi kaynaklılardır.

Tablo 8. Devamsızlık nedenleri alt boyutlarına ilişkin sonuçlar

Boyutlar	N	$\bar{X}$	SS
Sağlık Problemi Kaynaklı	864	2,6580	0,89461
Çevre Kaynaklı	864	1,3712	0,58665
Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı	864	1,2960	0,47614
Öğrenci Kaynaklı	864	1,2653	0,31420
Aile Kaynaklı	864	1,2156	0,35659
Öğretmen Kaynaklı	864	1,2744	0,38954
Arkadaş Çevresi Kaynaklı	864	1,2103	0,35343

4.2. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

4.2.1. Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin öğrenci kaynaklı devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşleri

Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin öğrenci kaynaklı devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşlerini tespit etmek amacıyla öğrencilerin her bir maddeye verdiği cevaplar incelenmiş ve maddelerin aritmetik

ortalaması ve standart sapması Tablo 9’da verilmiştir. Tablo 9 incelendiğinde boyutu oluşturan maddelerin aritmetik ortalamalarının 1.61 ile 1.09 arasında değiştiği görülmektedir. Öğrenci kaynaklı devamsızlık nedenlerinden; en yüksek ortalama ‘Hiçbir sebep yokken devamsızlık yaparım’ maddesinde görülürken en düşük ortalamanın ‘Sigara vb. zararlı alışkanlıklarım olduğu için devamsızlık yaparım’ ve ‘Notlarım düşük olduğu için devamsızlık yaparım’ maddelerinde görüldüğü tespit edilmiştir.

Tablo 9. Öğrenci Kaynaklı Devamsızlık Nedenleri Hakkındaki Görüşler

	N	$\bar{X}$	SS
1-Hiçbir sebep yokken devamsızlık yaparım.	864	1,61	0,788
3-Ders çalışmak / ödev yapmak için devamsızlık yaparım.	864	1,59	0,834
6- İlgi çekmek için devamsızlık yaparım.	864	1,10	0,454
7-Mutsuz olduğum ve moralim bozuk olduğu zamanlarda devamsızlık yaparım.	864	1,58	0,874
17- Sigara vb. zararlı alışkanlıklarım olduğu için devamsızlık yaparım.	864	1,09	0,401
20- Okulu bırakmayı düşündüğüm için devamsızlık yaparım.	864	1,10	0,472
22- Başarısızlık korkusu yaşadığım için devamsızlık yaparım.	864	1,13	0,475
23- Notlarım düşük olduğu için devamsızlık yaparım.	864	1,09	0,372
27 - Öğrenme isteğim olmadığı için devamsızlık yaparım.	864	1,11	0,464

4.2.2. Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin aile kaynaklı devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşleri

Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerinin Aile Kaynaklı Devamsızlık Nedenlerine ilişkin görüşlerini tespit etmek amacıyla öğrencilerin her bir maddeye verdiği cevaplar incelenmiş ve maddelerin aritmetik ortalaması ve standart sapmaları Tablo 10’da verilmiştir. Tablo 10 incelendiğinde aile kaynaklı devamsızlık nedenlerinin aritmetik ortalamalarının 1.49 ile 1.09 arasında değiştiği görülmektedir. En yüksek ortalama ‘Evde yardımcı olmam gereken işler olduğu için devamsızlık yaparım’ maddesine ait iken en düşük ortalama ‘Maddi

sıkıntılar yüzünden çalışmak zorunda olduğum için devamsızlık yaparım' maddesindedir.

Tablo 10. Aile Kaynaklı Devamsızlık Nedenleri Hakkındaki Görüşler

Madde	N	$\bar{X}$	SS
15 - Annemle babam kavga ettiği için devamsızlık yaparım.	864	1,19	0,588
19- Evde yardımcı olmam gereken işler olduğu için devamsızlık yaparım.	864	1,49	0,882
29- Aile içinde huzursuzluk yaşadığım için devamsızlık yaparım.	864	1,15	0,491
37 - Ailem baskı yaptığı için buna tepki olarak devamsızlık yaparım.	864	1,12	0,479
42 - Maddi sıkıntılar yüzünden çalışmak zorunda olduğum için devamsızlık yaparım.	864	1,09	0,439

4.2.3. Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin öğretmen kaynaklı devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşleri

Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin Öğretmen Kaynaklı Devamsızlık Nedenlerine ilişkin görüşlerini tespit etmek amacıyla öğrencilerin her bir maddeye verdiği cevaplar incelenmiş ve maddelerin aritmetik ortalaması ve standart sapmaları Tablo 11'de verilmiştir. Tablo 11 incelendiğinde boyutu oluşturan maddelerin aritmetik ortalamalarının 1.28 ile 1.08 arasında olduğu görülmektedir. Öğretmen kaynaklı devamsızlık nedenlerinden; en yüksek ortalama 'Sevmediğim / anlamadığım derslerde devamsızlık yaparım' ve 'Dersler ilgimi çekmediği ve sıkıcı geldiği için devamsızlık yaparım' maddelerine ait iken en düşük ortalama 'Bazı öğretmenlerimden korktuğum için devamsızlık yaparım' ve 'Bazı öğretmenlerim benimle ilgilenmediği için devamsızlık yaparım' maddelerine aittir.

Tablo 11. Öğretmen Kaynaklı Devamsızlık Nedenleri Hakkındaki Görüşler

Madde	N	$\bar{X}$	SS
2- Öğretmenlerim çok sert olduğu için devamsızlık yaparım.	864	1,17	0,592
8- Bazı öğretmenlerimi sevmediğim için devamsızlık yaparım.	864	1,23	0,675
18- Sevmediğim / anlamadığım derslerde devamsızlık yaparım.	864	1,28	0,688
26- Bazı öğretmenlerimden korktuğum için devamsızlık yaparım.	864	1,08	0,397
34- Bazı öğretmenlerim benimle ilgilenmediği için devamsızlık yaparım.	864	1,08	0,360
36- Dersler ilgimi çekmediği ve sıkıcı geldiği için devamsızlık yaparım.	864	1,28	0,746
41- Öğretmenlerimle iletişim sorunu yaşadığım için devamsızlık yaparım.	864	1,09	0,422

4.2.4. Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin okul ve okul yöneticisi kaynaklı devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşleri

Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı Devamsızlık Nedenlerine ilişkin görüşlerini tespit etmek için öğrencilerin her bir maddeye verdiği cevaplar incelenmiş ve maddelerin aritmetik ortalaması ve standart sapmaları Tablo 12’de verilmiştir. Tablo 12 incelendiğinde boyutu oluşturan maddelerin aritmetik ortalamalarının 1.43 ile 1.11 arasında değiştiği görülmektedir. Okul ve okul yöneticisi kaynaklı devamsızlık nedenlerinden; en yüksek ortalama ‘Okulda boş zamanlarımızı geçirebileceğimiz yerler olmadığı için devamsızlık yaparım’ ve ‘Dersler erken saatte başladığından uyanamadığım zamanlarda devamsızlık yaparım’ maddelerine aitken en düşük ortalama ‘Okula alışamadığım için devamsızlık yaparım’ maddesine aittir.

Tablo 12. Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı Devamsızlık Nedenleri Hakkındaki Görüşler

Madde	N	$\bar{X}$	SS
4- Okul idaresi ile iletişim sorunu yaşadığım için devamsızlık yaparım.	864	1,25	0,699
9- Okulda boş zamanlarımızı geçirebileceğimiz yerler olmadığı için devamsızlık yaparım.	864	1,43	0,890
10- Derste öğrendiklerim hayatta hiçbir işe yaramadığı için devamsızlık yaparım.	864	1,17	0,649
13 - Özel öğretim kursuna gitmek için devamsızlık yaparım.	864	1,38	0,812
12- Okul eğlenceli olmadığı için devamsızlık yaparım.	864	1,12	0,507
25- Ders saatleri çok uzun ve teneffüsler çok kısa olduğundan devamsızlık yaparım.	864	1,37	0,921
28-Okulda yeterli sayıda sosyal aktivite olmadığı için devamsızlık yaparım.	864	1,37	0,853
32 - Dersler erken saatte başladığından uyanamadığım zamanlarda devamsızlık yaparım.	864	1,43	0,906
38 - Zor dersler üst üste geldiği zaman devamsızlık yaparım.	864	1,42	0,887
40- Okula alışamadığım için devamsızlık yaparım.	864	1,11	0,495
43 - Okulu sevmediğim için devamsızlık yaparım.	864	1,32	0,835
44 - Yükseköğretim Kurumları Sınavına (YKS) hazırlanmak için devamsızlık yaparım.	864	1,18	0,595

4.2.5. Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin sağlık problemi kaynaklı devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşleri

Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin Sağlık Problemi Kaynaklı Devamsızlık Nedenlerine ilişkin görüşlerini tespit etmek için öğrencilerin her bir maddeye verdiği cevaplar incelenmiş ve maddelerin aritmetik ortalaması ve standart sapmaları Tablo 13’te verilmiştir. Tablo 13 incelendiğinde boyutu oluşturan maddelerin aritmetik ortalamalarının 2.97 ve 2.34 arasında olduğu görülmektedir. ‘Hasta olduğum zamanlarda devamsızlık yaparım’ maddesi sağlık problemi kaynaklı

devamsızlık nedenlerinden en yüksek ortalamaya sahiptir. ‘Ailemden birisi hastalandığında devamsızlık yaparım’ maddesi ise en düşük ortalamaya sahip maddedir.

Tablo 13. Sağlık Problemi Kaynaklı Devamsızlık Nedenleri Hakkındaki Görüşler

Madde	N	$\bar{X}$	SS
5- Hasta olduğum zamanlarda devamsızlık yaparım.	864	2,97	1,099
14- Ailemden birisi hastalandığında devamsızlık yaparım.	864	2,34	1,127

4.2.6. Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin arkadaş çevresi kaynaklı devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşleri

Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin Arkadaş Çevresi Kaynaklı Devamsızlık Nedenlerine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla öğrencilerin her bir maddeye verdiği cevaplar incelenmiş ve maddelerin aritmetik ortalaması ve standart sapmaları Tablo 14’te verilmiştir. Tablo 14 incelendiğinde boyutu oluşturan maddelerin aritmetik ortalamalarının 1.61 ile 1.07 arasında değiştiği görülmektedir. Arkadaş çevresi kaynaklı devamsızlık nedenlerinden; en yüksek ortalama ‘Arkadaşlarımla vakit geçirip eğlenmek için devamsızlık yaparım’ maddesine ait iken en düşük ortalamanın ‘Okulda arkadaşlarım beni küçümsedikleri için devamsızlık yaparım’ ve ‘Okulda fazla arkadaşım olmadığı için devamsızlık yaparım’ maddelerine ait olduğu görülmektedir.

Tablo 14. Arkadaş Çevresi Kaynaklı Devamsızlık Nedenleri Hakkındaki Görüşler

Madde	N	$\bar{X}$	SS
16- Arkadaşlarımla vakit geçirip eğlenmek için devamsızlık yaparım.	864	1,61	0,952
21- Kız arkadaşım / erkek arkadaşım ile buluşmak için devamsızlık yaparım.	864	1,25	0,691
30- Okulda arkadaşlarımla iletişim sorunu yaşadığım için devamsızlık yaparım.	864	1,10	0,430
31- Okulda arkadaşlarım beni küçümsedikleri için devamsızlık yaparım.	864	1,07	0,360

33- Okulda fazla arkadaşım olmadığı için devamsızlık yaparım.	864	1,07	0,369
39- Arkadaşlarıma uyum sağlamak için devamsızlık yaparım.	864	1,16	0,540

4.2.7. Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin çevresel faktör kaynaklı devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşleri

Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin Çevresel Faktör Kaynaklı Devamsızlık Nedenlerine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla öğrencilerin her bir maddeye verdiği cevaplar incelenmiş ve maddelerin aritmetik ortalaması ve standart sapmaları Tablo 15’te verilmiştir. Tablo 15 incelendiğinde boyutu oluşturan maddelerin aritmetik ortalamalarının 1.52 ile 1.28 arasında değiştiği görülmektedir. Çevresel faktör kaynaklı devamsızlık nedenlerinden en yüksek ortalama ‘Hava güzel olduğunda devamsızlık yaparım’ maddesine ait iken en düşük ortalamanın ‘Evim okul uzak olduğu için devamsızlık yaparım’ maddesine aittir.

Tablo 15. Çevresel Faktör Kaynaklı Devamsızlık Nedenleri Hakkındaki Görüşler

Madde	N	$\bar{X}$	SS
11- Hava güzel olduğunda devamsızlık yaparım.	864	1,52	0,868
24- Pansiyonda kaldığımdan hafta sonu eve gidecek araç bulabilmek için devamsızlık yaparım.	864	1,32	0,858
35- Evim okul uzak olduğu için devamsızlık yaparım.	864	1,28	0,766

4.3. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

4.3.1. Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre devamsızlık yapma eğilimleri

Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre devamsızlık yapma eğilimlerini belirlemeye yönelik Mann Whitney-U testi sonuçları Tablo 16’da verilmiştir. Sonuçlara bakıldığında erkek öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık bulunduğu görülmektedir.

Tablo 16. Cinsiyet Değişkenine Göre Devamsızlık Yapma Eğilimi, Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	U	Z	p
Kadın	423	1,23	0,26	61060,000	-8,797	0,000
Erkek	441	1,4	0,38			

4.3.2. Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin sınıf seviyesi değişkenine göre devamsızlık yapma eğilimleri

Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin sınıf seviyesi değişkenine göre devamsızlık yapma eğilimlerini belirlemeye yönelik Kruskal Wallis-H testi sonuçları Tablo 17’de verilmiştir. Sonuçlar incelendiğinde öğrencilerin devamsızlık yapma eğilimlerinde 11.sınıf düzeyindeki öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$p < .05$]. Ayrıca sınıf seviyesi arttıkça öğrencilerin devamsızlık yapma eğilimlerinin arttığı anlaşılmaktadır.

Tablo 17. Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre Devamsızlık Yapma Eğilimi, Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Sınıf Düzeyi	N	$\bar{X}$	SS	Xsıra	X ²	SD	p
9. sınıf	336	1,26	0,31	375,02	29,253	2	0,000
10. sınıf	266	1,35	0,34	468,54			
11. sınıf	262	1,36	0,37	469,63			

4.3.3. Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin baba öğrenim durumu değişkenine göre devamsızlık yapma eğilimleri

Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin baba öğrenim durumu değişkenine göre devamsızlık yapma eğilimlerine yönelik anlamlı farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek için uygulanan Kruskal Wallis-H Testi sonuçları Tablo 18’de verilmiştir. Sonuçlar incelendiğinde, devamsızlık yapma nedenlerinde baba öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur [$p < .05$]. Baba öğrenim durumu lisansüstü seviyede olan öğrencilerin devamsızlık yapma eğiliminin daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 18. Babanın Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Devamsızlık Yapma Eğilimi, Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Baba Öğrenim Durumu	N	$\bar{X}$	SS	Xsıra	X ²	SD	p
Okula gitmemiş	9	1,35	0,57	374,89			
İlkokul	283	1,27	0,31	380,95			
İlkokul terk	55	1,33	0,48	401,82			
Ortaokul	158	1,36	0,33	474,13			
Ortaokul terk	76	1,31	0,30	446,51	25,079	8	0,002
Lise	182	1,33	0,32	461,04			
Lise terk	67	1,37	0,39	467,33			
Üniversite	31	1,29	0,19	461,21			
Lisansüstü	3	1,52	0,23	677,33			

4.3.4. Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin annenin öğrenim durumu değişkenine göre devamsızlık yapma eğilimleri

Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin annenin öğrenim durumu değişkenine göre devamsızlık yapma eğilimlerine yönelik anlamlı farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek için uygulanan Kruskal Wallis-H Testi sonuçları Tablo 19’da verilmiştir. Sonuçlar incelendiğinde, devamsızlık yapma nedenlerinde anne öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur [$p < .05$]. Anne öğrenim durumu ortaokul terk seviyede olan öğrencilerin devamsızlık yapma eğiliminin daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 19. Annenin Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Devamsızlık Yapma Eğilimi, Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Anne Öğrenim Durumu	N	$\bar{X}$	SS	Xsıra	X ²	SD	p
Okula gitmemiş	40	1,23	0,31	337,29			
İlkokul	440	1,30	0,34	416,26			
İlkokul terk	65	1,29	0,30	418,93			
Ortaokul	175	1,36	0,38	455,38	17,186	7	0,016
Ortaokul terk	48	1,34	0,24	509,15			
Lise	72	1,34	0,34	466,79			
Lise terk	13	1,33	0,22	502,38			
Üniversite	11	1,33	0,22	503,14			

4.3.5. Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin ailede okula giden kişi sayısı değişkenine göre devamsızlık yapma eğilimleri

Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin ailede okula giden kişi sayısı değişkenine göre devamsızlık yapma eğilimlerine yönelik anlamlı farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek için uygulanan Kruskal Wallis-H Testi sonuçları Tablo 20’de verilmiştir. Sonuçlar incelendiğinde, devamsızlık yapma nedenlerinde okula giden kişi sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur [$p < .05$]. Ailede okula giden kişi sayısı 4 olan öğrencilerin devamsızlık yapma eğiliminin daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 20. Ailede Okula Giden Kişi Sayısı Değişkenine Göre Devamsızlık Yapma Eğilimi, Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Okula Giden Sayısı	N	$\bar{X}$	SS	Xsıra	X ²	SD	p
1	241	1,29	0,31	410,83			
2	386	1,34	0,37	453,48			
3	170	1,30	0,30	413,59	9,733	4	0,045
4	55	1,35	0,38	459,13			
5 ve üstü	11	1,15	0,09	290,91			

4.3.6. Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin aylık gelir değişkenine göre devamsızlık yapma eğilimleri

Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin aylık gelir değişkenine göre devamsızlık yapma eğilimlerine yönelik anlamlı farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek için uygulanan Kruskal Wallis-H Testi sonuçları Tablo 21’de verilmiştir. Sonuçlar incelendiğinde, devamsızlık yapma nedenlerinde aylık gelir değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur [$p < .05$]. Ailenin aylık geliri 5000 TL ve üzeri olan öğrencilerin devamsızlık yapma eğiliminin daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Ailenin geliri asgari ücret ve üzeri olan öğrencilerin devamsızlık yapma eğilimlerinin arttığı görülmektedir.

Tablo 21. Aylık Gelir Değişkenine Göre Devamsızlık Yapma Eğilimi, Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Aylık Gelir	N	$\bar{X}$	SS	Xsıra	X^2	SD	p
Asgari ücretin altında	214	1,30	0,36	395,75			
Asgari ücret	135	1,27	0,32	375,47			
2000-3000 arası	257	1,30	0,29	439,35			
3000-4000 arası	163	1,37	0,39	469,91	27,556	5	0,000
4000-5000 arası	57	1,33	0,28	474,99			
5000 ve üstü	37	1,45	0,40	563,65			

4.3.7. Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin okul dışında iş yapma değişkenine göre devamsızlık yapma eğilimleri

Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin okul dışında iş yapma değişkenine göre devamsızlık yapma eğilimlerini belirlemeye yönelik Mann

Whitney-U testi sonuçları Tablo 22’de verilmiştir. Sonuçlar incelendiğinde okul dışı bir işte çalışanlar lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$p<.05$].

Tablo 22. Okul Dışında İş Yapma Değişkenine Göre Devamsızlık Yapma Eğilimi, Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Okul Dışında İş Yapma	N	$\bar{X}$	SS	U	Z	p
Evet	100	1,45	0,44	26808,000	-4,784	0,000
Hayır	759	1,3	0,32			

4.4. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

4.4.1. Devamsızlık nedenlerinin cinsiyet değişkeni açısından değerlendirilmesi

Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin Devamsızlık Nedenleri Formu puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için uygulanan Mann Whitney-U Testi sonuçları Tablo 23’te verilmiştir. Sonuçların incelenmesiyle, öğrencilerin devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşlerinde sağlık problemi kaynaklı, öğrenci kaynaklı, aile kaynaklı, öğretmen kaynaklı, okul ve okul yöneticileri kaynaklı, arkadaş çevresi kaynaklı ve çevresel faktör kaynaklı nedenler alt boyutlarında anlamlı bir farklılık saptanmıştır [$p<.05$]. Sonuçlar incelendiğinde erkek öğrenciler lehine anlamlı farklılık gözlenmiştir.

Tablo 23. Devamsızlık Nedenleri Alt Boyutlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Boyutlar	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	U	Z	p
Sağlık Problemi Kaynaklı	Kadın	423	2,51	0,79	77458,000	-4,385	0,000
	Erkek	441	2,80	0,97			
Çevre Kaynaklı	Kadın	423	1,26	0,51	70316,500	-6,736	0,000
	Erkek	441	1,48	0,64			
Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı	Kadın	423	1,19	0,35	67381,500	-7,275	0,000
	Erkek	441	1,39	0,56			
Öğrenci Kaynaklı	Kadın	423	1,20	0,27	67233,500	-7,233	0,000
	Erkek	441	1,33	0,34			
Aile Kaynaklı	Kadın	423	1,15	0,30	77734,500	-4,687	0,000

Öğretmen Kaynaklı	Erkek	441	1,26	0,40	77533,500	-5,097	0,000
	Kadın	423	1,11	0,29			
Arkadaş Çevresi Kaynaklı	Erkek	441	1,24	0,46	67497,500	-7,676	0,000
	Kadın	423	1,13	0,28			
	Erkek	441	1,29	0,40			
	Kadın	423	1,13	0,28			

4.4.2. Devamsızlık nedenlerinin okul dışında maddi gelir sağlayacak bir işte çalışma değişkeni açısından değerlendirilmesi

Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin Devamsızlık Nedenleri Formuna göre okul dışında maddi gelir sağlayacak bir işte çalışma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için uygulanan Mann Whitney-U Testi sonuçları Tablo 24'te verilmiştir. İstatistiksel sonuçlara göre, öğrencilerin devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşlerinde öğrencilerin okul dışında maddi gelir sağlayacak bir işte çalışma değişkenine göre tüm boyutlarda okul dışında maddi gelir sağlayacak bir işte çalışmayanların lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır [$p < .05$].

Tablo 24. Devamsızlık Nedenleri Alt Boyutlarının Okul Dışında Maddi Gelir Sağlayacak Bir İşte Çalışma Değişkenine Göre Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Boyutlar	Okul Dışı Çalışma	N	$\bar{X}$	SS	U	Z	p
	Hayır	763	2,62	0,86			
Çevre Kaynaklı	Evet	101	1,56	0,73	30226,500	-3,813	0,000
	Hayır	763	1,35	0,56			
Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı	Evet	101	1,46	0,64	29949,500	-3,752	0,000
	Hayır	763	1,27	0,45			
Öğrenci Kaynaklı	Evet	101	1,37	0,39	30043,000	-3,669	0,000
	Hayır	763	1,25	0,30			
Aile Kaynaklı	Evet	101	1,35	0,53	30106,000	-3,954	0,000
	Hayır	763	1,19	0,32			
Öğretmen Kaynaklı	Evet	101	1,28	0,53	33834,500	-2,367	0,018
	Hayır	763	1,16	0,37			
Arkadaş Çevresi Kaynaklı	Evet	101	1,34	0,45	27881,500	-4,935	0,000
	Hayır	763	1,19	0,34			

4.4.3. Devamsızlık nedenlerinin sınıf tekrarı değişkeni açısından değerlendirilmesi

Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin Devamsızlık Nedenleri Formu puanlarının sınıf tekrarı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için uygulanan Mann Whitney-U Testi sonuçları Tablo 25’te verilmiştir. İstatistiksel sonuçlar incelendiğinde, öğrencilerin devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşlerinde sağlık problemi kaynaklı ve çevresel faktör kaynaklı alt boyutlarda hayır diyenler lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır [$p < .05$]. Öğrenci kaynaklı, aile kaynaklı, öğretmen kaynaklı, okul ve okul yöneticileri kaynaklı ve arkadaş çevresi kaynaklı alt boyutlarda sınıf tekrarı yapma değişkenine göre anlamlı bir farklılık saptanmamıştır [$p > .05$].

Tablo 25. Devamsızlık Nedenleri Alt Boyutlarının Sınıf Tekrarı Değişkenine Göre Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Boyutlar	Sınıf Tekrarı	N	$\bar{X}$	SS	U	Z	p
Sağlık Problemi Kaynaklı	Evet	8	1,19	0,37	303,000	-4,475	0,000
	Hayır	782	2,67	0,88			
Çevre Kaynaklı	Evet	8	1,00	0,00	1664,000	-2,489	0,013
	Hayır	782	1,37	0,59			
Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı	Evet	8	1,28	0,21	2338,500	-1,269	0,204
	Hayır	782	1,29	0,48			
Öğrenci Kaynaklı	Evet	8	1,11	0,19	1963,000	-1,849	0,064
	Hayır	782	1,26	0,31			
Aile Kaynaklı	Evet	8	1,13	0,21	2847,000	-0,486	0,627
	Hayır	782	1,20	0,35			
Öğretmen Kaynaklı	Evet	8	1,13	0,16	2762,000	-0,680	0,497
	Hayır	782	1,17	0,38			
Arkadaş Çevresi Kaynaklı	Evet	8	1,04	0,12	2078,000	-1,789	0,074
	Hayır	782	1,21	0,35			

4.4.4. Devamsızlık nedenlerinin anne babanın birlikte yaşayıp yaşamama durumu açısından değerlendirilmesi

Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin Devamsızlık Nedenleri Formu puanlarının anne babanın birlikte yaşayıp yaşamama değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için uygulanan Mann

Whitney-U Testi sonuçları Tablo 26’da verilmiştir. Sonuçlara göre, tüm alt boyutlarda anne babanın birlikte yaşayıp yaşamama değişkenine göre anlamlı bir farklılık saptanmamıştır [$p>.05$].

Tablo 26. Devamsızlık Nedenleri Alt Boyutlarının Anne Babanın Birlikte Yaşayıp Yaşamama Durumuna Göre Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Boyutlar	Birlikte ya da ayrı yaşama	N	$\bar{X}$	SS	U	Z	p
Sağlık Problemi Kaynaklı	Birlikte	786	2,66	0,88	12066,000	-0,396	0,692
	Ayrı	32	2,75	0,99			
Çevre Kaynaklı	Birlikte	786	1,37	0,60	11799,500	-0,623	0,534
	Ayrı	32	1,40	0,50			
Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı	Birlikte	786	1,29	0,48	12373,500	-0,159	0,873
	Ayrı	32	1,31	0,53			
Öğrenci Kaynaklı	Birlikte	786	1,27	0,32	12458,000	-0,092	0,927
	Ayrı	32	1,28	0,36			
Aile Kaynaklı	Birlikte	786	1,20	0,36	11682,000	-0,754	0,451
	Ayrı	32	1,26	0,40			
Öğretmen Kaynaklı	Birlikte	786	1,17	0,40	12006,000	-0,520	0,603
	Ayrı	32	1,16	0,26			
Arkadaş Çevresi Kaynaklı	Birlikte	786	1,21	0,36	10929,500	-1,374	0,170
	Ayrı	32	1,27	0,34			

4.4.5. Devamsızlık nedenlerinin kardeşler dışında aynı evde yaşayan birisi olup olmaması açısından değerlendirilmesi

Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin Devamsızlık Nedenleri Formu Kardeşler dışında aynı evde yaşayan biri var mı sorusu açısından değerlendirilmesi için yapılan Mann Whitney-U Testi sonuçları Tablo 27’de verilmiştir. Elde edilen sonuçlar incelendiğinde; Sağlık Problemi Kaynaklı ve Çevre Kaynaklı alt boyutlarda evet diyenlerin lehine anlamlı bir farklılık gözlemlenmiştir [$p<.05$]. Diğer alt boyutlarda ise anlamlı bir farklılık saptanmamıştır [$p>.05$].

Tablo 27. Devamsızlık Nedenleri Alt Boyutlarının Kardeşler dışında aynı evde yaşayan biri var mı sorusuna Göre Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Boyutlar	Kardeşler dışında ...	N	$\bar{X}$	SS	U	Z	p
Sağlık Problemi Kaynaklı	Evet	223	2,78	0,97	63485,500	-2,498	0,012
	Hayır	640	2,61	0,86			
Çevre Kaynaklı	Evet	223	1,45	0,65	64637,500	-2,222	0,026
	Hayır	640	1,34	0,56			
Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı	Evet	223	1,32	0,51	71228,500	-0,042	0,966
	Hayır	640	1,29	0,47			
Öğrenci Kaynaklı	Evet	223	1,28	0,36	69973,000	-0,441	0,659
	Hayır	640	1,26	0,30			
Aile Kaynaklı	Evet	223	1,24	0,39	65920,000	-1,878	0,060
	Hayır	640	1,19	0,34			
Öğretmen Kaynaklı	Evet	223	1,19	0,45	71280,500	-0,029	0,977
	Hayır	640	1,17	0,37			
Arkadaş Çevresi Kaynaklı	Evet	223	1,24	0,40	68028,500	-1,135	0,256
	Hayır	640	1,20	0,33			

4.4.6. Devamsızlık nedenlerinin sınıf düzeyi değişkeni açısından değerlendirilmesi

Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin Devamsızlık Nedenleri Formu puanlarının sınıf düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonuçları Tablo 28'de verilmiştir. Sonuçlara göre, Çevre kaynaklı alt boyutunda ve arkadaş çevresi kaynaklı alt boyutunda 11. sınıflar lehine, okul ve okul yöneticisi, öğrenci ve öğretmen alt boyutlarında ise 10. sınıflar lehine anlamlı farklılık görülmektedir [$p < .05$]. Diğer alt boyutlarda ise anlamlı bir farklılık saptanmamıştır [$p > .05$].

Tablo 28. Devamsızlık Nedenleri Alt Boyutlarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Sonuçları

Boyutlar	Sınıf Düzeyi	N	$\bar{X}$	SS	Xsıra	X ²	SD	p
Sağlık Problemi Kaynaklı	9. sınıf	336	2,64	0,90	424,53			
	10. sınıf	266	2,61	0,83	424,80	2,032	2	0,362
	11. sınıf	262	2,73	0,95	450,54			
	Total	864						

Çevre Kaynaklı	9. sınıf	335	1,24	0,41	383,63			
	10. sınıf	266	1,45	0,66	459,61	24,245	2	0,000
	11. sınıf	261	1,46	0,67	464,30			
	Total	862						
Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı	9. sınıf	336	1,20	0,39	372,10			
	10. sınıf	266	1,35	0,50	471,46	34,197	2	0,000
	11. sınıf	262	1,36	0,53	470,41			
	Total	864						
Öğrenci Kaynaklı	9. sınıf	336	1,23	0,33	382,86			
	10. sınıf	266	1,29	0,31	466,73	22,634	2	0,000
	11. sınıf	262	1,29	0,30	461,41			
	Total	864						
Aile Kaynaklı	9. sınıf	336	1,19	0,35	411,70			
	10. sınıf	266	1,21	0,32	447,11	4,694	2	0,096
	11. sınıf	262	1,23	0,40	444,35			
	Total	864						
Öğretmen Kaynaklı	9. sınıf	336	1,14	0,37	407,03			
	10. sınıf	266	1,20	0,41	450,33	8,105	2	0,017
	11. sınıf	262	1,19	0,39	447,06			
	Total	864						
Arkadaş Çevresi Kaynaklı	9. sınıf	336	1,16	0,33	382,93			
	10. sınıf	266	1,24	0,36	455,85	26,565	2	0,000
	11. sınıf	262	1,25	0,37	472,37			
	Total	864						

4.4.7. Devamsızlık nedenlerinin ailede okula giden kişi sayısı değişkeni açısından değerlendirilmesi

Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin Devamsızlık Nedenleri Formu puanlarının ailede okula giden kişi sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için uygulanan Kruskal Wallis-H analizi sonuçları Tablo 29’da verilmiştir. Sonuçlar incelendiğinde; çevre kaynaklı ile okul ve okul yöneticileri kaynaklı alt boyutlarda anlamlı farklılık bulunmuştur [$p < .05$]. Çevre kaynaklı alt boyutta ailelerinde okula giden kişi sayısı 4 olanlar lehine, okul ve

okul yöneticisi kaynaklı alt boyutunda da ailelerinde okula giden kişi sayısı 2 olanlar lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Diğer alt boyutlarda ailede okula giden kişi sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık saptanmamıştır [p>.05].

Tablo 29. Devamsızlık Nedenleri Alt Boyutlarının Ailede Okula Kişi Sayısı Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Sonuçları

Boyutlar	Okula giden kişi sayısı	N	$\bar{X}$	SS	Xsıra	X ²	SD	p
Sağlık Problemi Kaynaklı	1	241	2,64	0,88	429,15	4,422	4	0,352
	2	386	2,71	0,88	445,98			
	3	170	2,60	0,95	410,87			
	4	55	2,65	0,87	431,90			
	5 ve üstü	11	2,27	0,82	330,86			
	Total	863						
Çevre Kaynaklı	1	240	1,33	0,58	412,02	11,569	4	0,021
	2	385	1,39	0,60	439,37			
	3	170	1,35	0,56	421,78			
	4	55	1,56	0,62	507,19			
	5 ve üstü	11	1,12	0,27	313,59			
	Total	861						
Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı	1	241	1,26	0,46	404,42	10,004	4	0,040
	2	386	1,34	0,53	455,97			
	3	170	1,26	0,40	419,55			
	4	55	1,30	0,46	445,96			
	5 ve üstü	11	1,08	0,11	317,86			
	Total	863						
Öğrenci Kaynaklı	1	241	1,26	0,32	416,74	2,537	4	0,638
	2	386	1,27	0,30	444,40			
	3	170	1,25	0,29	422,81			
	4	55	1,31	0,42	446,45			
	5 ve üstü	11	1,18	0,14	400,91			
	Total	863						

	Total	863						
Aile Kaynaklı	1	241	1,19	0,36	421,42			
	2	386	1,20	0,33	429,96			
	3	170	1,22	0,38	435,84	6,709	4	0,152
	4	55	1,28	0,40	497,31			
	5 ve üstü	11	1,09	0,19	349,55			
	Total	863						
Öğretmen Kaynaklı	1	241	1,15	0,34	412,74			
	2	386	1,19	0,42	443,86			
	3	170	1,16	0,34	435,13	6,228	4	0,183
	4	55	1,22	0,53	444,43			
	5 ve üstü	11	1,04	0,13	327,45			
	Total	863						
Arkadaş Çevresi Kaynaklı	1	241	1,18	0,30	409,14			
	2	386	1,24	0,40	453,02			
	3	170	1,20	0,32	426,91	8,705	4	0,069
	4	55	1,19	0,37	423,64			
	5 ve üstü	11	1,05	0,08	315,64			
	Total	863						

4.4.8. Devamsızlık nedenlerinin öğrencinin yaşadığı yer değişkeni açısından değerlendirilmesi

Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin Devamsızlık Nedenleri Formu puanlarının ailede okula giden kişi sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H analizi sonuçları Tablo 30'da verilmiştir. Sonuçlar incelendiğinde; çevre kaynaklı alt boyutta Yurtta/Pansiyonda kalan öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık görülmektedir [$p < .05$]. Diğer alt boyutlarda öğrencinin yaşamakta olduğu yer değişkenine göre anlamlı bir farklılık saptanmamıştır [$p > .05$].

Tablo 30. Devamsızlık Nedenleri Alt Boyutlarının Öğrencinin Yaşadığı Yer Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Sonuçları

Boyutlar	Yaşadığı Yer	N	$\bar{X}$	SS	Xsıra	X ²	SD	p
Sağlık Problemi Kaynaklı	Ailesinin yanında	586	2,64	0,84	432,03	6,618	3	0,085
	Bir akrabasının yanında	13	2,50	1,17	385,92			
	Yurtta/Pansiyonda	254	2,73	0,98	443,57			
	Diğer	11	1,91	0,94	256,91			
	Total	864						
Çevre Kaynaklı	Ailesinin yanında	585	1,25	0,45	387,08	77,815	3	0,000
	Bir akrabasının yanında	13	1,23	0,34	390,73			
	Yurtta/Pansiyonda	254	1,66	0,76	537,40			
	Diğer	10	1,23	0,35	393,00			
	Total	862						
Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı	Ailesinin yanında	586	1,27	0,44	421,79	4,944	3	0,176
	Bir akrabasının yanında	13	1,28	0,29	479,77			
	Yurtta/Pansiyonda	254	1,35	0,54	450,42			
	Diğer	11	1,44	0,58	533,50			
	Total	864						
Öğrenci Kaynaklı	Ailesinin yanında	586	1,26	0,30	428,64	2,650	3	0,449
	Bir akrabasının yanında	13	1,31	0,26	494,81			
	Yurtta/Pansiyonda	254	1,28	0,35	441,86			
	Diğer	11	1,18	0,24	348,50			
	Total	864						
Aile Kaynaklı	Ailesinin yanında	586	1,19	0,33	430,25	6,416	3	0,093
	Bir akrabasının yanında	13	1,42	0,45	582,54			
	Yurtta/Pansiyonda	254	1,22	0,41	432,31			
	Diğer	11	1,11	0,19	379,45			
	Total	864						
Öğretmen Kaynaklı	Ailesinin yanında	586	1,15	0,35	426,16	5,653	3	0,130
	Bir akrabasının yanında	13	1,03	0,09	343,96			
	Yurtta/Pansiyonda	254	1,23	0,47	448,46			
	Diğer	11	1,18	0,26	506,05			
	Total	864						
Arkadaş Çevresi Kaynaklı	Ailesinin yanında	586	1,19	0,33	425,33	3,463	3	0,326
	Bir akrabasının yanında	13	1,13	0,24	381,58			

Yurtta/Pansiyonda	254	1,26	0,41	452,98
Diğer	11	1,15	0,23	401,64
Total	864			

4.4.9. Devamsızlık nedenlerinin ailenin gelir düzeyi değişkeni açısından değerlendirilmesi

Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin Devamsızlık Nedenleri Formu puanlarının ailenin gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için uygulanan Kruskal Wallis-H analizi sonuçları Tablo 31’de verilmiştir. Sonuçlar incelendiğinde, öğrencilerin devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşlerinde aile kaynaklı alt boyutta ailenin gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık saptanmamıştır [$p>.05$]; diğer alt boyutların hepsinde ailenin gelir düzeyi değişkenine göre 5000 TL ve üzerinde gelir düzeyi olanlar lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır [$p<.05$].

Tablo 31. Devamsızlık Nedenleri Alt Boyutlarının Ailenin Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Sonuçları

Boyutlar	Gelir Düzeyi	N	$\bar{X}$	SS	Xsıra	X ²	SD	p
Sağlık Problemi Kaynaklı	Asgari ücretin altında	214	2,56	0,92	396,02	16,555	5	0,005
	Asgari ücret	135	2,54	0,87	403,48			
	2000-3000 arası	257	2,75	0,90	458,96			
	3000-4000 arası	163	2,70	0,85	447,48			
	4000-5000 arası	57	2,57	0,83	406,21			
	5000 ve üstü	37	2,99	1,00	528,46			
Total	863							
Çevre Kaynaklı	Asgari ücretin altında	214	1,34	0,57	408,04	15,957	5	0,007
	Asgari ücret	135	1,30	0,60	381,93			
	2000-3000 arası	256	1,40	0,62	442,29			
	3000-4000 arası	162	1,43	0,59	469,59			
	4000-5000 arası	57	1,31	0,40	437,18			
	5000 ve üstü	37	1,45	0,59	486,23			
Total	861							
Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı	Asgari ücretin altında	214	1,25	0,45	400,32	20,922	5	0,001
	Asgari ücret	135	1,24	0,45	392,40			
	2000-3000 arası	257	1,27	0,40	433,04			
	3000-4000 arası	163	1,38	0,59	457,57			

	4000-5000 arası	57	1,34	0,40	493,09			
	5000 ve üstü	37	1,50	0,65	545,76			
	Total	863						
	Asgari ücretin altında	214	1,26	0,37	402,27			
	Asgari ücret	135	1,22	0,27	395,42			
Öğrenci Kaynaklı	2000-3000 arası	257	1,26	0,28	445,88	12,670	5	0,027
	3000-4000 arası	163	1,29	0,33	452,52			
	4000-5000 arası	57	1,28	0,26	457,36			
	5000 ve üstü	37	1,35	0,32	511,57			
	Total	863						
	Asgari ücretin altında	214	1,27	0,43	472,23			
	Asgari ücret	135	1,18	0,33	425,75			
Aile Kaynaklı	2000-3000 arası	257	1,16	0,26	408,76	9,903	5	0,078
	3000-4000 arası	163	1,21	0,37	424,64			
	4000-5000 arası	57	1,22	0,41	426,28			
	5000 ve üstü	37	1,23	0,40	424,78			
	Total	863						
	Asgari ücretin altında	214	1,16	0,40	416,70			
	Asgari ücret	135	1,13	0,33	389,59			
Öğretmen Kaynaklı	2000-3000 arası	257	1,14	0,33	422,42	31,874	5	0,000
	3000-4000 arası	163	1,23	0,47	450,50			
	4000-5000 arası	57	1,22	0,41	478,31			
	5000 ve üstü	37	1,34	0,47	588,91			
	Total	863						
	Asgari ücretin altında	214	1,18	0,37	396,91			
	Asgari ücret	135	1,18	0,33	394,14			
Arkadaş Çevresi Kaynaklı	2000-3000 arası	257	1,18	0,30	425,02	26,974	5	0,000
	3000-4000 arası	163	1,28	0,41	480,40			
	4000-5000 arası	57	1,23	0,28	474,96			
	5000 ve üstü	37	1,33	0,41	542,22			
	Total	863						

4.4.10. Devamsızlık nedenlerinin evdeki kardeş sayısı değişkeni açısından değerlendirilmesi

Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin Devamsızlık Nedenleri Formu puanlarının evdeki kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için uygulanan Kruskal Wallis-H analizi sonuçları Tablo 32’de verilmiştir. Sonuçlar incelendiğinde; öğrencilerin devamsızlık

nedenlerine ilişkin görüşlerinde aile kaynaklı nedenler alt boyutunda evdeki kardeş sayısı değişkeni açısından 4 kardeşi olan öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır [$p < .05$]. Diğer alt boyutlarda ise evdeki kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık saptanmamıştır [$p > .05$].

Tablo 32. Devamsızlık Nedenleri Alt Boyutlarının Evdeki Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Sonuçları

Boyutlar	Evdeki Çocuk Sayısı	N	$\bar{X}$	SS	Xsıra	X^2	SD	p
Sağlık Problemi Kaynaklı	1	63	2,60	0,97	405,23	5,131	4	0,274
	2	314	2,66	0,88	434,02			
	3	271	2,74	0,89	452,94			
	4	125	2,57	0,86	408,34			
	5 ve üstü	88	2,57	0,95	403,28			
	Total	861						
Çevre Kaynaklı	1	63	1,44	0,71	436,54	0,804	4	0,938
	2	314	1,35	0,55	428,46			
	3	270	1,36	0,58	424,70			
	4	124	1,38	0,60	428,95			
	5 ve üstü	88	1,40	0,57	448,56			
	Total	859						
Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı	1	63	1,32	0,56	412,03	2,180	4	0,703
	2	314	1,31	0,52	442,13			
	3	271	1,30	0,46	434,34			
	4	125	1,27	0,41	422,81			
	5 ve üstü	88	1,22	0,36	406,22			
	Total	861						
Öğrenci Kaynaklı	1	63	1,29	0,42	405,25	5,433	4	0,246
	2	314	1,29	0,32	455,21			
	3	271	1,25	0,30	420,27			
	4	125	1,24	0,33	407,95			
	5 ve üstü	88	1,25	0,26	428,82			
	Total	861						
Aile Kaynaklı	1	63	1,17	0,35	402,63	9,628	4	0,047
	2	314	1,18	0,34	409,55			
	3	271	1,22	0,36	448,27			
	4	125	1,26	0,42	470,67			

	5 ve üstü	88	1,20	0,34	418,31			
	Total	861						
Öğretmen Kaynaklı	1	63	1,23	0,50	427,43			
	2	314	1,18	0,41	430,13			
	3	271	1,18	0,35	442,53	2,050	4	0,726
	4	125	1,14	0,34	426,88			
	5 ve üstü	88	1,16	0,40	406,99			
	Total	861						
Arkadaş Çevresi Kaynaklı	1	63	1,23	0,38	417,58			
	2	314	1,24	0,39	455,51			
	3	271	1,21	0,35	424,18	6,369	4	0,173
	4	125	1,17	0,31	406,47			
	5 ve üstü	88	1,15	0,25	408,99			
	Total	861						

4.4.11. Devamsızlık nedenlerinin babanın öğrenim durumu değişkeni açısından değerlendirilmesi

Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin Devamsızlık Nedenleri Formu puanlarının babanın öğrenim durumu değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H analizi sonuçları Tablo 33'te verilmiştir. Sonuçlar incelendiğinde; öğrencilerin devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşlerinde aile kaynaklı ve çevre kaynaklı nedenler alt boyutlarında babanın öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık saptanmamıştır [$p > .05$]. Diğer alt boyutlarda babanın öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık saptanmıştır [$p < .05$]. Arkadaş çevresi kaynaklı alt boyutta babanın öğrenim durumu lise terk olan öğrenciler lehineyken, sağlık problemi kaynaklı, okul ve okul yöneticisi kaynaklı, öğrenci kaynaklı, öğretmen kaynaklı ve arkadaş çevresi kaynaklı alt boyutlarda babanın öğrenim durumu lisansüstü düzeyde olan öğrenciler lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 33. Devamsızlık Nedenleri Alt Boyutlarının Babanın Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Sonuçları

Boyutlar	Babanın Öğrenim Durumu	N	$\bar{X}$	SS	Xsıra	X^2	SD	p
Sağlık Problemi Kaynaklı	Okula gitmemiş	9	2,61	0,65	438,39	18,138	8	0,020
	İlkokul	283	2,49	0,83	385,53			
	İlkokul terk	55	2,67	0,88	433,50			
	Ortaokul	158	2,78	0,96	462,09			
	Ortaokul terk	76	2,73	0,94	447,63			
	Lise	182	2,77	0,89	468,82			
	Lise terk	67	2,74	0,99	447,20			
	Üniversite	31	2,55	0,68	412,95			
	Lisansüstü	3	3,33	1,44	556,00			
	Total	864						
Çevre Kaynaklı	Okula gitmemiş	9	1,22	0,55	331,78	12,463	8	0,132
	İlkokul	283	1,35	0,58	421,92			
	İlkokul terk	54	1,41	0,65	425,56			
	Ortaokul	157	1,44	0,61	463,96			
	Ortaokul terk	76	1,24	0,51	368,42			
	Lise	182	1,37	0,53	445,57			
	Lise terk	67	1,46	0,75	450,28			
	Üniversite	31	1,31	0,43	424,11			
	Lisansüstü	3	1,22	0,19	443,83			
	Total	862						
Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı	Okula gitmemiş	9	1,27	0,65	334,72	19,438	8	0,013
	İlkokul	283	1,24	0,44	387,20			
	İlkokul terk	55	1,32	0,59	428,19			
	Ortaokul	158	1,35	0,52	461,30			
	Ortaokul terk	76	1,28	0,38	450,07			
	Lise	182	1,31	0,48	452,07			
	Lise terk	67	1,34	0,52	464,10			
	Üniversite	31	1,31	0,33	495,39			
	Lisansüstü	3	1,31	0,19	572,50			
	Total	864						
Öğrenci Kaynaklı	Okula gitmemiş	9	1,33	0,65	354,00	18,140	8	0,020
	İlkokul	283	1,23	0,31	396,21			
	İlkokul terk	55	1,27	0,45	375,64			
	Ortaokul	158	1,29	0,28	463,76			
	Ortaokul terk	76	1,27	0,35	431,87			
	Lise	182	1,29	0,28	468,62			
	Lise terk	67	1,30	0,31	467,21			

	Üniversite	31	1,23	0,20	437,19			
	Lisansüstü	3	1,30	0,28	488,67			
	Total	864						
	Okula gitmemiş	9	1,36	0,63	507,44			
	İlkokul	283	1,18	0,28	429,48			
	İlkokul terk	55	1,29	0,53	454,87			
	Ortaokul	158	1,22	0,30	455,12			
Aile Kaynaklı	Ortaokul terk	76	1,21	0,47	398,10	14,696	8	0,065
	Lise	182	1,20	0,34	425,35			
	Lise terk	67	1,24	0,46	442,28			
	Üniversite	31	1,10	0,19	357,58			
	Lisansüstü	3	1,93	0,70	752,33			
	Total	864						
	Okula gitmemiş	9	1,30	0,66	445,83			
	İlkokul	283	1,13	0,36	401,73			
	İlkokul terk	55	1,15	0,47	399,58			
	Ortaokul	158	1,21	0,41	453,52			
Öğretmen Kaynaklı	Ortaokul terk	76	1,17	0,34	451,48	15,628	8	0,048
	Lise	182	1,19	0,41	443,06			
	Lise terk	67	1,22	0,39	465,05			
	Üniversite	31	1,14	0,22	460,37			
	Lisansüstü	3	1,86	0,74	655,00			
	Total	864						
	Okula gitmemiş	9	1,20	0,39	396,61			
	İlkokul	283	1,16	0,31	397,50			
	İlkokul terk	55	1,21	0,53	378,58			
	Ortaokul	158	1,25	0,37	450,80			
Arkadaş Çevresi Kaynaklı	Ortaokul terk	76	1,19	0,29	443,22	20,080	8	0,010
	Lise	182	1,24	0,35	456,78			
	Lise terk	67	1,29	0,40	500,90			
	Üniversite	31	1,22	0,29	457,56			
	Lisansüstü	3	1,06	0,10	335,00			
	Total	864						

4.4.12. Devamsızlık nedenlerinin annenin öğrenim durumu değişkeni açısından değerlendirilmesi

Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin Devamsızlık Nedenleri Formu puanlarının annenin öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek için gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H

analizi sonuçları tablo 34'te verilmiştir. İstatistiksel sonuçlar incelendiğinde; arkadaş çevresi kaynaklı nedenler alt boyutlarında annenin öğrenim durumu değişkeninde anlamlı bir farklılık saptanmıştır [$p < .05$]. Bu anlamlı farklılığın üniversite mezunu olanlar lehine olduğu görülmüştür. Diğer alt boyutlarda annenin öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık saptanmamıştır [$p > .05$].

Tablo 34. Devamsızlık Nedenleri Alt Boyutlarının Annenin Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Sonuçları

Boyutlar	Annenin Öğrenim Durumu	N	$\bar{X}$	SS	Xsıra	X ²	SD	p
Sağlık Problemi Kaynaklı	Okula gitmemiş	40	2,33	0,68	349,38	14,049	7	0,050
	İlkokul	440	2,63	0,87	428,98			
	İlkokul terk	65	2,57	0,79	416,42			
	Ortaokul	175	2,69	0,94	432,82			
	Ortaokul terk	48	3,04	1,01	521,96			
	Lise	72	2,72	0,93	451,10			
	Lise terk	13	2,46	0,92	372,85			
	Üniversite	11	3,05	1,06	524,05			
	Total	864						
Çevre Kaynaklı	Okula gitmemiş	40	1,15	0,36	322,28	13,089	7	0,070
	İlkokul	440	1,38	0,60	435,45			
	İlkokul terk	64	1,36	0,59	423,05			
	Ortaokul	174	1,41	0,60	455,51			
	Ortaokul terk	48	1,30	0,50	408,24			
	Lise	72	1,40	0,62	446,80			
	Lise terk	13	1,18	0,26	374,81			
	Üniversite	11	1,42	0,76	408,27			
	Total	862						
Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı	Okula gitmemiş	40	1,20	0,38	381,49	8,962	7	0,255
	İlkokul	440	1,28	0,48	417,75			
	İlkokul terk	65	1,24	0,33	427,58			
	Ortaokul	175	1,37	0,55	451,09			
	Ortaokul terk	48	1,28	0,30	481,41			
	Lise	72	1,35	0,55	458,86			
	Lise terk	13	1,33	0,33	517,23			
	Üniversite	11	1,28	0,35	455,27			
	Total	864						
Öğrenci Kaynaklı	Okula gitmemiş	40	1,22	0,36	357,39	12,963	7	0,073
	İlkokul	440	1,25	0,32	415,82			

	İlkokul terk	65	1,28	0,37	417,71			
	Ortaokul	175	1,29	0,30	463,41			
	Ortaokul terk	48	1,28	0,28	468,33			
	Lise	72	1,31	0,30	473,97			
	Lise terk	13	1,32	0,30	494,23			
	Üniversite	11	1,27	0,25	467,55			
	Total	864						
	Okula gitmemiş	40	1,25	0,42	464,14			
	İlkokul	440	1,21	0,36	437,35			
	İlkokul terk	65	1,21	0,29	456,53			
	Ortaokul	175	1,21	0,36	417,29			
Aile Kaynaklı	Ortaokul terk	48	1,27	0,46	452,95	6,536	7	0,479
	Lise	72	1,15	0,31	396,93			
	Lise terk	13	1,23	0,34	452,81			
	Üniversite	11	1,07	0,13	343,18			
	Total	864						
	Okula gitmemiş	40	1,14	0,41	383,44			
	İlkokul	440	1,15	0,37	419,98			
	İlkokul terk	65	1,15	0,34	420,25			
	Ortaokul	175	1,23	0,49	447,80			
Öğretmen Kaynaklı	Ortaokul terk	48	1,18	0,26	462,78	11,533	7	0,117
	Lise	72	1,20	0,37	460,40			
	Lise terk	13	1,21	0,28	534,04			
	Üniversite	11	1,16	0,17	505,91			
	Total	864						
	Okula gitmemiş	40	1,10	0,23	331,14			
	İlkokul	440	1,20	0,36	416,78			
	İlkokul terk	65	1,16	0,29	394,63			
	Ortaokul	175	1,26	0,39	460,46			
Arkadaş Çevresi Kaynaklı	Ortaokul terk	48	1,27	0,31	505,23	26,944	7	0,000
	Lise	72	1,23	0,32	464,12			
	Lise terk	13	1,29	0,29	528,54			
	Üniversite	11	1,29	0,24	571,14			
	Total	864						

4.4.13. Devamsızlık nedenlerinin babanın mesleği değişkeni açısından değerlendirilmesi

Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin Devamsızlık Nedenleri Formu puanlarının babanın mesleği değişkenine göre anlamlı bir farklılık

gösterip göstermediğini belirlemek için uygulanan Kruskal Wallis-H analizi sonuçları Tablo 35’te verilmiştir. Sonuçlar incelendiğinde; öğrencilerin devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşlerinde tüm alt boyutlarda baba mesleği değişkeni açısından anlamlı bir farklılık saptanmamıştır [$p > .05$].

Tablo 35. Devamsızlık Nedenleri Alt Boyutlarının Babanın Mesleği Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Sonuçları

Boyutlar	Babanın Mesleği	N	$\bar{X}$	SS	Xsıra	X^2	SD	p
Sağlık Problemi Kaynaklı	Serbest meslek	349	2,59	0,86	412,51	6,208	7	0,516
	özel sektör	101	2,73	1,00	446,60			
	Kamu	70	2,74	0,75	468,44			
	Emekli	68	2,74	0,94	458,76			
	işçi	167	2,64	0,89	430,19			
	kendi işyeri var	89	2,75	0,97	453,55			
	vefat etti	6	2,42	0,97	357,67			
	İşsiz	14	2,68	0,93	447,57			
	Total	864						
Çevre Kaynaklı	Serbest meslek	348	1,37	0,59	424,50	5,160	7	0,640
	özel sektör	100	1,35	0,44	450,01			
	Kamu	70	1,40	0,47	476,30			
	Emekli	68	1,41	0,65	445,04			
	işçi	167	1,38	0,67	416,20			
	kendi işyeri var	89	1,37	0,62	425,86			
	vefat etti	6	1,22	0,40	371,67			
	İşsiz	14	1,29	0,39	427,61			
	Total	862						
Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı	Serbest meslek	349	1,27	0,49	407,07	10,664	7	0,154
	özel sektör	101	1,25	0,30	443,11			
	Kamu	70	1,39	0,57	489,26			
	Emekli	68	1,33	0,50	454,88			
	işçi	167	1,30	0,50	439,43			
	kendi işyeri var	89	1,33	0,47	445,83			
	vefat etti	6	1,13	0,21	320,17			
	İşsiz	14	1,26	0,26	478,29			
	Total	864						
Öğrenci Kaynaklı	Serbest meslek	349	1,26	0,32	421,29	6,853	7	0,444
	özel sektör	101	1,28	0,27	469,04			
	Kamu	70	1,30	0,29	476,69			
	Emekli	68	1,32	0,40	443,35			
	işçi	167	1,25	0,35	412,95			
	kendi işyeri var	89	1,24	0,24	431,76			

	vefat etti	6	1,26	0,22	467,00			
	İşsiz	14	1,21	0,21	397,82			
	Total	864						
	Serbest meslek	349	1,22	0,37	447,37			
	özel sektör	101	1,21	0,34	432,04			
	Kamu	70	1,15	0,28	386,36			
	Emekli	68	1,19	0,29	430,23			
Aile Kaynaklı	işçi	167	1,20	0,38	428,63	5,503	7	0,599
	kendi işyeri var	89	1,22	0,41	413,67			
	vefat etti	6	1,17	0,23	440,00			
	İşsiz	14	1,21	0,25	469,43			
	Total	864						
	Serbest meslek	349	1,18	0,43	422,33			
	özel sektör	101	1,14	0,26	433,01			
	Kamu	70	1,25	0,48	484,66			
	Emekli	68	1,23	0,47	434,85			
Öğretmen Kaynaklı	işçi	167	1,14	0,33	424,62	7,343	7	0,394
	kendi işyeri var	89	1,17	0,31	434,11			
	vefat etti	6	1,05	0,07	399,00			
	İşsiz	14	1,20	0,24	508,11			
	Total	864						
	Serbest meslek	349	1,19	0,37	411,42			
	özel sektör	101	1,22	0,31	442,55			
	Kamu	70	1,28	0,33	511,94			
	Emekli	68	1,22	0,35	443,04			
Arkadaş Çevresi Kaynaklı	işçi	167	1,20	0,35	427,01	12,072	7	0,098
	kendi işyeri var	89	1,23	0,36	442,15			
	vefat etti	6	1,22	0,33	453,08			
	İşsiz	14	1,20	0,30	432,39			
	Total	864						

4.4.14. Devamsızlık nedenlerinin annenin mesleği değişkeni açısından değerlendirilmesi

Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin Devamsızlık Nedenleri Formu puanlarının annenin mesleği değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için uygulanan Kruskal Wallis-H analizi sonuçları Tablo 36'da verilmiştir. Sonuçlar incelendiğinde; öğrencilerin devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşlerinde tüm alt boyutlarda anne mesleği değişkeni açısından anlamlı bir farklılık saptanmamıştır [$p>.05$].

Tablo 36. Devamsızlık Nedenleri Alt Boyutlarının Annenin Mesleği Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Sonuçları

Boyutlar	Anne Mesleği	N	$\bar{X}$	SS	Xsıra	X ²	SD	p
Sağlık Problemi Kaynaklı	Serbest meslek	19	2,32	0,71	349,26			
	özel sektör	105	2,49	0,85	385,21			
	Kamu	14	2,71	1,01	447,00	6,647	4	0,156
	Emekli	1	2,50		407,00			
	Ev hanımı	721	2,69	0,90	438,95			
	Total	860						
Çevre Kaynaklı	Serbest meslek	19	1,28	0,56	384,11			
	özel sektör	104	1,31	0,49	421,73			
	Kamu	14	1,29	0,39	425,89	1,765	4	0,779
	Emekli	1	1,00		229,50			
	Ev hanımı	720	1,38	0,60	432,17			
	Total	858						
Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı	Serbest meslek	19	1,33	0,53	435,95			
	özel sektör	105	1,32	0,45	459,34			
	Kamu	14	1,36	0,41	480,07	2,477	4	0,649
	Emekli	1	1,08		388,50			
	Ev hanımı	721	1,29	0,48	425,25			
	Total	860						
Öğrenci Kaynaklı	Serbest meslek	19	1,23	0,26	404,39			
	özel sektör	105	1,27	0,27	451,00			
	Kamu	14	1,29	0,27	468,39	3,118	4	0,538
	Emekli	1	1,00		109,00			
	Ev hanımı	721	1,26	0,32	427,91			
	Total	860						
Aile Kaynaklı	Serbest meslek	19	1,16	0,25	406,13			
	özel sektör	105	1,14	0,26	379,73	9,338	4	0,053

	Kamu	14	1,09	0,15	353,50			
	Emekli	1	1,00		240,50			
	Ev hanımı	721	1,22	0,37	440,29			
	Total	860						
	Serbest meslek özel sektör	19	1,19	0,31	466,37			
	105	1,14	0,23	445,82				
Öğretmen Kaynaklı	Kamu	14	1,18	0,21	519,36	4,502	4	0,342
	Emekli	1	1,00		285,00			
	Ev hanımı	721	1,18	0,41	425,80			
	Total	860						
	Serbest meslek özel sektör	19	1,20	0,33	437,16			
	105	1,22	0,33	444,50				
Arkadaş Çevresi Kaynaklı	Kamu	14	1,14	0,16	439,71	1,269	4	0,867
	Emekli	1	1,00		231,00			
	Ev hanımı	721	1,21	0,36	428,38			
	Total	860						

4.4.15. Devamsızlık nedenlerinin okula ulaşım değişkeni açısından değerlendirilmesi

Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin Devamsızlık Nedenleri Formu puanlarının okula ulaşım değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için uygulanan Kruskal Wallis-H analizi sonuçları Tablo 37’de verilmiştir. Sonuçlar incelendiğinde; öğrencilerin devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşlerinde tüm alt boyutlarda okula ulaşım değişkeni açısından anlamlı bir farklılık saptanmamıştır [$p > .05$].

Tablo 37. Devamsızlık Nedenleri Alt Boyutlarının Okula Ulaşım Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Sonuçları

Boyutlar	Okula ulaşım	N	$\bar{X}$	SS	Xsıra	X ²	SD	p
Sağlık Problemi Kaynaklı	Toplu taşıma	73	2,53	0,93	408,57	2,907	4	0,574
	Servis	265	2,72	0,91	447,51			

	Özel araç	59	2,57	0,93	404,31			
	diğer	466	2,65	0,88	430,94			
	Total	864						
	Toplu taşıma Servis	73	1,33	0,47	433,86			
Çevre Kaynaklı	Özel araç	59	1,23	0,46	372,00	5,779	4	0,216
	diğer	466	1,41	0,64	441,42			
	Total	862						
	Toplu taşıma Servis	73	1,33	0,45	467,95			
Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı	Özel araç	59	1,15	0,22	381,03	6,576	4	0,160
	diğer	466	1,28	0,45	426,41			
	Total	864						
	Toplu taşıma Servis	73	1,27	0,29	430,27			
Öğrenci Kaynaklı	Özel araç	59	1,19	0,21	380,98	4,734	4	0,316
	diğer	466	1,25	0,29	428,20			
	Total	864						
	Toplu taşıma Servis	73	1,18	0,29	429,38			
Aile Kaynaklı	Özel araç	59	1,19	0,27	436,55	7,407	4	0,116
	diğer	466	1,20	0,37	416,52			
	Total	864						
	Toplu taşıma Servis	73	1,19	0,39	448,01			
Öğretmen Kaynaklı	Özel araç	59	1,07	0,14	379,56	4,788	4	0,310
	diğer	466	1,18	0,39	434,62			
	Total	864						
	Toplu taşıma Servis	73	1,18	0,29	436,01			
Arkadaş Çevresi Kaynaklı	Özel araç	59	1,16	0,27	413,03	8,493	4	0,075
	diğer	466	1,20	0,35	416,84			
	Total	864						

4.4.16. Devamsızlık nedenlerinin sosyal-kültürel-sportif etkinlik değişkeni açısından değerlendirilmesi

Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin Devamsızlık Nedenleri Formu puanlarının sosyal-kültürel-sportif etkinlik değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için uygulanan Kruskal Wallis-H analizi sonuçları Tablo 38’de verilmiştir. Sonuçlar incelendiğinde; öğrencilerin devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşlerinde sağlık problemi kaynaklı alt boyutunda sosyal-kültürel-sportif etkinlik değişkeni açısından anlamlı bir farklılık saptanmıştır [$p<.05$]. Bu farklılık hiçbir etkinliğe katılmayan öğrenciler lehinedir. Diğer alt boyutlarda ise sosyal-kültürel-sportif etkinlik değişkeni açısından anlamlı bir farklılık görülmemiştir [$p>.05$].

Tablo 38. Devamsızlık Nedenleri Alt Boyutlarının Sosyal-kültürel-sportif Etkinlik Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Sonuçları

Boyutlar	Sosyal – kültürel-sportif etkinlik	N	$\bar{X}$	SS	Xsıra	X ²	SD	p
Sağlık Problemi Kaynaklı	katıldığı etkinlik yok	553	2,69	0,88	436,86			
	1 etkinlik	264	2,67	0,88	435,19			
	2 etkinlik	39	2,31	1,03	323,27	8,033	3	0,045
	3 ve daha fazla etkinlik	5	2,50	1,06	402,40			
	Total	861						
Çevre Kaynaklı	katıldığı etkinlik yok	551	1,38	0,59	433,90			
	1 etkinlik	264	1,37	0,58	427,10			
	2 etkinlik	39	1,26	0,48	384,46	2,363	3	0,501
	3 ve daha fazla etkinlik	5	1,73	1,12	508,10			
	Total	859						
Okul ve Okul	katıldığı etkinlik yok	553	1,31	0,48	439,58	4,500	3	0,212

3 ve daha fazla etkinlik	5	1,27	0,35	494,90
Total	861			

4.4.17. Devamsızlık nedenlerinin ailede çalışan sayısı değişkeni açısından değerlendirilmesi

Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin Devamsızlık Nedenleri Formu puanlarının ailede çalışan sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için uygulanan Kruskal Wallis-H analizi sonuçları Tablo 39’da verilmiştir. Sonuçlar incelendiğinde; öğrencilerin devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşlerinde arkadaş çevresi kaynaklı ve öğrenci kaynaklı alt boyutlarda ailede çalışan sayısı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık saptanmıştır [$p < .05$]. Öğrenci kaynaklı alt boyutta ailede çalışan sayısı 2 kişi olanlar lehine, arkadaş çevresi kaynaklı alt boyutta ise ailede çalışan sayısı 3 kişi olanlar lehine anlamlı farklılık saptanmıştır. Diğer alt boyutlarda ise ailede çalışan sayısı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık görülmemiştir [$p > .05$].

Tablo 39. Devamsızlık Nedenleri Alt Boyutlarının Ailede Çalışan Sayısı Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Sonuçları

Boyutlar	Ailedeki Çalışan Sayısı	N	$\bar{X}$	SS	Xsıra	X ²	SD	p
	0	22	2,77	1,09	461,57			
	1	559	2,66	0,88	432,98			
	2	232	2,65	0,91	429,56			
Sağlık Problemi Kaynaklı	3	39	2,64	0,87	431,00	1,396	5	0,925
	4	10	2,60	1,20	394,80			
	5 ve üzeri	1	2,00		211,00			
	Total	863						
	0	22	1,26	0,67	323,57			
	1	558	1,36	0,58	427,98			
Çevre Kaynaklı	2	231	1,42	0,62	450,78	7,615	5	0,179
	3	39	1,29	0,40	428,28			
	4	10	1,30	0,46	409,75			

	5 ve üzeri	1	1,00		230,00			
	Total	861						
	0	22	1,28	0,65	397,14			
	1	559	1,28	0,47	420,70			
Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı	2	232	1,32	0,45	458,73			
	3	39	1,37	0,59	463,92	6,441	5	0,266
	4	10	1,19	0,25	422,50			
	5 ve üzeri	1	1,00		163,00			
	Total	863						
	0	22	1,17	0,37	274,11			
	1	559	1,26	0,32	433,58			
	2	232	1,29	0,32	445,53			
Öğrenci Kaynaklı	3	39	1,24	0,24	429,60	11,666	5	0,040
	4	10	1,22	0,22	418,60			
	5 ve üzeri	1	1,00		109,00			
	Total	863						
		0	22	1,13	0,25	372,64		
	1	559	1,21	0,36	436,86			
	2	232	1,19	0,32	423,46			
Aile Kaynaklı	3	39	1,29	0,51	453,76	3,218	5	0,666
	4	10	1,18	0,27	423,50			
	5 ve üzeri	1	1,00		240,50			
	Total	863						
		0	22	1,14	0,41	383,30		
	1	559	1,16	0,39	420,92			
	2	232	1,19	0,38	452,01			
Öğretmen Kaynaklı	3	39	1,25	0,40	509,62	10,811	5	0,055
	4	10	1,09	0,15	406,30			
	5 ve üzeri	1	1,00		285,50			
	Total	863						
		0	22	1,05	0,18	285,89		
	1	559	1,21	0,37	423,84			
	2	232	1,24	0,33	459,61			
Arkadaş Çevresi Kaynaklı	3	39	1,21	0,27	482,44	16,097	5	0,007
	4	10	1,13	0,22	392,20			
	5 ve üzeri	1	1,00		231,50			
	Total	863						

5. TARTIŞMA

Devamsızlık yapmanın öğrenciler üzerindeki en büyük etkisi, öğrenme sürecini sekteye uğratmasıdır. Belirli bir oranda derse devam etmeyen öğrenci, kaçırdığı derslerdeki eksikliklerini tamamlamakta zorlanmakta, bu da sonraki konuları öğrenmeyi zorlaştırmaktadır. Mesleki ve teknik ortaöğretim okulları açısından bu durum daha da fazla sorun teşkil etmektedir. Teorik dersleri kaçıran öğrencilerin uygulamaya yönelik derslerde başarı sağlaması pek mümkün gözükmemektedir. Bu da zaten devamsızlık sorunu yaşayan öğrencilerin daha da fazla sorun yaşamasına neden olmaktadır.

Öğrenci devamsızlığı okul çapında yüksek bir orana ulaşmış ise, bunun etkilerinin tüm okula yansması kaçınılmazdır. Okulun öğrencilerinin ders saatlerinde sürekli olarak okul dışında görülmeleri okulun adının zarar görmesine, toplumda iç disiplini zayıf bir okul izlenimi doğmasına ve doğal olarak okulun toplumdaki saygınlığının zedelenmesine sebep olacaktır. Öğrenci devamsızlığının yüksek oranda seyrettiği bir mesleki ve teknik ortaöğretim okulunda, güçlü bir okul-sektör işbirliğinden bahsedilemeyeceği gibi, okuldan mezun olan öğrencilerin tam donanımlı bireyler olarak meslek hayatına atılabileceğini ve iş hayatında kendilerinden beklenen performansı tam olarak gösterebileceğini düşünmek de çok anlamlı olmayacaktır. Ayrıca yüksek oranda devamsızlık sorunu ile uğraşılan bir mesleki ve teknik ortaöğretim okulunda, 4 yıllık eğitim süreci sonunda girilen üniversite giriş sınavlarında da istenilen başarının elde edilemeyeceği aşikârdır.

Koç topluluğu ve MEB işbirliğinde 2007 yılında başlatılan “Mesleki–Teknik Eğitimi Özendirme Programı” kapsamında, mesleki ve teknik eğitime destek olmak amacıyla, imkânları sınırlı başarılı ortaokul öğrencilerin bilişim, hizmet ve sanayi sektörüne işgücü yetiştiren mesleki ve teknik ortaöğretim okullarına girmelerinin desteklenmesi, bu öğrencilere beceri eğitimi ve staj imkânı sağlayarak, öğrencilerin bilgi ve becerilerinin artırılması ve ülke ekonomisinin ihtiyacı olan vasıflı teknik elemanların yetiştirilmesi amacıyla ‘Meslek Lisesi Memleket Meselesi Projesi’ başlatılmıştı.

Proje ile mesleki ve teknik eğitimin öneminin toplum tarafından anlaşılmasının sağlanması, mesleki-teknik eğitim konusunda devletle iş dünyası arasındaki işbirliğinin güçlendirilmesi ve nitelikli işgücünün yetiştirilmesine katkıda bulunularak gençlerin mesleki ve teknik eğitime yönelim konusunda özendirilmeleri amaçlanmıştır. 7 yıl boyunca devam ettirilen ve 2014 yılında tamamlanan proje ile 81 ilde, 250 okulda, 8 binin üzerinde mesleki ve teknik ortaöğretim okulu öğrencisine staj desteği ve burs sağlanmış, ayrıca bu öğrencilere mezuniyet sonrasında istihdam önceliği sağlanarak istihdama ve mesleki ve teknik eğitime destek olunmaya çalışılmıştır (URL-6, 2018).

Kapsamları bu kadar geniş olmamakla ve bu oranda ses getirmemekle birlikte; uluslararası kuruluşların da desteği alınarak MEB tarafından 2011-2017 yılları arasında mesleki eğitimin kalitesinin ve mesleki eğitime katılımın artırılmasına yönelik olarak; Özellikle Kız Çocuklarının Okullulaşma Oranlarının Artırılması Projesi-1 (KEP-1 / 2011-2013), Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Kalitesinin Geliştirilmesi Projesi-1 (METEK-1 / 2012-2014) ve Özellikle Kız Çocuklarının Okula Devam Oranlarının Artırılması Projesinin (KEP-II / 2015-2017) yürütüldüğü (URL-7, 2018), ulusal alanda ise 2004-2015 yılları arasında Mesleki Becerilerin Geliştirilmesi Projesi (MESGEP / 2011-2013), Uzmanlaşmış Meslek Edindirme Merkezleri Projesi (UMEM / 2010-2015), Raylı Sistemler Teknolojisi Bölümü Projesi 2004-2014, İstihdam İçin Mesleki Eğitim Projesi (İMEP / 2009-2012) ve Mesleki ve Teknik Öğretim Okul-Kurumlarında İş Güvenliği Projesinin yürütüldüğü (2009-2013) görülmektedir (URL-8, 2018).

Bugüne bakıldığında ise, MTEGM’nin 5 proje ve 94 protokol ile okul-sektör işbirliğini arttırmaya gayret ettiği, mesleki ve teknik eğitimin niteliğini arttırarak ulusal ve uluslararası alanda ihtiyaç duyulan işgücünü yetiştirmek için çalıştığı görülmektedir.

Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu (TESK) Genel Başkanı Bendevi PALANDÖKEN’in de ifade ettiği gibi, ekonominin güçlenmesi ve özellikle genç işsizliğin azaltılması açısından mesleki ve teknik eğitimin önemi çok büyüktür. Mesleki ve teknik eğitim istihdama büyük katkı sağlamakta, sektörün ihtiyaç duyduğu nitelikli eleman ihtiyacının karşılanması ancak bu yolla mümkün olabilmektedir (URL-9, 2018).

Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarındaki öğrencilerin eğitimi ve öğretimi sürecindeki çabaların ve verilen emeğin karşılık bulması ve sektör tarafından arzulan nitelikteki iç gücünün yetiştirilebilmesi için eğitim öğretim süresince öğrencilerin okulda bulunmalarının ve derslere devam etmelerinin sağlanması gerekmektedir.

Araştırma kapsamında devamsızlık konusu ile ilgili hem ulusal hem de uluslararası alan yazında yer alan makaleler, araştırma raporları ve tezler incelenmiştir. İncelenen çalışmalarda; devamsızlığın okul ve öğretmen kaynaklı nedenler, akademik başarı, okul terki, ailevi nedenler, bireysel nedenler, sağlık, çevresel ve ekonomik nedenler gibi pek çok konu ile ilişkili olduğunu ifade edilmekte ve öğrenci devamsızlığına neden olduğu belirtilen bu faktörlerin etkilerinin azaltılması için önerilerde bulunduğu görülmektedir.

Yıldız (2011), Yıldız ve Şanlı Kula (2011), Yıldız ve Şanlı Kula (2012), Öztekin (2013), Hoşgörür ve Polat (2015) ve Brundage, Castillo ve Batsche (2017) tarafından yapılan çalışmalarda öğrenci devamsızlığının sebepleri arasında sağlık sorununun önemli bir yere sahip olduğu görülmüştür. Araştırmada bu sonucu destekleyen bulgulara ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda; sağlık problemleri kaynaklı alt boyut haricindeki diğer alt boyutlarda elde edilen ortalama değerlerin birbirine yakın olduğu görülmüştür. Araştırmada sağlık problemleri en yüksek ortalamaya sahip boyut olarak ortaya çıkmıştır.

Çevre kaynaklı nedenlerin öğrenci devamsızlığını arttırdığı konusunda Kadı (2000), Altinkurt (2008), Yıldız (2011), Liberman ve Cahill (2012), Sakınç (2013), Black, Seder ve Kekahio (2014), Ereş (2014), Köse (2014), Hoşgörür ve Polat (2015) ve Öner (2017) tarafından yapılan çalışmalarda bulgulara ulaşıldığı görülmüştür. Araştırmada ise bu konudaki en yüksek ortalama ‘Hava güzel olduğunda devamsızlık yaparım’ maddesine aittir. Ayrıca çevre kaynaklı alt boyut incelemesinde yurtt/pansiyonda kalan öğrencilerin devamsızlık yapmalarına da çevresel nedenlerin etki ettiği görülmüştür. Gömleksiz ve Özdaş (2013) tarafından yapılan çalışmada, olumsuz iklim koşullarının öğrenci devamsızlığına sebep olduğu belirtilmiştir. Gökyer (2012) ise öğrencilerin devamsızlığının aile faktörünün yanında en az çevreden kaynaklandığını belirtmiştir. Devamsızlık nedenleri konusunda elde edilen bulgularda

en düşük oranın çevre kaynaklı alt boyutta ortaya çıkması, Gökyer (2012) tarafından yapılan araştırma sonucunu destekler niteliktedir.

Ailevi ve buna bağlı olarak ekonomik nedenlerin öğrencilerin devamsızlık yapmalarına sebep olduğu konusunda Kadı (2000), Pehlivan (2006), Altinkurt (2008), Özbaş (2010), Blazer (2011), Yıldız (2011), Liberman ve Cahill (2012), Gömleksiz ve Özdaş (2013), Sakınç (2013), Black, Seder ve Kekahio (2014) ve Köse (2014) tarafından yapılan araştırmalarda bulgulara ulaşılmıştır. Hoşgörür ve Polat (2015), Grant (2016), Whitney ve Liu (2016) ve Tash (2018) devamsızlık nedenleri arasında aile kaynaklı nedenlerin önemli bir yer tuttuğunu ifade ederken, Gökyer (2012), Öztekin (2013) ve Ereş (2014) tarafından yapılan çalışmalarda öğrencilerin en az aile kaynaklı nedenlerden ötürü devamsızlık yaptıkları belirtilmiştir. Ailevi ve buna bağlı olarak ekonomik nedenler konusunda elde edilen bulgular, Gökyer (2012), Öztekin (2013) ve Ereş (2014) tarafından yapılan araştırmaların sonuçları dışında önceki araştırmaların sonuçlarını destekleyici niteliktedir.

Mervilde (1981), Kadı (2000), Pehlivan (2006), Altinkurt (2008), Özbaş (2010), Yıldız (2011) Ereş (2014), Köse (2014) Hoşgörür ve Polat (2015) ve Önder (2017) tarafından yapılan araştırmalarda öğrenci kaynaklı (bireysel) nedenlerin devamsızlık konusunda etken olduğu belirtilmiştir. Araştırmada öğrenci kaynaklı devamsızlık nedenleri incelendiğinde, en yüksek ortalamanın ‘Hiç bir sebep yokken devamsızlık yaparım’ maddesinde ortaya çıktığı görülmüştür. TEDMEM 2016 Eğitim Değerlendirme Raporu’nda ve MEB tarafından 2016 yılında yayımlanan Ortaöğretim İzleme ve Değerlendirme Raporu’nda da öğrencilerin çok büyük oranının her hangi bir sebep olmaksızın devamsızlık yaptıklarına dair bulgular mevcuttur.

Okula gelme konusunda isteksizlik duyan, geleceğe yönelik bir hedef taşımayan öğrencilerin devamsızlık yapmaya meyilli olması çok da olağan dışı durmamaktadır. Bu konuda il-ilçe ve okul yönetimlerince yapılması gerektiği düşünülen çalışmalara sonuç bölümünde yer verilmiştir.

Araştırmada öğrencilerin devamsızlık nedenlerine ilişkin olarak, sağlık problemi kaynaklı, öğrenci kaynaklı, aile kaynaklı, öğretmen kaynaklı, okul ve okul yöneticileri kaynaklı, arkadaş çevresi kaynaklı ve çevresel faktör kaynaklı nedenler alt

boyutlarında erkek öğrenciler lehine anlamlı farklılık görülmüştür. Adıgüzel ve Karadağ (2013) ve Öztekin (2013) tarafından yapılan araştırmalarda elde edilen bulgular da bu konuda benzerlik göstermektedir.

Mervilde (1981), Kadı (2000), Pehlivan (2006), Jacobs ve Kritsonis (2007), Altinkurt (2008), Özbaş (2010), Yıldız (2011), Gökyer (2012), Frank, Flannery ve Kato (2012), Spradlin, Cierniak, Shi ve Chen (2012), ERG (2013), Sakınç (2013), Black, Seder ve Kekahio (2014), Ereş (2014), Köse (2014), Olson (2014), TEDMEM (2015), Gül, Kıran ve Nasirsi (2016), Chen ve Rice (2017) ve Rafa (2017) tarafından yapılan araştırmalarda, öğretmenlerin ve okul yönetiminin öğrenci devamsızlığının ortaya çıkışında önemli derecede etkili olduğu görülmüştür. Araştırma sonucunda da öğrencilerin okulda boş zamanlarını geçirebilecekleri yerler olmaması ve derslerin erken saatte başlaması nedeniyle, ayrıca sevmedikleri / anlamadıkları derslerde ve dersler ilgilerini çekmediği / sıkıcı geldiği için devamsızlık yaptıkları görülmüştür. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular önceki araştırma sonuçlarını destekleyici niteliktedir.

Çiçek Sağlam ve Dönmez (2016) tarafından yapılan araştırmada, eğitim sisteminden kaynaklanan devamsızlık sebepleri ön plana çıkarılmış ve öğrencilerin devamsızlık yapmalarının ana nedeni olarak, mevzuatla öğrencilere verilen devamsızlık gün süresi ve mesleki okulların müfredatlarının bu okullarda öğrenim gören öğrencilerin seviyesinin üzerinde olması gösterilmiştir. Pehlivan (2006) ise ortaöğretimde her ders yılı sonunda devamsız öğrencilere yönelik af çıkarılmasının başarısızlığı ödüllendirdiğini belirtmiştir. Sakınç (2013) tarafından yapılan araştırmada da mevzuattan kaynaklanan nedenlerin öğrenci devamsızlığını arttırdığı belirtilmiştir.

Kadı (2000) ve Köse (2014)'nin yaptıkları tez çalışmalarında yasal mevzuatta devamsızlıkla ilgili var olan idari ve mali tedbirlerin uygulanmasının önemi üzerinde durulmuştur. Her iki tez çalışması da ilköğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencileri kapsadığından idari ve mali yaptırım konusunda yapılan önerilerde herhangi bir sorun bulunmamaktadır, çünkü ilköğretime devam etmeyen öğrencilerle ilgili 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nda idari ve mali yaptırımlar bulunmaktadır.

Genelde tüm ortaöğretim kurumları, özelde mesleki ve teknik ortaöğretim okulları için için bu kısmı tam bir çıkmaz durumundadır. İlgili yasal mevzuatta ortaöğretimin zorunlu olduğu belirtilmektedir. Ortaöğretim Kurumları yönetmeliğinde ise devam-devamsızlıkla ilgili olarak okula devamın zorunlu olduğu ve öğrencilerin okula devam etmesini sağlama yükümlülüğünün öğrenci velilerinde bulunduğu belirtilmektedir. Maddede Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 26. maddesi doğrultusunda okul yönetimlerinin, il/ilçe millî eğitim müdürlerinin ve ilçelerde kaymakam, illerde ise valilerin öğrencilerin okula kayıt olması ve devam etmeleri ile ilgili gerekli tedbirleri almaları gerektiği belirtilmektedir. Ancak, yalnız başına bu hüküm uygulamaya esas bir anlam ifade etmemektedir. Mevzuatta ortaöğretime devam etmeyen öğrencilere ve velilerine idari ve mali açıdan yaptırım uygulanması konusunda hüküm bulunmamaktadır.

Çalışmada da bahsedildiği üzere, MTEGM tarafından illere gönderilen yazıda tüm çabalara rağmen okula devam ettirilemeyen öğrenciler ve bu öğrencilerin velileri hakkında ilgili mevzuat doğrultusunda yasal işlem yapılması gerektiği belirtilmektedir.

Hem ilgili yönetmelik, hem de MTEGM tarafından illere gönderilen yazıda belirtilen mesleki ve teknik ortaöğretim okulu öğrencilerinin okula devamının sağlanamaması durumunda uygulanacak olan yasal yaptırımların neler olduğunu bulmak için yapılan araştırma sonuçsuz kalmış, bahsedilen yasal yaptırımları açıklayan bir mevzuat bulunamamıştır.

Yasal mevzuattaki bu boşluğa ek olarak, çoğu eğitim öğretim yılı bitiminde MEB tarafından devamsızlık süresini aşan lise son sınıf öğrencilerinden derslerinde başarılı olanlara yönelik af çıkartılması ve bu öğrencilerin devamsızlıklarının yok sayılarak diğer öğrenciler gibi mezun edilmeleri de farklı bir sorunu ortaya çıkarmaktadır. MEB tarafından yapılan bu uygulama bir grup öğrencinin lehine alınmış bir karar olmakla birlikte, hem okula düzenli devam eden öğrencilerin bu olumlu davranışları sonucunda haksızlığa uğramış hissetmelerine neden olmakta, hem de okul yönetiminin bir sonraki eğitim öğretim yılında yapacağı devamsızlığı önleme çalışmalarını sekteye uğratma riskini içinde barındırmaktadır. Bu konuda genel geçer bir uygulamaya geçilmesi, son

sınıf öğrencilerinin devamsızlıklarını önlemeye yönelik tedbirlerin alınabilmesi bakımından önem taşımaktadır.

MEB 2017 Yılı İdare Faaliyet Raporu'nda, Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinde belirtilen özürlü ve özürsüz 30 günlük devamsızlık hakkının tamamının kullanılmasının 20 gün ve üzeri devamsızlık oranının artmasına neden olduğu belirtilmiştir. Uluslararası alan yazında herhangi bir sebeple okul günlerinin yüzde 10 veya daha fazlasında okula gelmeme durumu kronik devamsızlık olarak adlandırılmaktadır. Ulusal alan yazında ve mevzuatta bu kavram pek kullanılmamakla birlikte, MEB tarafından hazırlanan raporlarda risk kriterinin 20 gün olarak alınması, ülkemizde bir eğitim öğretim yılının 180 iş günü olduğu hesaba katıldığında, idarenin de aynı fikirde olduğunu göstermektedir. MEB tarafından hazırlanan rapora, yönetmelikle belirlenen devamsızlık üst limitinin sorun teşkil ettiğinin yansımaları, MEB'in ortaöğretim kurumu öğrencileri devamsızlık üst limitlerini yeniden değerlendirmesi gerektiği sonucunu doğurmaktadır.

Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin büyük çoğunluğunun bu okullara kendi istek ve planlamaları ile gelmemeleri, yapılan merkezi sınavlardan düşük puan almaları ya da mahalli yerleştirmede akademik lise olarak tabir edilen Anadolu liseleri, fen liseleri ve sosyal bilimler liselerine yerleşememeleri sebebiyle bu okullara gelmek zorunda kalmaları, 4 yıllık öğrenim sürecine kendilerini yeterince verememelerine neden olmaktadır. Okula zaten isteksiz kaydolan, üstelik akademik dersleri başarmakta zorlanan bu öğrenciler 9. sınıfta diğer tüm ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilerle aynı derslerden sorumlu tutulmaktadır. Yukarıda bahsedilen sebeplerle öğrencilerin büyük çoğunluğu okula adapte olmakta zaten sorun yaşamakta iken, 9. sınıf derslerinin öğrencilerin hazır bulunurluk seviyelerine göre zorluğu, ders programında, zor tabir edilen sayısal derslerin aynı gün art arda gelmesi, bu dersleri başarmada zaten zorluk yaşayan öğrencilerin daha da fazla zorlanmasına, bunun sonucunda da devamsızlık yapmaya yönelmelerine yol açmaktadır.

Görülen sorun ve eksikliklere rağmen; hem MEB'in mesleki ve teknik eğitimin niteliğinin artırma, mesleki ve teknik eğitime katılım ve devamı artırma çabaları, hem

de sektörün mesleki ve teknik eğitimin çıktılarının niteliği konusundaki beklentisi birlikte değerlendirildiğinde; okul ve öğretmen kaynaklı nedenler, akademik başarı, okul terki, ailevi nedenler, bireysel nedenler, sistem kaynaklı nedenler, sağlık, çevresel, sosyal ve ekonomik nedenler gibi pek çok konu ile ilişkisi bulunan mesleki ve teknik ortaöğretim okullarındaki öğrenci devamsızlığının öncelikle engellenmesi, engellenemeyen kısmının ise asgari düzeye çekilmesi ve bu sayede öğrencilerin kendilerine sunulan eğitim-öğretim hizmetinden en üst düzeyde yararlanabilmesinin, mesleki ve teknik eğitim öğretim sürecinin sonunda beklenen çıktıların elde edilebilmesi açısından hayati öneme sahip olduğu görülmektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuç ve Uygulayıcılar İçin Öneriler

Devamsızlık nedenlerine ilişkin genel bulgular incelendiğinde sağlık problemi kaynaklı alt boyut haricindeki diğer alt boyutların ortalama değerlerinin birbirine yakın olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin sağlık problemi kaynaklı devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşleri incelendiğinde de ‘Hasta olduğum zamanlarda devamsızlık yaparım.’ maddesinin sağlık problemi kaynaklı devamsızlık nedenleri arasında en yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Bu durum okullarda öğrenci sağlığı ile ilgili alınan tedbirlerin gözden geçirilmesinin gerekli olduğunu ortaya koymaktadır.

Temel eğitim okullarında olduğu gibi mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında da periyodik aralıklarla sağlık taramalarının yapılması, öğrencilere kişisel sağlık ve öz bakım konularında verilen eğitimlerin artırılması, sağlık kuruluşlarından yetkililerin okullara davet edilerek öğrencilere madde bağımlılığı ve zararlı alışkanlıklar konularında seminerlerin verilmesi, okul ve çevresinin koşullarının sağlıklı yaşam bakımından gözden geçirilmesi ve eksikliklerin giderilmesi konusunda çalışmaların yürütülmesi faydalı olacaktır. Özellikle yatılı olan mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında, yakın zamana kadar özellikle eski Anadolu öğretmen liselerinde uygulanan okulda kadrolu doktor ve/veya hemşire bulundurulması politikasının uygulanmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Öğrenci kaynaklı devamsızlık nedenleri incelendiğinde, en yüksek ortalamanın ‘Hiç bir sebep yokken devamsızlık yaparım’ maddesinde ortaya çıktığı görülmüştür. Bu durumun, alan yazın incelemesinde görülen ‘öğrencinin kendisini okula ait hissetmemesi, okuldaki öğrenim süresince kendisine bir gelecek hedefi belirleyememesi’ ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Okula isteksiz ve hedefsiz gelen öğrencinin devamsızlık yapmak için özel bir sebep aramaya ihtiyacı bulunmamaktadır. Bu sebeple; her ne kadar okula giriş koşullarını değiştirmek ve iyileştirmek okul idaresinin elinde olmasa da, sonuç olarak bir şekilde bu okulda öğrenime başlamış olan

öğrencilerde okula aidiyet hissi oluşturmak ve onlara bir gelecek hedefi çizmek okul idaresinin en önemli sorumluluğudur. Bunu gerçekleştirmek için, devamsızlık yapan ve devamsızlık risk grubunda bulunan öğrencilere rehberlik hizmetlerinin hem okul rehber öğretmenleri hem de rehberlik araştırma merkezleri tarafından etkili bir biçimde sunulmasının sağlanması büyük önem taşımaktadır. Ayrıca okullarda her sınıf seviyesinden devamsızlığı en az olan öğrencinin belirlenerek bu öğrencilerin dönem sonlarında ödüllendirilmesi, konunun sınıf rehber öğretmenleri tarafından eğitim-öğretim yılının başında öğrencilere duyurulması ve belirli aralıklarla hatırlatma yapılması da öğrencileri devamsızlık yapmamaya teşvik edebilecek adımlar arasında sayılmaktadır.

Ayrıca, aidiyet eksikliği ve hedefsizlik sebebiyle devamsızlık yapan, ya da bu risk grubunda bulunan öğrencilerin belirlenmesi, sportif ve kültürel faaliyetlerle katılımda özellikle bu öğrencilerin seçilmesi ve bu yolla öğrencilerin aidiyet ve sorumluluk duygularının arttırılmaya çalışılması; akademik olarak kendi varlıklarını okul içerisinde hissettirmekte zorlanan öğrencilerin okul içi faaliyetlerle kendilerini okula ait hissetmelerini sağlayacak ve devamsızlıklarının azaltılmasına katkıda bulunacaktır.

Bunların yanında, ticaret ve sanayi odaları, esnaf odaları, KUZKA benzeri bölgesel kalkınma ajansları, İŞKUR, KOSGEB vb. kurumlarla iş birliği içinde öğrencilere öğrenim gördükleri alanlarda neler yapabilecekleri ve sosyal ve ekonomik anlamda daha iyi bir gelecek kurmak için neler yapmaları gerektiği ile ilgili bilgilendirmeler yapılmalı, düzenlenen kariyer günleri vb. etkinliklerin sayısı arttırılmalıdır.

Aile kaynaklı devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşler incelendiğinde, en yüksek ortalamanın ‘Evde yardımcı olmam gereken işler olduğu için devamsızlık yaparım’ maddesine olduğu görülmüştür. Her ne kadar en düşük ortalama ‘Maddi sıkıntılar yüzünden çalışmak zorunda olduğum için devamsızlık yaparım’ maddesinde ise de bu durumun ailelerin çoğunluğunun ekonomik olarak refah içinde olmasından değil, çocuklarının okuyarak iyi bir gelecek elde etmesi için anne-babanın ekonomik koşullarının zorluğuna kendilerinin katlanmasından ortaya çıktığı düşünülmektedir. Ekonomik zorluklar nedeniyle babanın yanında annenin de çalışmak zorunda kalması, ev işlerinde öğrenciye daha fazla görev düşmesine sebep olmaktadır.

Öğretmen kaynaklı devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşleri incelendiğinde, öğrencilerin öğretmenlerden korkma ya da ilgi bekleme gibi sorunlarının olmadığı, ancak sevmedikleri / anlamadıkları derslerde ve dersler ilgilerini çekmediği / sıkıcı geldiği için devamsızlık yaptıkları görülmüştür.

9. sınıf derslerinin diğer okul türleri ile aynı olması; akademik derslerde zaten zorluk yaşayan mesleki ve teknik ortaöğretim okulu öğrencilerinin, okulun daha başlangıç aylarında havlu atmalarına, derslerden koparak devamsızlık yapmaya başlamalarına sebep olabilmektedir. Ayrıca 9. sınıf derslerinin ortak oluşu, alana geçişin 10. sınıfta uygulanmasına da sebep olmaktadır. Öğrenciler 9. sınıfta alana geçerek hem daha başarılı olabilecekleri bir eğitim öğretim sürecine girebilecek, hem de okula başladıkları ilk yıl mesleki eğitim almaya başlayabilecekken, 9. sınıf derslerinin diğer tüm liselerle ortak olması sebebiyle bu sürece 10. sınıfta başlayabilmektedirler.

Hem mesleki eğitim verilmesi açısından yaşanan bir yıllık kayıp, hem de yukarıda bahsedilen diğer nedenlerle mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında 9. sınıfta uygulanan ders programları bu okul türüne göre özelleştirilmeli ve alan eğitimine 9. sınıftan itibaren başlanacak şekilde yeniden düzenlenmelidir.

Öğrencilerin okul ve okul yöneticisi kaynaklı devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşleri incelendiğinde, en yüksek ortalamanın ‘Okulda boş zamanlarımızı geçirebileceğimiz yerler olmadığı için devamsızlık yaparım’ ve ‘Dersler erken saatte başladığından uyanamadığım zamanlarda devamsızlık yaparım’ maddelerine ait olduğu görülmüştür. Öğrencilerin arkadaş çevresi kaynaklı devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşlerine bakıldığında ise, en yüksek ortalamanın ‘Arkadaşlarımla vakit geçirip eğlenmek için devamsızlık yaparım’ maddesine ait olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin okula devamının sağlanmasında okullardaki sosyal ve kültürel faaliyetlerin etkili olduğu, bu tür faaliyetlerin öğrencilerin okula aidiyet duygusunu arttırdığı bilinmekle birlikte, okulların fiziki imkânlarının kısıtlılığı ve ekonomik sorunlar bu konuda okul idarelerince yapılabilecekleri kısıtlamaktadır.

Araştırmada, öğrencilerin devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşlerinde sağlık problemi kaynaklı alt boyutta sosyal-kültürel-sportif etkinlik değişkeni açısından hiçbir etkinliğe katılmayan öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır.

Okul bahçesinin küçüklüğü, spor ve etkinlik salonlarının olmaması, vb. sorunların doğrudan okul yönetiminin çözebileceği sorunlar olmadığı, bu sorunlarının çözümünün il/ilçe milli eğitim müdürlükleri ve MEB tarafından çözüme kavuşturulabileceği aşikârdır. Ancak gene de okul yönetimi, sektör ve okul paydaşları ile etkili bir iletişim kurabilir ise okul içinde ve dışında öğrencilerinin katılabileceği sosyal kültürel faaliyetlerin sayısını arttırabilecek ve imkânlar dâhilinde öğrencilerin okullarda keyifli vakit geçirebilecekleri zekâ oyunları sınıfları, müzik odaları, ekinlik atölyeleri vb. oluşturulmasını sağlayabilecektir.

Öğrencilerin çevresel faktör kaynaklı devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşleri incelendiğinde, en yüksek ortalamanın ‘Hava güzel olduğunda devamsızlık yaparım’ maddesine ait olduğu görülmektedir. Bu durum da yukarıda bahsedilen okula aidiyet eksikliği, geleceğe yönelik bir hedefin olmaması ve okulun sosyal-kültürel imkânlarının kısıtlılığı ile açıklanabilir ve bu sorunlara karşı alınacak etkili tedbirlerle öğrencilerin yapacakları devamsızlık engellenebilir.

Ayrıca öğrencilerin kafe, kıraathane, internet kafe vb. yerlere alınmaması ve okul ortamından uzaklaşarak kötü alışkanlıklar edinmesinin önüne geçilmesi için gerekli denetimlerin yetkili makamlarca yapılması amacıyla ilgili kurumlarla sürekli iş birliği içinde olunması da devamsızlığın önlenmesi açısından önem taşımaktadır.

Öğrencilerin devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşlerinde sağlık problemi kaynaklı, öğrenci kaynaklı, aile kaynaklı, öğretmen kaynaklı, okul ve okul yöneticileri kaynaklı, arkadaş çevresi kaynaklı ve çevresel faktör kaynaklı nedenler alt boyutlarında erkek öğrenciler lehine anlamlı farklılık görülmüştür. Ayrıca sınıf seviyesi ve ailede okula giden kişi sayısı arttıkça öğrencilerin devamsızlık yapma eğilimlerinin de arttığı anlaşılmaktadır.

Ailenin ekonomik durumunun devamsızlık yapma eğilimi ile ilişkisi incelendiğinde ise, ailenin geliri asgari ücret ve üzeri olan öğrencilerin devamsızlık yapma

eğilimlerinin arttığı görülmüştür. Okul dışı bir işte çalışan öğrencilerin devamsızlık yapma eğilimleri de diğerlerinden daha yüksektir.

Araştırmada sağlık problemi kaynaklı ve çevresel faktör kaynaklı alt boyutlarda sınıf tekrarı yapmamış öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Öğrenci kaynaklı, aile kaynaklı, öğretmen kaynaklı, okul ve okul yöneticileri kaynaklı ve arkadaş çevresi kaynaklı alt boyutlarda sınıf tekrarı yapma değişkenine göre ise anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Kardeşler dışında aynı evde yaşayan biri var mı sorusu açısından yapılan değerlendirmede sağlık problemi kaynaklı ve çevre kaynaklı alt boyutlarda bu soruya evet diyen öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılık gözlemlenmiştir. Evin daha fazla bireyle paylaşılması, öğrencinin yaşayacağı sağlık problemlerinin artması açısından önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır.

Devamsızlık nedenleri öğrencinin yaşadığı yer değişkeni açısından değerlendirildiğinde; çevre kaynaklı alt boyutta yurttan/pansiyonda kalan öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık görülmüştür. Yatılı olarak öğrenimine devam eden öğrencilerin hafta sonları evlerine gidiş ve okula dönüşleri sürecinde vasıta bulma sorunu sebebiyle devamsızlık yaptıkları anlaşılmaktadır.

Vasıta sorununu okul idaresince çözüme imkânı bulunmamakla birlikte, yatılı öğrencilerin evci izinlerine çıkışlarının veli teyitleriyle gerçekleştirilmesi, öğrencilerin pansiyondan ayrılış gün ve saatlerinin okul idaresi tarafından velilere mesajla bildirilmesi ve pazar günü akşamı ilk etüt saati başlangıcına kadar evci izninden dönüş yapmayan öğrencilerin tespit edilip velilerin aranması / velilere bilgilendirme mesajı gönderilmesinin öğrencilerin evci iznine gidiş sebebiyle yaptıkları devamsızlığı azaltmada etkili olabileceği düşünülmektedir.

Hem günlük devamsızlıklarda, hem de hafta sonu evci iznine gidiş ve izinden dönüşlerde MEB tarafından kurulacak 8383 bilgilendirme sistemi benzeri bir sistemle öğrenci devamsızlıklarının tüm velilere ücretsiz olarak kısa mesajla bildirilmesinin devamsızlığın azaltılması ve önlenmesinde ciddi oranda etkili olacağı düşünülmektedir.

Öğrencilerin devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşlerinde aile kaynaklı ve çevre kaynaklı nedenler alt boyutlarında babanın öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık saptanamazken, arkadaş çevresi kaynaklı alt boyutta babanın öğrenim durumu lise terk olan öğrenciler lehine, sağlık problemi kaynaklı, okul ve okul yöneticisi kaynaklı, öğrenci kaynaklı, öğretmen kaynaklı ve arkadaş çevresi kaynaklı alt boyutlarda ise babanın öğrenim durumu lisansüstü düzeyde olan öğrenciler lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Durum annenin öğrenim durumu değişkeni açısından değerlendirildiğinde ise, arkadaş çevresi kaynaklı nedenler alt boyutunda üniversite mezunu olanlar lehine anlamlı bir farklılık görülmüştür.

Bu sonuç genel kanının aksine bir tablo ortaya koymaktadır. Genelde anne - babanın eğitim seviyesi arttıkça öğrenci-veli-okul üçgeninde iletişimin artacağı, bunun doğal sonucu olarak da öğrencilerin devamsızlık konusunda yaşayacağı potansiyel sorunların azalacağı öngörülmektedir. Ancak araştırmada ortaya konulduğu üzere, anne-babanın eğitim seviyesinin yükselmesi, sorunun çözümüne kendi başına bir katkıda bulunamamaktadır.

Bu sebeple; devamsızlık sorununun yalnız okulun ve öğrencinin bir problemi olarak görülmemesi ve devamsızlık sorununun çözümünde eğitim seviyesine bakılmaksızın velilerin sürece dâhil edilmesi büyük önem taşımaktadır.

Devamsızlığı önlemek için okul yönetimlerince velilere yönelik olarak; devamsızlığın nedenleri ve olası sonuçları ile ilgili bilgilendirme seminerleri düzenlenmesi, öğrenciye ve sorunlarına yaklaşım konusunda anne-baba eğitimi verilmesi, öğrencinin öğrenim gördüğü alan / dalla ilgili olarak gelecekte çalışabileceği mesleklerle ilgili eğitim verilmesi vb. çalışmalar yürütülerek, anne-babanın devamsızlık sorununa yaklaşım konusunda daha bilinçli olmalarının sağlanması gerekmektedir. Ayrıca okul yönetiminin devamsızlık risk grubunda bulunan öğrencilerin aileleri ile ilişkisi sadece okulda düzenlenen veli toplantıları ile sınırlı kalmamalı, okul yöneticileri ve öğretmenler tarafından bu öğrencilerin ailelerine ziyaretler gerçekleştirilerek okul-öğrenci-veli ilişkisinin güçlenmesi sağlanmalıdır.

Ayrıca 2018 yılı Eylül ayında değişen ortaöğretim kurumları yönetmeliğinin 160. maddesi doğrultusunda, 5 günden fazla özürsüz devamsızlık yapan öğrencilerin tüm derslerden başarılı olsa bile takdir, teşekkür alamayacağı konusunda öğrencilerin ve velilerinin bilgilendirilmesi önem taşımaktadır.

Her iki öğrenim kademesinin de zorunlu olduğu dikkate alındığında, ilköğretim kurumlarında olduğu gibi, ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin de okula devamının sağlanamadığı durumlarda uygulanabilecek caydırıcı idari ve mali tedbirlerin ilgili mevzuata eklenmesinin, devamsızlığı engellemeye dönük tedbirleri uygulamada idarenin elini güçlendireceği düşünülmektedir. Ayrıca yönetmelikle öğrencilere tanınan özürlü ve özürsüz devamsızlık üst limitleri yeniden gözden geçirilmeli ve öğrencilere tanınan özürlü ve özürsüz devamsızlık gün sayısı düşürülmelidir.

6.2. Araştırmacılar İçin Öneriler

- Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarındaki öğrenci devamsızlığı sorununun neden ve gerekçelerinin daha iyi anlaşılması için birden fazla ili içine alan araştırmalar yapılabilir.

- Araştırma, nicel araştırma yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Nicel ve nitel araştırma yöntemleri birlikte kullanılarak öğrenci görüşlerine daha detaylı ulaşılabilir.

- Araştırmada mesleki ve teknik ortaöğretim okullarındaki öğrenci devamsızlığı sorunu öğrenci görüşlerine göre incelenmiştir. Bu konuda öğrenci – öğretmen – veli katılımlı araştırmalar yürütülebilir.

- Araştırmada mesleki ve teknik ortaöğretim okullarındaki öğrenci devamsızlığının nedenleri incelenmiştir. Diğer ortaöğretim okul türleri ile mesleki ve teknik ortaöğretim okulları arasında karma modelde desenlenmiş araştırmalar yapılarak devamsızlık nedenleri daha ayrıntılı incelenebilir.

- Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarındaki öğrenci devamsızlığı sorununa yaklaşımın ve çözüm üretme sürecinin etkililiğinin liderlik tiplerine göre değişip değişmediği araştırılabilir.

KAYNAKLAR

- Adıgüzel, A., & Karadağ, H. (2013). Ortaöğretim öğrencilerinin okula ilişkin tutumlarının devamsızlık ve okul başarıları arasındaki ilişki. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 49-66.
- Aime T., Richard, B., Wendy C. S. & McREL, K. (2014). Review of research on student nonenrollment and chronic absenteeism: A report for the Pacific Region. *The National Center for Education Evaluation and Regional Assistance (NCEE)*.
- Altinkurt, Y. (2008). Öğrenci devamsızlıklarının nedenleri ve devamsızlığın akademik başarıya olan etkisi. *Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 10, 123-145.
- Apaydın, Ç. & Gebizli, O. (2017). İlkokul yöneticilerinin parçalanmış aileye sahip öğrencilerle yaşadıkları sorunların incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 352-368.
- Arkonaç, S. (2001). *Sosyal psikoloji*. 2. baskı, İstanbul: Alfa yayınları.
- Ataman, A. (2001). "Sınıf içinde karşılaşılan davranış problemleri ve bunlara karşı geliştirilen önlemler". *Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar* (Ed. Leyla Küçükahmet). Ankara: Nobel Yayınları.
- Attendance Works, (2014). *How states can advance achievement by reducing chronic absence. The attendance imperative policy brief*.
- Attendance Works and the Healthy Schools Campaign, (2015). *Mapping the early attendance gap. Charting a course for school success*.
- Attendance Works and the Everyone Graduates Center, (2016). *Preventing missed opportunity: Taking collective action to confront chronic absence*.

- Attendance Works, (2017). *Seize the data opportunity in California. Using chronic absence to improve educational outcomes.*
- Attendance Works and the Everyone Graduates Center, (2017). *Portraits of change. Aligning school and community resources to reduce chronic absence.*
- Aydın, İ. (2003). *Eğitim ve öğretimde etik.* Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Barlow, J. & Fleischer, S. (2011). Student absenteeism: Whose responsibility? *Innovations in Education and Teaching International*, 48(3), 227-237.
- Başaran, İ.E. (1996). *Eğitim psikolojisi.* Ankara: Yargıcı Matbaası.
- Başaran, İ. E. (2008). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi.* Ankara: Ekinoks Yayınevi.
- Blazer, C. (2011). Chronic absenteeism in the elementary grades. *Information capsule. Research Services Vol. 1009.*
- Brundage, A.H., Castillo, J.M., & Batsche, G.M. (2017). *Reasons for chronic absenteeism among secondary students.* Reasons for chronic absenteeism (RCA) Survey summary report.
- Bulut N. & Soysal. M. (2012). Devamsızlığa karşı sürekli başarı için aile ziyaretleri. *EYFOR-III Eğitim Yönetimi Forumu - Eğitim Yöneticileri ve Uzmanları Derneği & Nevşehir Üniversitesi.*
- Chang, H. N., Bauer, L. & Byrnes, V. (2018). *Data matters: Using chronic absence to accelerate action for student success.* Attendance Works and the Everyone Graduates Center.
- Chen, P. & Rice, C. (2017). Showing up matters: The state of chronic absenteeism in New Jersey, *3rd Annual Report.*

- Cullen, B. (2000). *Evaluating integrated responses to educational disadvantage*. Dublin, Combat Poverty Agency.
- Cüceloğlu, D. (1996). *İnsan ve davranışı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çiçek Sağlam A., & Dönmez A. N. (2016). Meslek liselerinde öğrenci devamsızlığının nedenleri ve olası çözüm yollarına ilişkin yönetici ve öğretmen görüşleri. *Çağdaş yönetim bilimleri dergisi*.
- Çilek, A. (2010). *Toplam kalite yönetiminin meslek eğitimi kurumlarında görev etkinliğine etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, TODAİE. Ankara.
- Çilek, A., Özdemir Ü. & Soysal, M. (2012). Mesleki ve teknik eğitimde devamsızlık ve okul terklerine yönelik okul yönetimi politikaları (Ankara Altındağ ilçesi örneği) *EYFOR-III Eğitim Yönetimi Forumu - Eğitim Yöneticileri ve Uzmanları Derneği & Nevşehir Üniversitesi*.
- Demirtaş, H. & Güneş, H. (2003). *Eğitim yönetimi ve denetimi sözlüğü*. Ankara: Anı Yayınevi.
- Diyu, X. (2001). Investigation and discussion on the problem of primary and secondary school drop outs in poor areas. *Chinese Education and Society*, 33(5), 49–58.
- Doyle & Walter. (1986). Classroom organization and management. Merlin C. Wittrock (Ed.). *Handbook of Research on Teaching*. (Third Ed.) (392-431). New York: Macmillan Pub. Comp.
- DPT, (2001). *Sekizinci beş yıllık kalkınma planı, Nitelikli insan gücü meslek standartları düzeni ve sosyal sermaye birikimi özel ihtisas komisyonu raporu* (Yayın No: 2577). Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı.
- Eğitim Reformu Girişimi, (ERG), (2012). *Eğitim izleme raporu 2011*, Baskı: İmak Ofset.

- Eğitim Reformu Girişimi, (ERG), (2012). *Meslek eğitiminde kalite için işbirliği. Mesleki ve teknik eğitimde güncellenmiş durum analizi*. İstanbul. Baskı: İmak Ofset.
- Eğitim Reformu Girişimi, (ERG), (2013). *Ortaöğretim bilgi notu*. İstanbul: ERG Yayınları.
- Eğitim Reformu Girişimi, (ERG), (2014), *Eğitim izleme raporu 2013*, Baskı: İmak Ofset.
- Eğitim Reformu Girişimi, (ERG), (2015). *İlköğretimde öğrenci devamsızlığının azaltılması*. İstanbul: ERG Yayınları.
- Ereş, F. (2014). Lise öğrencilerinin okuldan kaçma nedenlerinin değerlendirilmesi *Gefad/Gujgef*, 4(3), 321-336.
- Erden, M. (1998). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. İstanbul: Alkım Yayınları.
- Ertürk, S. (1997). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Meteksan Matbaacılık.
- Eşme, İ. (2007). Mesleki ve teknik eğitimin bugünkü durumu ve sorunlar. T.C. YÖK Uluslararası Mesleki ve Teknik Eğitim Konferansı, Ankara.
- Frank, J. L., Flannery, K. B., & Kato, M. M. (2012). High school disciplinary responses to student truancy: Findings from a National Sample. *SREE Spring 2012 Conference Abstract Template*.
- Garrison, D. R. (1985). Predicting dropout in adult basic education: Using interaction effects among school and nonschool variables, *Adult Education Quarterly*, 36(1), 25-28.
- Gençtürk, Ö. (2001). *Meslek ve Anadolu meslek liselerinde öğrenci başarısını etkileyen faktörler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.

- Gilmore, J. (1985). Improving the attendance of primary children by involving parents in their education. *ERIC Document Number: ED 264941*.
- Ginsburg, A., Jordan P., & Chang, H. (2014). *Absences add up: How school attendance*. Attendance Works.
- Goodenow, C. (1992). Strengthening the links between educational psychology and the study of social contexts. *Educational Psychologist, 7*, 177-196.
- Goodenow, C. & Grady, K. E. (1993). The relationship of school belonging and friends' values to academic motivation among urban adolescent students. *The Journal of Experimental Education, 62*(1), 60-71.
- Gökyer, N. (2012). Ortaöğretim okullarındaki devamsızlık nedenlerine ilişkin öğrenci görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi, 20*(3), 913-938.
- Gömlüksiz, M. N. & Özdaş, F. (2013). Öğrenci devamsızlıklarının eğitim denetmenlerinin görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 12*(47), 106-124.
- Grant, J. N. (2016). *Understanding and addressing chronic absenteeism in secondary schools*, (Doctoral dissertation). Retrieved from ProQuest Dissertations and Theses database. (UMI No. 10105995).
- Gül S., Kıran Ö. & Nasırsi H. (2016). Ortaöğretim (lise) öğrencilerinin devamsızlık nedenleri ve yeni ortaöğretim Kurumları yönetmeliğinin öğrenci devamsızlıkları üzerindeki etkileri (Atakum ilçesi örneği). *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 9*(44), 925-933.
- Güney, S. (2000). *Davranış bilimleri*. 2. Baskı. Ankara: Nobel Yayınları.
- Hoşgörür, V & Polat, M. (2015) Ortaokul öğrencilerinin okula devamsızlık nedenleri (Söke ilçesi örneği). *MSKU Eğitim Fakültesi Dergisi, 2*(1), 25-42

- Isakson, K. & Jarvis, P. (1999). The adjustment of adolescents during the transition into high school: A short term longitudinal study. *Journal of Youth and Adolescence*, 28(1), 1-26.
- Jones, V. & Jones, L. S. (1997). Responsible classroom discipline: Creating positive learning environments and solving problems. Boston: Allyn and Bacon.
- Jacobs, K. D., & Kritsonis, W. A. (2007). An analysis of teacher and student absenteeism in urban schools: what the research says and recommendations for educational leaders. *The Lamar University Electronic Journal of Student Research*.
- Kadı, Z. (2000). *Adana ili merkezindeki ilköğretim okulu öğrencilerinin sürekli devamsızlık nedenleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1998). *Yeni insan ve insanlar. Sosyal Psikolojiye Giriş*. 10. Basım, İstanbul: Evrim Yayınları.
- Karasar, N. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kevin C. & Knoster, M. A. (2016). Strategies for addressing student and teacher absenteeism: A Literature Review. *North Central Comprehensive Center*.
- Köse, N. (2014). *Acarlar beldesinde okul terkleri ve devamsızlık sorunu*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Aydın.
- Kurdek, L., Fine, M. & Sinclair, R. (1995). School adjustment in sixth graders: parenting transitions, family climate, and peer norm effects. *Child Development*, 66, 153.

Liberman, A., Cahill, M. (2012). Variation in 2010-11 Truancy Rates Among District of Columbia Public Schools (DCPS) High Schools and Middle Schools. *District of Columbia crime policy institute.*

Linda S. Olson, L. S. (2014). Why september matters: İmproving student attendance. *Baltimore education research consortium, policy brief informing policy and practice to benefit Baltimore's children.*

London, R. A., Sanchez, M., & Castrechini, S. (2016). The dynamics of chronic absence and student achievement. *Education Policy Analysis Archives*, 24(112), 1-31.

McWhirter, J. J., McWhirter, B. T., McWhirter, E. H., & McWhirter, R. J. (2004). At risk youth. a comprehensive response. Third. Thomson Brooks/Cole.

MEB, ERG & UNICEF, (2015). *İlköğretimde öğrenci devamsızlığının azaltılması, politika analizi ve öneriler.* Baskı: İmak Ofset.

MEB & UNICEF, (2013). *Ortaöğretimde sınıf tekrarı, okul terk sebepleri ve örgün eğitim dışında kalan çocuklar politika önerileri raporu.* Ankara: Aydoğdu Ofset Matbaacılık.

Mengi, S. (2011). *Ortaöğretim 10. ve 11. sınıf öğrencilerinin sosyal destek ve özyeterlik düzeylerinin okula bağlılıkları ile ilişkisi.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Sakarya.

Milli Eğitim Bakanlığı, (MEB), (2013). *Ortaöğretim kurumları yönetmeliği.* Resmi Gazete. Yayım Tarihi: 07.09.2013 Sayısı: 28758.

Milli Eğitim Bakanlığı, (MEB), (2013). *Ortaöğretimde sınıf tekrarı, okul terk sebepleri ve örgün eğitim dışında kalan çocuklar politika önerileri raporu.* Ankara: MEB.

Milli Eğitim Bakanlığı, (MEB), (2013). *Ortaöğretim genel müdürlüğü, ortaöğretim izleme ve değerlendirme raporu-2013*. Editör: Serdar Polat.

Milli Eğitim Bakanlığı, (MEB), (2014). *Türkiye mesleki ve teknik eğitim strateji belgesi ve eylem planı 2014-2018*. Ankara: MEB.

Milli Eğitim Bakanlığı, (MEB), (2015). *Milli Eğitim Bakanlığı 2015–2019 Stratejik Planı*. Ankara: MEB.

Milli Eğitim Bakanlığı, (MEB), (2016). *Ortaöğretim genel müdürlüğü, ortaöğretim izleme ve değerlendirme raporu-2016*. Editör: Hacı Ali Okur. Ankara: MEB.

Milli Eğitim Bakanlığı, (MEB), (2016). *Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü II. Eğitim kongresi. “Eğitimden Üretime Sektörle İş Birliğine”*. Antalya.

Milli Eğitim Bakanlığı, (MEB), (2016). *2016 yılı ortaöğretim izleme ve değerlendirme raporu*. Ankara: MEB.

Milli Eğitim Bakanlığı, (MEB), (2016). *Uluslararası öğrenci değerlendirme programı. PISA 2015 ulusal raporu*. Ölçme değerlendirme ve sınav hizmetleri genel müdürlüğü. Ankara: MEB.

Milli Eğitim Bakanlığı, (MEB), (2016). Strateji Geliştirme Başkanlığı. *2016 yılı performans programı*. Ankara: MEB.

Milli Eğitim Bakanlığı, (MEB), (2016). Strateji Geliştirme Başkanlığı. *2017 yılı performans programı*. Ankara: MEB.

Milli Eğitim Bakanlığı, (MEB), (2018). Strateji Geliştirme Başkanlığı. *2018 yılı performans programı*. Ankara: MEB.

Milli Eğitim Bakanlığı, (MEB), (2018). *2017 yılı idare faaliyet raporu*. Ankara: MEB.

- Mueller, D. ve Giacomazzi, A. (2006). Dealing with chronic absenteeism and its related consequences: The process of and short-term effects of a diversionary juvenile court intervention. *Journal of Education for Students Placed at Risk*, 11(2), 199-219.
- Önder, E. (2017). Ortaöğretimde öğrenci devamsızlığı buna dönük okul uygulamaları ve önerilen politikalar. *Eğitim ve Bilim*, 42(190), 361-378.
- Örücü, E. & Kaplan, E. (2001). Kamu ve özel sektör çalışanlarında devamsızlık sorunu. *Yönetim ve Ekonomi*, 7(1), 93-111.
- Özbaş, M. (2009). İlköğretim okullarında okul-aile ilişkileri. IV. *Ulusal Eğitim Yönetimi Kongresi Bildiriler Kitabı* (s. 362-367). Denizli: Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Özbaş, M. (2010). İlköğretim okullarında öğrenci devamsızlığının nedenleri. *Eğitim ve Bilim*, 35, 156-169.
- Özer, A., Gençtanırım, D. & Ergene, T. (2011). Türk lise öğrencilerinde okul terkinin yordanması: Aracı ve etkileşim değişkenleri ile bir model testi. *Gazi Üniversitesi Ahievran Üniversitesi Hacettepe Üniversitesi Educ Sci*, 36(161), 302-317.
- Özkanal, Ü. & Arıkan, N. (2011). The relation between success and absenteeism at Esogu English Preparatory School. *Journal of Language Teaching and Research*, 2(1), 68-72.
- Öztekin, Ö. (2013). *Lise öğrencilerinin devamsızlık nedenlerinin incelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Eskişehir.
- Pehlivan, Z. (2006). *Resmi genel liselerde öğrenci devamsızlığı ve buna dönük okul yönetimi politikaları (Ankara ili örneği)*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

- Perdue, N. H., Manzeske, D. P. & Estell, D. P. (2009). Early predictors of school engagement: Exploring the role of peer relationships. *Psychology in the Schools*, 46(10), 1084-1097.
- Rafa, A. (2017). Chronic absenteeism: A key indicator of student success – *policy analysis*, Education Commission of the States 700 Broadway Suite 810 Denver, CO 80203.
- Reid, K. (1999). *Truancy and schools*. London: Routledge.
- Reid, K. (2005). The causes, views and traits of school absenteeism and truancy: An analytical review. *Research in Education*, 74(1), 59-82.
- Reynolds, A. J., Temple, J. A., Robertson, D. L. & Mann, E. A. (2002). Long term effects of an early childhood intervention on educational achievement and juvenile arrest. *Journal of the American Medical Association*, 285, 2339-2346.
- Romer, D. (1993). Do students go to class? Should they?. *Journal of Economic Perspectives*, 7(3), 167-74.
- Rumberger, R.W. (1997). High school dropouts: A review of issues and evidence. *Review of Educational Research*, 23, 24-42.
- Sakınç, S. (2013). Öğrenci devamsızlığı nedenleri, sonuçları ve çözüm önerileri, *T.C. Kalkınma Bakanlığı Zafer Kalkınma Ajansı teknik destek programı*, Ankara.
- Sarı, M. (2013). Lise öğrencilerinde okula aidiyet duygusu. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 147-160.
- Sarıdede, U. & Arslan, Y. (2017). Eğitim fakültesi öğrencilerinin devamsızlık nedenleri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(2), 341-351. DOI NO: 02364316006179.

- Schlechty, P.C. (2001). *Shaking up the schoolhouse*. ISBN: ISBN-0-7879-5540-X.
- Sezgin, İ. (1987). *Çıraklık ve mesleki eğitimi kanunu ve yeni mesleki ve teknik eğitim sistemi*. Ankara: MEB Yayınevi.
- Silah, M. (2003). Üniversite öğrencilerinin akademik başarılarını etkileyen çeşitli nedenler arasında süreksiz durumluk kaygısının yeri ve önemi. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 10, 102-115.
- Spradlin, T., Cierniak, K., Shi, D. & Chen, M. (2012). Attendance and chronic absenteeism in Indiana: the impact on student achievement. *Center for evaluation&education policy – education policy brief*, 10(3).
- Stacy B. Ehrlich, S. B., Gwynne, J. A., Pareja, A. S., Allensworth, E. M., & Moore, P. (2014). Preschool attendance in Chicago public schools relationships with learning outcomes and reasons for absences. *UCHICAGO CCSR Research Report*.
- Starr, L. (2002). *Tackling teen truancy*. Education World.
- Stoll P. (1990). Absent pupils who are officially present. *Education Today*, 40, 22-25
- Şahinkesen, A. (1992). Eğitimde ikili sistem (Okul-işyeri işbirliğine dayalı sistem). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 25, 691.
- Şanlı, Ö., Altun, M. & Tan, Ç. (2015). Okula devamsızlık yapan öğrencilerin devamsızlık sebeplerinin öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(55), 161-177.
- Şimşek, H. (2011). Lise öğrencilerinde okulu bırakma eğilimi ve nedenleri. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi (EBAD_JESR) Uluslararası e_dergi*, 1(2), 27-47.

- Şimşek, H. & Şahin S. (2012). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinde okulu bırakma eğilimleri ve nedenleri (Şanlıurfa İli Örneği). *Abant Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(2), 41-72.
- Şimşek, A.S., Uğurlu, C.T. & Usta, H.G. (2016). Üniversite öğrencilerinin devamsızlık eğilimlerinin belirlenmesi: Ölçek geliştirme çalışması. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi. (KEFAD)*, 17(1), 297-311.
- Şişman, M. (2011). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Tash M.J. (2018). *The influence of chronic absenteeism on graduation rate and post-secondary participation in New Jersey high schools*, (Doctoral dissertation). Retrieved from ProQuest Dissertations and Theses database. (UMI No. 10789472).
- Taylı, A. (2008). Okulu bırakmanın önlenmesi ve önlemeye yönelik uygulamalar. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 91-104.
- Taymaz, H. (1997). *Hizmetiçi eğitim*, Ankara: Takav Matbaası.
- Tedmem, (2015). *2015 Eğitim değerlendirme raporu*. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.
- Tedmem, (2016). *2016 Eğitim değerlendirme raporu*. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.
- Tedmem, (2017). *2017 Eğitim değerlendirme raporu*. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.
- Türnüklü, A., Y. Zoraloğlu & Y. Gemici (2001). “İlköğretim okullarında okul yönetimine yansıyan disiplin sorunları”. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetim Dergisi*. Ankara: Pegem Yayınları, 27, 417-441.

UNESCO, (2012). *Transforming TVET: Building skills for work and life'* *Transforming technical and vocational education and training SHANGHAI CONSENSUS* 'Shanghai, People's Republic of China. Published in 2012 by the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization 7, place de Fontenoy, 75352 Paris 07 SP, France.

UNESCO, (2013). *World TVET Database: Turkey UNESCO-UNEVOC International centre for technical and vocational education and Training.*

UNESCO, (2013). *TVET database Turkey*, compiled by UNESCO-UNEVOC International Centre for Technical and Vocational Education and Training UN Campus.

UNESCO, (2015). *2016-2021 TVET-Teknik ve mesleki eğitim strateji belgesi- UNESCO-UNEVOC Konferansı.*

UNESCO, (2015). *Unesco tvet strategy 2016-2021*, Published by UNESCO-UNEVOC International Centre for Technical and Vocational Education and Training UN Campus.

UNESCO, (2016). *Teknik ve mesleki eğitim ve öğretim stratejisi (TVET)*, 2016-2021.

UNESCO, (2016). *Strategy for technical and vocational education and training (TVET) 2016-2021* Published by the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization 7, place de Fontenoy, 75352 Paris 07 SP, France.

Usta, H. G., Şimşek, A.S., & Uğurlu C. T. (2014). Üniversite öğrencilerinde devamsızlık davranışları: Nedenler ve tutum düzeyleri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 4(3), 182-190.

Uzun, N. & Sağlam, N. (2006). Orta öğretim öğrencileri için çevresel tutum ölçeği geliştirme ve geçerliliği. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 240– 250.

- Vergili, A. & Atılgan. M. (1998). “Üniversite öğrencilerinin ders çalışma alışkanlıkları ile akademik başarılarının karşılaştırılması (Gaziantep Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma)” *VII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*, 1, 458-471.
- Whitney, C.R. & Liu, J. (2016). What we’re missing: A descriptive analysis of part-day absenteeism in secondary school. *CEPA Working Paper* No. 16-16.
- Yapıcı, M. (2008). Okulun sorumluluk üstlenmediği sorunlar. *Üniversite ve Toplum Dergisi*, 8(1), 34-46.
- Yavuzer, H. (1996). *Çocuk ve suç* (8. Baskı). Remzi Kitabevi: İstanbul.
- Yenihayat, S.A. (2007). *İlköğretim öğrencilerinin matematik kaygısı ile öğretmen tutumları arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yıldız, M. (2011). *İlköğretim okulu öğrencilerinin devamsızlık sebeplerinin araştırılması (Elazığ ili örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ahi Evran Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Kırşehir.
- Yıldız, M. & Şanlı Kula K. (2011). Elazığ ilindeki ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin devamsızlık sebeplerinin incelenmesi. *Fırat Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 23(2), 133-140.
- Yıldız, M. & Şanlı Kula K. (2012). Yatılı ilköğretim bölge okullarındaki öğrenci devamsızlıklarının sebeplerinin araştırılması. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(3), 433-446.
- Yıldız, M & Şanlı Kula, K. (2012). Öğretmenlerin öğrenci devamsızlıkları hakkındaki görüşleri. *DPUISS*, 32(4), 19-28.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

Akman, G. N. (2014). *Nicel ve nitel araştırma yöntemleri* - 22.09.2018 tarihinde 80.251.40.59/education.ankara.edu.tr/aksoy/eay/eay/b0506/oeroglu.doc adresinden erişilmiştir.

Attridge, J., Batiwalla, M., Booker, L., Hartigan, L., Schwartz, N., & Stone, Z. (2016). *Chronic Absenteeism in Tennessee's Early Grades*. Division of Data and Research. Research and Strategy Team. 21.10.2018 tarihinde <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED572950.pdf> adresinden erişilmiştir.

De Kalb, J. (1999). *Student truancy*. ERIC Digests,125. Pages 1-7. 11.11.2018 tarihinde <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED429334.pdf> adresinden erişilmiştir.

Eroğlu, O. (2006). *Eğitimde araştırma yöntemleri*. 24.08.2018 tarihinde 80.251.40.59/education.ankara.edu.tr/aksoy/eay/eay/b0506/oeroglu.do adresinden erişilmiştir.

Kearney & Silverman. (1990). *A preliminary analysis of a functional model of assessment and treatment for school refusal behavior*. 10.10.2018 tarihinde <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/01454455900143007> adresinden erişilmiştir.

Mervilde, J. (1981). *Student absenteeism: causes, effects, and possible solutions*. Indiana University at South Bend. 08.11.2018 tarihinde <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED207157.pdf> adresinden erişilmiştir.

Oregon Department of Education, (2015). *Research brief: School attendance, absenteeism, and student success*. 28.09.2018 tarihinde <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED578924.pdf> adresinden erişilmiştir.

Stanca, L. (2004). *The effects of attendance on academic performance: panel data evidence for Introductory Microeconomics*. Working Paper Series,

08.11.2018 tarihinde <https://ideas.repec.org/p/mib/wpaper/78.html> adresinden erişilmiştir.

Şimşek, H. (2011). Lise öğrencilerinde okulu bırakma eğilimi ve nedenleri. Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi. Uluslararası e-dergi, 1(2), 10.11.2018 tarihinde [http://ebadjesr.com/images/MAKALE_ARSIV/C1_S2makaleler/1%20\(2\)%20-203.pdf](http://ebadjesr.com/images/MAKALE_ARSIV/C1_S2makaleler/1%20(2)%20-203.pdf) adresinden erişilmiştir.

TDK, *Büyük Türkçe Sözlük*. 22.10.2018 tarihinde http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5be48badd5a368.42954541 adresinden erişilmiştir.

URL-1, (2018). (*Eğitim Yardımları*) 21.10.2018 tarihinde (<https://sosyalyardimlar.aile.gov.tr/egitim-yardimlari>) adresinden erişilmiştir.

URL-2, (2018). (*Mesleki ve teknik eğitim sunumu*) 15.09.2018 tarihinde http://mtegm.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=1065 adresinden erişilmiştir.

URL-3, (2018). (*MEB, Ortaöğretime uyum programı - 2017-2018 eğitim öğretim yılı ortaöğretime uyum programı*) - 09.09.2018 tarihinde <http://ogm.meb.gov.tr/www/ortaogretime-uyum-programi-2018-2019-egitim-ve-ogretim-yilinda-tum-ortaogretim-kurumlarinda-uygulanacaktır/icerik/745> adresinden erişilmiştir.

URL-4, (2018). (*MEB, müdahale modeli programı*) - 16.09.2018 tarihinde <http://www.meb.gov.tr/ortaogretimde-mudahale-modeli-programi-ile-okul-terklerinin-onune-gecilecek/haber/10572/tr> adresinden erişilmiştir.

URL-5, (2018). (*Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında devamsızlığın azaltılması*.) 22.09.2018 tarihinde https://mtegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_02/23150806_mesleki_ve_teknikortaYYretim_kurumlarYn_da_devamsYzlYYn_azaltYlmasY.pdf adresinden erişilmiştir.

URL-6, (2018). (*Meslek lisesi memleket meselesi.*) 25.11.2018 tarihinde <http://www.mesleklikesimemleketmeselesi.com/tr-TR/?LANGUAGE=tr-TR> adresinden erişilmiştir.

URL -7, (2018). (*MTEGM uluslararası projeler.*) 22.11.2018 tarihinde <http://mtegm.projeler.meb.gov.tr/index.php?pg=uluslararasıprojeler> adresinden erişilmiştir.

URL-8, (2018). (*MTEGM ulusal projeler*) 22.11.2018 tarihinde http://mtegm.meb.gov.tr/portal_taslak/?sayfa=ogrenci_projeler adresinden erişilmiştir.

URL-9, (2018). (*TESK'ten mesleki eğitim vurgusu*) 20.11.2018 tarihinde <http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/teskten-mesleki-egitim-vurgusu-40951671> adresinden erişilmiştir.

Webber, A. (2004). *Best practice number eight: Reduce crime and supporting education through a comprehensive truancy reduction strategy.* 08/10/2011 tarihinde http://www.memphiscrime.org/research_bestpractices-8html adresinden erişilmiştir.

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu - 11.08.2018 tarihinde <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739.pdf> adresinden erişilmiştir.

6287 Sayılı “İlköğretim ve eğitim kanunu ile bazı kanunlarda değişiklik yapılmasına dair kanun - 28.08.2018 tarihinde <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/04/20120411-8.htm> adresinden erişilmiştir.

EKLER**Sayfa**

EK A. Anket İzni.....	152
EK B. Devamsızlık Nedenleri Formu.....	154
EK C. Devamsızlık Nedenleri Formu İzin Mailleri.....	156

EK A. Anket izni.

T.C.
KASTAMONU VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 75048956-44-E.7509462
Konu : Anket İzni (Azmi SÖNMEZ)

12.04.2018

KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü)

İlgi: 27/03/2018 tarih ve 26350463-044-E.2148 sayılı yazınız.

İlgi tarih ve sayılı yazınıza istinaden Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı tezli yüksek lisans öğrencisi Azmi SÖNMEZ'in hazırlamış olduğu " Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumu Öğrencilerinin Devamsızlık Nedenlerinin İncelenmesi " konulu anket çalışmasını İlimizdeki Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumlarında öğrenim gören öğrencilerine 2017-2018 eğitim öğretim yılında gönüllük esasına göre kurumun eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmadan uygulaması ile ilgili Valilik Olur'u ilişikte gönderilmiştir.

Ekte gönderilen imzalı ve mühürlü anketin uygulanması hususunda;
Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Cengiz BAHÇACIOĞLU
İl Millî Eğitim Müdürü

Ek:

- 1- Valilik Olur'u (1 sayfa)
- 2- Anket Çalışması (3 sayfa)

T.C.
KASTAMONU VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 75048956-44-E.7328215
Konu : Anket İzni

10/04/2018

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi: a) Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 22/08/2017 tarihli ve 12607291 (Genelge No:2017/25) sayılı emirleri.
b) Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'nün 27.03.2018 tarih ve 26350463-044-E.2148 sayılı yazısı.

Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'nün ilgi (b) yazılarına istinaden Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı tezli yüksek lisans öğrencisi Azmi SÖNMEZ'in hazırlamış olduğu "Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumu Öğrencilerinin Devamsızlık Nedenlerinin İncelenmesi" konulu anket çalışmasını Kastamonu İlindeki Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumlarında öğrenim gören öğrencilere uygulaması ile ilgili İnceleme ve Değerlendirme Komisyon Kararı ilişikte sunulmuştur.

Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı tezli yüksek lisans öğrencisi Azmi SÖNMEZ'in hazırlamış olduğu "Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumu Öğrencilerinin Devamsızlık Nedenlerinin İncelenmesi" konulu anket çalışmasını Kastamonu İlindeki Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumlarında öğrenim gören öğrencilere 2017-2018 eğitim öğretim yılında gönüllülük esasına göre kurumun eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmadan uygulaması ve sonuçlarının değerlendirilmesi Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Cengiz BAĞÇACIOĞLU
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
10/04/2018

Ünal KILIÇARSLAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

Adres: Savaşlar Mahallesi Bayındır Sokak No 8 Posta Kodu 37100
Merkez Kastamonu
Elektronik Ağ: kastamonu.meb.gov.tr
e-posta: bilgisayar37@meb.gov.tr

Bilgi için: Enis YILMAZ
Tel: 0 (366) 214 10 01
Faks: 0 (366) 214 64 94

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden b683-c56a-3a5c-b430-4927 kodu ile teyit edilebilir.

EK B. Devamsızlık Nedenleri Formu.

EK - 1

DEVAMSIZLIK NEDENLERİ FORMU

Sevgili Öğrenciler;

Bu çalışmada sizlerden beklenen, okula devam etmediğiniz günlerde neden devamsızlık yaptığınızı düşünerek her bir maddenin karşısındaki size uygun gelen seçeneği işaretlemenizdir. Her madde için 5 seçenek oluşturulmuştur. Lütfen, devamsızlık nedenlerinizi en iyi şekilde tanımlamak için tüm maddeleri dikkatlice okuyunuz ve karşısındaki seçeneklerden sadece birini işaretleyiniz. Cevaplarınız bilimsel bir araştırmada kullanılacaktır. Ankete katıldığınız için teşekkür ederiz.

Azmi SÖNMEZ
Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
EYTEPE Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi
DANIŞMAN: Doç Dr. Ergün RECEPOĞLU

1- Cinsiyetiniz: KIZ ( ) ERKEK ( )

2- Sınıfınız: 9. sınıf ( ) 10. Sınıf ( ) 11. Sınıf ( )

3- Babanızın öğrenim durumu :

( ) Okula Gitmemiş ( ) İlkokul ( ) İlkokul terk ( ) Ortaokul ( ) Ortaokul terk ( ) Lise
( ) Lise terk ( ) Üniversite ( ) Lisansüstü

4- Annenizin öğrenim durumu :

( ) Okula Gitmemiş ( ) İlkokul ( ) İlkokul terk ( ) Ortaokul ( ) Ortaokul terk ( ) Lise
( ) Lise terk ( ) Üniversite ( ) Lisansüstü

5- Babanızın mesleği: .....

6- Annenizin mesleği: .....

7- Ailede kaç kişi çalışıyor? .....

8- Ailede kaç kişi okula gidiyor? .....

9- Anne - babanız birlikte mi yaşıyor ? ( ) Birlikte yaşıyor ( ) Ayrı yaşıyor ( ) Boşanmış

10- Ailenin aylık ortalama geliri ? ..... TL

11- Okul dışında maddi gelir sağlayacak bir iş yapıyor musunuz? ( ) Evet ( ) Hayır

12- Siz dahil kaç kardeşiniz ? .....

13- Kardeşleriniz dışında aynı evde yaşadığınız başka birileri var mı ? ( ) Evet ( ) Hayır

14- Nerede kalıyorsunuz?

( ) Ailemin yanında ( ) Bir akrabamın yanında ( ) Yurtta / Pansiyonda ( ) Diğer..... (Belirtiniz)

15- Okula nasıl gidip geliyorsunuz?

( ) Toplu taşıma ( ) Servis ( ) Özel araç ( ) Yürüyerek ( ) Diğer..... (Belirtiniz)

16- Okulda katıldığınız sosyal - kültürel - sportif etkinlik varsa yazınız. ....

17- 2017-2018 Eğitim öğretim yılında kaç gün devamsızlığınız var ? .....

18- Sınıf tekrarı yaptınız mı ? ( ) Evet ( ) Hayır

Cevabınız EVET ise hangi kademede sınıf tekrarı yaptınız ? Ortaokul ..... Sınıf / Lise ..... Sınıf

Maddeler	Sorular					
		Asla	Nadiren	Zaman zaman	Sıklıkla	Her zaman
1	Hiçbir sebep yokken devamsızlık yaparım.					
2	Öğretmenlerim çok sert olduğu için devamsızlık yaparım.					
3	Ders çalışmak / ödev yapmak için devamsızlık yaparım.					
4	Okul idaresi ile iletişim sorunu yaşadığım için devamsızlık yaparım.					
5	Hasta olduğum zamanlarda devamsızlık yaparım.					
6	İlgi çekmek için devamsızlık yaparım.					
7	Mutsuz olduğum ve moralim bozuk olduğu zamanlarda devamsızlık yaparım.					
8	Bazı öğretmenlerimi sevmediğim için devamsızlık yaparım.					
9	Okulda boş zamanlarımızı geçirebileceğimiz yerler olmadığı için devamsızlık yaparım.					
10	Derste öğrendiklerim hayatta hiçbir işe yaramadığı için devamsızlık yaparım.					
11	Hava güzel olduğunda devamsızlık yaparım.					
12	Okul eğlenceli olmadığı için devamsızlık yaparım.					
13	Özel öğretim kursuna gitmek için devamsızlık yaparım.					
14	Ailemden birisi hastalandığında devamsızlık yaparım.					
15	Annemle babam kavga ettiği için devamsızlık yaparım.					
16	Arkadaşlarımla vakit geçirip eğlenmek için devamsızlık yaparım.					
17	Sigara vb. zararlı alışkanlıklarım olduğu için devamsızlık yaparım.					
18	Sevmediğim / anlamadığım derslerde devamsızlık yaparım.					
19	Evde yardımcı olmam gereken işler olduğu için devamsızlık yaparım.					
20	Okulu bırakmayı düşündüğüm için devamsızlık yaparım.					
21	Kız arkadaşım / erkek arkadaşım buluşmak için devamsızlık yaparım.					
22	Başarısızlık korkusu yaşadığım için devamsızlık yaparım.					
23	Notlarım düşük olduğu için devamsızlık yaparım.					
24	Pansiyonda kaldığımdan hafta sonu eve gidecek araç bulabilmek için devamsızlık yaparım.					
25	Ders saatleri çok uzun ve teneffüsler çok kısa olduğundan devamsızlık yaparım.					
26	Bazı öğretmenlerimden korktuğum için devamsızlık yaparım.					
27	Öğrenme isteğim olmadığı için devamsızlık yaparım.					
28	Okulda yeterli sayıda sosyal aktivite olmadığı için devamsızlık yaparım.					
29	Aile içinde huzursuzluk yaşadığım için devamsızlık yaparım.					
30	Okulda arkadaşlarımla iletişim sorunu yaşadığım için devamsızlık yaparım.					
31	Okulda arkadaşlarım beni küçümsedikleri için devamsızlık yaparım.					
32	Dersler erken saatte başladığından uyanamadığım zamanlarda devamsızlık yaparım.					
33	Okulda fazla arkadaşım olmadığı için devamsızlık yaparım.					
34	Bazı öğretmenlerim benimle ilgilenmediği için devamsızlık yaparım.					
35	Evim okul uzak olduğu için devamsızlık yaparım.					
36	Dersler ilgimi çekmediği ve sıkıcı geldiği için devamsızlık yaparım.					
37	Ailem baskı yaptığı için buna tepki olarak devamsızlık yaparım.					
38	Zor dersler üst üste geldiği zaman devamsızlık yaparım.					
39	Arkadaşlarıma uyum sağlamak için devamsızlık yaparım.					
40	Okula alışamadığım için devamsızlık yaparım.					
41	Öğretmenlerimle iletişim sorunu yaşadığım için devamsızlık yaparım.					
42	Maddi sıkıntılar yüzünden çalışmak zorunda olduğum için devamsızlık yaparım.					
43	Okulu sevmediğim için devamsızlık yaparım.					
44	Yükseköğretim Kurumları Sınavına (YKS) hazırlanmak için devamsızlık yaparım.					
45	Dersler erken saatte başladığından uyanamadığım zamanlarda devamsızlık yaparım.					

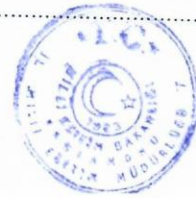
Yukarıda belirtilen nedenler dışında başka bir nedeniniz varsa lütfen belirtiniz.

.....

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

EK C. Devamsızlık Nedenleri Formu İzin Mailleri.**Devamsızlık Nedenleri Anketi ve Görüşme Formu**

YÜKSEK LİSANS x

Azmi Sonmez <azmi37@gmail.com>

26 Oca 2018 09:46

Alıcı: osgeoztekin, bcc: ben

Sayın Araş.Gör. Özge Öztekin Bayır;

Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü - Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması Ve Ekonomisi Bölümü tezli yüksek lisans öğrencisiyim.

2013 Yılında Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü - Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı'nda yapmış olduğunuz 'Lise Öğrencilerinin Devamsızlık Nedenlerinin İncelenmesi' konulu tez çalışmanızda yer alan "**Devamsızlık Nedenleri Anketi ve Görüşme Formu**" nu yapacağım 'Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumu Öğrencilerinin Devamsızlık Nedenlerinin İncelenmesi (Kastamonu İli Örneği)' konulu tez çalışmamda kullanmak istiyorum.

Konu ile ilgili izninizi talep eder, iyi çalışmalar dilerim.

Azmi Sönmez

0505 485 6392

Kastamonu

Devamsızlık Nedenleri Anketi ve Görüşme Formu

YÜKSEK LİSANS x

Azmi Sonmez

26 Oca 2018 09:46 ☆

Sayın Araş.Gör. Özge Öztekin Bayır; Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü - Eğitim Yönetimi, Teftişi, ...

özge öztekin <osgeoztekin@hotmail.com>

6 Şub 2018 10:57 ☆ ↩ ⋮

Alıcı: ben ▾

Azmi bey iyi günler,

Tez çalışmanızda yüksek lisans tezim kapsamında hazırlamış olduğum "Devamsızlık Nedenleri Anketi ve Görüşme Formu"nu kullanmanızda herhangi bir sakınca yoktur.

İyi çalışmalar

Arş. Gör. Özge ÖZTEKİN BAYIR
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Eğitim Bilimleri Bölümü
Meşelik Yerleşkesi, 26480
Eskişehir / TÜRKİYE
Tel: (0222) 2393750-1663
Faks: (0222) 2293124
Web:<http://www.egitim.ogu.edu.tr>
e-posta: osgeoztekin@hotmail.com

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Azmi SÖNMEZ
Doğum Yeri ve Yılı : Azdavay / Kastamonu - 1981
Medeni Hali : Evli
Yabancı Dili : İngilizce
E-posta : azmi37@gmail.com

Eğitim Durumu

Lise : Göl Anadolu Öğretmen Lisesi
Lisans : Dokuz Eylül Üniversitesi
Buca Eğitim Fakültesi
Yabancı Diller Eğitimi Anabilim Dalı
İngilizce Öğretmenliği

Mesleki Deneyim

Ödemiş Lisesi : 2002-2005
(İzmir / Ödemiş)
İMKB Teknik ve
Endüstri Meslek Lisesi : 2005-2007
(Rize / Merkez)
İnebolu Anadolu Lisesi : 2007-2010
(Kastamonu / İnebolu)
Abdurrahmanpaşa Lisesi: 2010-2014
(Kastamonu / Merkez)
İl Milli Eğitim Müdürlüğü: 2014- Halen
(Kastamonu / Merkez)